

TĖVIŠKĖS ŽIBURIAI

THE LIGHTS OF HOMELAND

Nr. 2 (2237) 1993 SAUSIS-JANUARY 12

LIETUVIŲ SAVAITRAŠTIS — LITHUANIAN WEEKLY

2185 STAVEBANK RD., MISSISSAUGA, ONT. L5C 1T3, CANADA

NUMERIO KAINA — \$1.00

Tamsumos ir šviesuliai

Daugelis svarsto, kas praeitais metais buvo gera, kas bloga; spėlioja, kas bus šiais metais, išskilmingai sutiktas, įvairiausiomis viltimis apkaišytas. O ateinančios dienos dar vis tuščios kaip dykuma. Kiek į ją drieksis praeitų metų tamsumos, kiek žybsios tų pačių nedrąsių šviesulių, kiek naujų spalvų atsiras?

ATEITIS — praeities tęsinys, labai daug ką su savimi tempiantis: ir bloga, ir gera. Iš viso to darome apyskaitas, rašome statistikas, visa kaip nors bandome pasverti, įvertinti. Kas per praėjusius metus platesniu mastu padaryta, pasiekta, kas žmoniją jaudino ir judino, kuo žmonės daugiausia domėjosi, apie ką šnekėjo ir diskutavo, — viskas buvo moderniausiomis priemonėmis pateikta visuomenei. Naujienų, išpūdžių ir vaizdų pynė kasdien mirguliavo spaudos puslapiuose ir televizijos laidoose. Ligi įkrymo žmonėms kalte kalė į galvą apgailėtiną tikrovę, išmargintą sensacingomis antraštelėmis, papildytą rėkiančiomis nuotraukomis: štai augantis jaunimo atskalūniškumas, ryškėjantis rasizmas, didelį rūpestį kelianti AIDS liga, šeimų griuvimas, žiaurios žudynės, abortų įsigalėjimas, komercinės su-tuoktinių partnerystės, įvairių iškrypėlių pretenzijos, nuostabą keliantys reikalavimai ir moralinį nuosmukį remiantys valdžios įstatymai. Negerovių sarašą galima būtų ir toliau tęsti. Ir jei tik tokia būtų metinė apyskaita, galėtume drąsiai tvirtinti: stovime ant bedugnės krašto. Vaizdą betgi pataiso pro tuos tamsuosius ir vis tirstėjančius debesis prasiveržiantys šviesuliai: tylūs misijonieriški pasišventimai, labdaros ir šalpos organizacijų veikla, paramos siuntos badaujantiems, meno ir mokslo pasiekimų premijos, savanoriški gerųjų darbų žygiai, paveiki religinė praktika, kurioje ir malda iškyla skirtingos jėgos pavidalai. Ir šį sarašą galima būtų pratęsti, nors jis daug tylesnis ir mažiau matomas.

METAMS pasibaigus, atskirai, gal net su gilesniu rūpesčiu, žvelgiame į Lietuvą. Daug kas panašu kaip ir visame pasaulyje: tarp tamsumų prasi-muša šviesuliai, vieni pastebimi, kitų neatpažįstami arba nevertinami. Atgautos nepriklausomybės tvirtinimas per visus metus ryškėjo painiais klausimais, sudėtingais ir sunkiais sutariamais užmojais. Referendumai, ekonominis nuosmukis, skaudūs buitinių poreikių nepritekliai, viršūnių trintis, pagaliau seimo rinkimai su netikėtais ir jaudinančiais rezultatais vienaip ar kitaip lie-tė visus, įskaitant ir išeiviją, kažkaip dvasiškai nuali-no, sumaisė požiūrius. Tapo nebeatpažįstami "Baltijos kelio" žmonės, atsikabinę nuo rankų grandinės, išsiskirs-tė kas sau. Šalis apsigaubė nejaukia prieblanda, pro ku-rį laukto tautos atgimimo kontūrai pasidarė nebeaiškūs. Iš kitos pusės organizavosi žmogaus atstatymo frontas: keliavo jaunimas per tėvynę, kvietė atgimti, nepasiduot-i gundymams siekti vien tik materialinių gėrybių; su regimomis kliūtimis kovojo krikščioniškos minties spau-da, steigėsi kaimai našlaičiams, būrėsi tikintieji apie pamokslininkus, raginančius įsisavinti tikrąsias verty-bes. Yra pagrindo tikėti, kad šito balanso rezultatai pa-liks gilesnius pradinius pėdsakus, ieškant kelių iš tam-sumų išvesti žmogų. Išeiviams praėjusieji metai buvo stačiai Lietuvos metai. Kone visi planai ir darbai buvo pajungti tėvynės pagalbai ir talkai. Gausiais būriais lan-kyta gimtoji žemė, tūkstančiai laisčių ir spaudos straips-nių reiškė linkežimus ir viltį įtvirtinti nepriklausomybę ant pastovių ir stiprių pagrindų. Seimo rinkimų rezul-tatai negalėjo nepaveikti tokio pakilusio entuziazmo. Tolimesnės nuotaikos tebūna šviesesnės. Č. S.

KANADOS ĮVYKIAI

Pertvarkė ministerių kabinetą

Kanados ministras pirm. Brian Mulroney naujuosius 1993 m. pradėjo su pertvarkytu ministerių kabinetu, jų skai-čių sausio 4 d. nuo 39 sumažinę iki 35. Reformą palengvino penkių ligišolių ministerių nutarimas nebūti kandidatais šiemet turinčiuose įvykių Ka-nados parlamento rinkimuose. Iš tikrųjų tai buvo jų atsista-tydinimas. Šį iš politikos pa-sitraukiančiųjų penketuką su-darė: krašto apsaugos minis-teris Marcel Masse, energijos išteklų — Jake Epp, karo vete-ranų — Gerry Merrithew, moks-lo — Bill Winegard ir valsty-bės sekr. Robert de Cotret.

Krašto apsaugos ir minis-ter veteranų reikalams buvo pa-skelbta teisingumo ministerė Kim Campbell, o naujuoju tei-singumo ministeriu — kvebe-kietis Pierre Blais. Jis yra pa-grindinis Kanados vyriausybės progresyviųjų konservatorių partijos organizatorius Kvebe-ke, Otavoje vadovavęs varto-tųjų reikalus tvarkančiai mi-nisterijai. Ją dabar gavo kitas kvebekietis Pierre Vincent, vienintelis naujas ministras pertvarkytame kabinete. Kiti pakeitimai nepalietė pagrin-dinių ministerijų ligišolių va-dovų. Tad kritikai pakeiti-mus laiko tik nežymiu minis-terijų kabineto pertvarkymu.

Daugiausia spėlojimų kana-diečiams atnešė teisingumo ministerės K. Campbell neti-kėtas perkėlimas krašto ap-saugos ministerijon. Ji yra 45-ių metų amžiaus advokatė iš Vankuverio, palikusi ryškius savo darbo pėdsakus teisingu-mo ministerijoje. Jos pastan-gų dėka buvo paruošti ir priim-ti kontroversiniai įstatymai, liečiantys ginklų kontrolę, seksinės atakos, jaunuosius nusikaltėlius, kriminalinių nusikaltėlių išdavimas teismui kituose kraštuose. Dėl savo drąsių sprendimų teisingumo ministerė K. Campbell buvo pripažinta viena rimčiausių kandidatų į Kanados konser-vatorių vadus. Kai kuriems spėliotojams atrodo, kad mi-nisteris pirm. B. Mulroney, jai atidavęs krašto apsaugos ministeriją, norėjo sumažinti jos populiarumą ir atsikratyti kylančios varžovės.

Kiti spėliotojai pabrėžia, kad naujosios krašto apsaugos ministerės K. Campbell laukia tvirtesnė pozicija. Mat Kana-dai teks peržiūrėti visą savo krašto apsaugos politiką. Ka-nada taip išpopuliarėjo Jung-tinių Tautų taikos priežiūros tarnyboje, kad jai jau neužten-ka turimų karių. K. Campbell yra pirmoji krašto apsaugos (Nukelta į 9-tą psl.)

LIETUVOS KARIUOMENĖS ŠVENTEJE 1992.XI.23 Vilniuje svečiai estai ir latviai. Apačioje — Lietuvos kariai neša vainikus iš Katedros aikštės į Antakalnio kapines, pagerbdami žuvusius už Lietuvos nepriklausomybę. Nuotr. Alf. Laučkos

Estija, Latvija, Lietuva

Politiniai dabarties vingiai

Koordinacinis centras

ELTOS pranešimu, Kaune įsteigtas Koordinacinis cen-tras remti nepriklausomam kandidatui St. Lozoraičiui prezidentiniuose rinkimuose.

Jį įsteigė Politinių kalinių ir tremtinių sąjungos, Lietu-vių tautinio jaunimo sąjungos "Jaunoji Lietuva", Politinių kalinių sąjungos, Darbininkų sąjungos, Lietuvos laisvės sąjungos, Respublikonų par-tijos, Lietuvos namų ir sky-pų savininkų sąjungos bei "Santaros" atstovai. Centras sieksias tapti St. Lozoraičio rinkimų vėjais štabu Kaune. Jis kviečia rinkimų metu pa-miršti savo grupių politines ambicijas ir koncentruotis padėti St. Lozoraičiui laimėti Lietuvos prezidento rinki-mus.

Kreditai Latvijai

IMF (pasaulinis valiutos fondas) nusprendė ir toliau remti Latviją savo kreditais, jei pastarosios ekonominė veikla bus priimtina fondui, kaip skelbia sausio 6 d. Lat-vijos dienraštis "Diena". Pas-kutiniu laiku gautą 14 mil. dol. paskola leidžiama panaudoti vidaus valiutos stabilizacijai. Finansų ministerio pavaduo-tojo U. Osio teigimu, Latvija tikisi greitai gauti 100 mil. dol. paskolą iš Europos bendruo-menės.

Tarp Latvijos ir Rusijos vy-riausybių atstovų sausio 19 d. Rygoje prasidės pasitarimas dėl rusų kariuomenės išvedimo. Tai pirmą kartą susitiks abiejų valstybių delegacijos po to, kai Jelcinas sustabdė kariuomenės išvedimą iš Lat-vijos ir Estijos. Tačiau ka-riuomenės reikmenų išveži-mas buvo tęsiamas.

Estai turės naftos terminalą

ELTA skelbia, kad Estijos visuomenė kur kas greičiau ne-

gu Lietuvos visuomenė supra-to naftos terminalo svarbą. 1991 m. gegužės mėnesį estai pradėjo jį statyti. Kitų metų vasario mėn. Estijos naftos terminalas galės priimti sun-kiąją naftą.

Estai pritaikė suomių tech-nologiją. Stato patys, o dar-bus prižiūri Olandijos spe-cialistai. Naftą bus galima priimti ir iš rezervuarų, ir iš laivų. Numatyta įrengti naftai priimti aštuonis gelžbetoni-nius rezervuarus, 17,000 tonų talpos.

Socialinės problemos

Socialinės apsaugos vice-ministeris M. Stankevičius skundžiasi, kad valstybė ten-ka remti 70 nuošimčių visų Lietuvos gyventojų. Lietuvą sudaranti socialinės šalpos visuomenė. Kol nebus psicho-loginio lūžio, sako viceminis-teris, ir orientuosis tik į socialinę paramą — Lietuvą laukia sunkūs laikai. Vicemi-nisterį taipogi liūdina, kad dar nesudaryta pajamų dekla-ravimo sistema.

Lietuvoje kartais pašalpą gauna ir tie, kuriems ji ne-priklauso ir nesą jiems reika-linga. Svarbiausiais ministe-rijos rūpestis — sudaryti nau-ją, veiksmingą socialinės ap-saugos sistemą. Šiuo metu so-cialinė parama remiasi ir įvai-riomis organizacijomis.

Ką tik įsteigta darbo in-spekcija. Palengva atkuriami nakvynės namai, labdaros val-gyklos ir kiti šalpos židiniai. Pasirašytos dvi sutartys su Vo-kietijos ir Danijos darbo mi-nisterijomis. Kartu su Danija Vilniuje yra steigiamas bend-ras treniravimo centras. Ne-mažą darbininkų dalį reikia perkvalifikuoti. Sumažinti Lietuvos nedarbą, viceminis-terio nuomone, geriausia išei-tis — steigti mažas įmones ir

verslus, kur dirbtų 10-15 žmo-nių. Šiuo metu 75,000 žmonių yra be darbo.

Byla dėl ambasados

Lietuvos ambasadorius Pran-cūzijoje O. Balakauskas ma-no, kad yra galimybių atgauti ambasados pastatą Paryžiuje.

Šią nuosavybę Lietuva įsigi-jo 1925 m. Sovietams okupavus Lietuvą, ją 1940 m. pasisavi-no Sov. Sąjunga, vėliau įsteig-dama Sovietų informacijos biurą SIB. Šis biuras šiuo me-tu yra Rusijos įstaiga.

Lietuvos vyriausybė prieš vienerius metus kreipėsi į Pa-ryžiaus teismą dėl pastato gra-žinimo Lietuvai. Neseniai pa-skelbtas teismo sprendimas, kad SIB biuras nėra juridinis asmuo, o jo viršininkas yra diplomatas ir todėl negali bū-ti teisiama. Tačiau Prancū-zijos teisingumo ministerija specialiu dokumentu nustatė, kad SIB negali būti laikomas Rusijos diplomatinės misijos dalimi, todėl negali naudotis diplomatinėmis privilegijo-mis.

O. Balakausko nuomone, politiniu požiūriu Rusijai nėra naudinga pasilaikyti šios patalpos. Jų netekimas Lietuvai yra Molotovo ir Rib-bentropo susitarimo pasekmė. Rusija šį susitarimą pripa-žino niekiniu. Lietuvai atsta-čius suverenitetą savo teri-torijoje, turės būti grąžinta ir mažytė jos teritorijos dalis Paryžiuje — pažymėjo Lietu-vos ambasadorius.

Norėtų investuoti

Lietuvos ambasadorius Vo-kietijoje V. Antanaitis grįžo į Lietuvą ir sausio 6 d. susiti-ko su prezidento pakeigas ei-nančiu A. Brazausku. V. Anta-naitis žada šiais metais išėti į pensiją, todėl, pasak ELTOS, (Nukelta į 2-rą psl.)

TELEFAKSU IŠ VILNIAUS

Savaitė Lietuvoje

Kalėdų proga Lietuvos kardi-nolas, arkivyskupas, vyskupai kreipėsi į Lietuvos žmones: "Brangūs broliai ir seserys, nepraraskime drąsos. Tvirtai laikykimės Viešpaties rankos. Jis, kuris mus įkvėpė šiam (laisvės) žygiui, padės išsėse-ti iki galo".

Laikiniai einančio Lietuvos respublikos prezidento parei-gas A. Brazausko kreipimasis: "Gerbiami piliečiai, mieli Lie-tuvos žmonės"; linkėjo: "kad darna, dora ir šviesa lydytų Jus visuose sumanymuose bei darbuose. Krikščioniška iš-mintis byloja, kad gėris ne-gali būti grindžiamas pykčiu, neteisingumu ir pažeminimu. Pasveikinkime vienas kitą".

Balgėsi vienas iš armijos iš-vedimo etapų. Pagal Naujųjų metų išvakarėse pasirašytą Rusijos armijos ir Lietuvos atstovų aktą Šiaurės mieste-lyje nebeliko karinės techni-kos, jis buvo perduotas Vil-niaus valdžiai. A. Butkevičius pažymėjo, kad tai geras žen-klas, nors nuo išvedimo tvarka-raščio atsiliekama: 92-siais turėjo būti išvesta 60 Rusijos armijos dalinių, o išejo 45.

Paskirtas valstybės saugu-mo tarnybos generalinis direk-torius — Jurgis Jurgelis (g. 1942 m.), baigęs matematikos ir teisės fakultetus. Jis — buv. AT deputatas, laikinosios komisi-jos KGB veiklai tirti narys. Sei-mo narės Z. Šliūtės nuomone, J. Jurgelis "nėra pakankamai kvalifikuotas".

Patvirtintas valstybės kont-rolierius — Vidas Kundrotas (g. 1953 m. Irkutsko srityje), baigęs Prekybos ir teisės fakulte-tus. Dirbo prekybos ministeri-jos kontrolės sistemoje.

V. Landsbergis į prezidentus nekandidatuos. Kalbėdamas per televiziją apie savo atsisai-kymą, rinkėjus paragino bal-suoti už Lietuvos respublikos ambasadorių Vašingtone Sta-sį Lozoraitį. Be to, paragino nekelti savo kandidatūros A. Brazauską.

Stasys Lozoraitis įregistruo-tas kandidatu į prezidentus, sei-mui papildžius konstitucijos straipsnį dėl prezidento rin-kimų. Per pirmą susitikimą su vilniečiais apie vidaus padėtį pasakė: "Kad mūsų demokrati-ją būtų žmoniškesnė, kad žmo-gus su žmogum galėtų pasikal-bėti ir spręsti problemas ne vien pagal ideologinius princ-ipus, bet taip pat pasiremda-mas savo sveika galva". Į kla-simą dėl užsienio investicijų atsakė: "Turime būti labiau pasirengę jas priimti, būti mažiau įtarūs".

Kiti kandidatai be A. Brazaus-ko ir S. Lozoraičio — tai Kazi-mieras Antanavičius, Kazys Bobelis, Kazimieras Petraltis, Kazimieras Uoka, Remigijus Vilkaitis. (Keturi Kazimierai!).

Tris kandidatus remia parti-jos ar judėjimai, o keturi pasi-tiki savo jėgomis. Oficialiais kandidatais jie taps, jei iki sau-sio 20-sios surinks po 20.000 rėmėjų parašų.

Švento Tėvo atvykimo proga Lietuvos vyskupų konferen-cija paskelbė laišką, kuriame iškeliama popiežiaus Jono-Paulius II dėmesys Lietuvai. Kviečiama melstis jo intenci-jomis. Popiežiaus apsilanky-mo Lietuvoje komitetas (pirmi-ninkas Vilniaus arkivyskupas A. J. Bačkis) paskelbė konkur-są Jono-Paulius II kelionės į Lietuvą emblemai sukurti. Ke-lionės šūkis: "Liudykime Kris-tų, kuris mus išvadavo".

Lietuvos Katalikų Bažny-čios informacijos centras praneša, kad, atsakydamas į premjero B. Lubio prašymą pateikti kandidatūrą vyriau-sybės vadovybės patarėjų Ka-talikų Bažnyčios klausimais, kardinolas Vincentas Sladkevi-čius Lietuvos vyskupų konfe-rencijos vardu siūlo tas parei-gas patikėti P. Plumpai, bu-vusiam nacionalinio saugumo tarnybos vadovu.

Padirbti talonai. Žemės ūkio banko skyriuose aptikta 500 talonų vertės netikrų bank-notų. Daugiausia jų atpažinta Kauno ūkio banko skyriuje — trys šimtai tūkstančių talonų. Kitur — Rokiškio, Trakų, Aly-taus, Kaišiadorių, Kelmės — po kelis. Specialistų nuomone, padirbinėtojai savo amatą iš-mano puikiai.

Švedijos parlamentas ir vy-riausybė paskyrė Lietuvai 10 milijonų kronų kurui nusipirkti. Tai dovana, gauta abiejų šalių socialdemokratų partijų iniciatyva.

100-sios V. Mykaloičio-Puti-no gimimo metinės. Trijų Ka-ralių dieną renginiai vyko Ra-sų kapinėse, menininkų rū-muose, Marijampolėje (ati-dengtas A. Ambraziūno pa-minklas).

Dariaus ir Girėno metais paskelbti 93-iusios popa-ršės Lietuvos aeroklubas. Svar-biausias metų įvykis, skirtas 60-mečiui, paminklo atiden-gimas Kauno Azuolyne.

Vilniuje pasibaigė "Chanu-ka 92" — trečias žydų meno ir sporto tarptautinis fes-tivalis.

Populiariausi Lietuvoje: A. Brazauskas — 68%, V. Lands-bergis — 57%, A. Abišala — 28%, G. Vagnorius — 22%, K. An-tanavičius — 14%, B. Lubys ir R. Ozolas — po 10%, Č. Jursėnas — 9%, Just. Marcinkevičius — 6%. Visose trijose Baltijos valstybėse populiariausias už-sienietis — G. Bušas. Popu-liariausias įvykis Lietuvoje — seimo rinkimai — 52%, o iš pa-saulio įvykių Baltijos valsty-bėse — JAV prezidento rin-kimai.

G. Gustaitė

Šiame numeryje:

Tamsumos ir šviesuliai

Šalis apsigaubė nejaukia prieblanda

Darbai ir užmojai

Pasaulio lietuvių bendruomenės veikla

Lietuviai prie Laptevų jūros

Didžiulis ledo kapas prie Lenos upės žiočių

Partizanų vadas Girinis

Vytautas Baltušis-Girinis vadovavo keliems kovotojų būriams

Sovietiniai vėjai Lietuvos laivininkystėje

Kanadiečio buriuotojo išpūdziai aplankys Klaipėdos uostą

Iškunigijo tarnyba komunistui

Buvusio kunigo Jono Ragauskio lūžis

Palanga

Grafas M. Tiškevičius įsteigė Palangos kurortą

Kai sovietiniai saugumiečiai siautėjo

Prel. Jono Jonio atsiminimai apie arkiv. Teofilų Matulionį

Filosofija ir ideologija

Pokalbis su Maskvos universiteto profesoriumi V. V. Mironovu

TEVIŠKĖS ŽIBURIAI

THE LIGHTS OF HOMELAND

2185 Stavebank Rd., Mississauga, Ontario L5C 1T3, Canada.
Tel. (416) 275-4672. FAX (416) 275-1336.

Canada Post Canadian Publications Mail Sales Product Agreement nr.1001760
LEIDEJAS: Kanados lietuvių katalikų kultūros draugija "Žiburiai"
REDAGUOJA: kun. dr. Pr. Gaida, Vyt. Kastytis, J. Andriulis, Vyt. Balčiūnas, Č. Senkevičius. Metinė prenumerata – \$35, pusmetinė – \$20, mėmė – \$40, garbės – \$50 (Amerikoje – JAV dol.) oro paštu – \$110. Pavieniai nr. – 1 doleris. Adresų keitimo reikalai kreiptis į "TŽ" administraciją. Skelbimai ruošiamam nr. priimami iki ketvirtadienio. Už skelbimų turinį redakcija neatsako. Rankraščiai taisomi redakcijos nuožūra. Bendradarbių pasirašyti straipsniai nebūtinai reiškia redakcijos nuomonę.
Tėviškės žiburiai (The Lights of Homeland, USPS 740-550) is published weekly, except 1st a. 2nd week in August and 4th week in December by Lithuanian Canadian R.C. Cultural Soc. "Žiburiai", Inc., 2185 Stavebank Rd., Mississauga, Ont. L5C 1T3. Phone: (416) 275-4672. U.S. office of publication, Lewiston, NY 14092. Subscriptions: regular \$35.00, supporter \$40.00, honorary \$50.00 per year. Second Class Postage paid at Lewiston, NY. US POSTMASTER: send address changes to: "Tėviškės žiburiai", P. O. Box 1195 Lewiston, NY 14092. CANADA POST: send address changes to 2185 Stavebank Rd., Mississauga, Ontario L5C 1T3. Printed in Canada.

Politiniai dabarties vingiai

(Atkelta iš 1-mo psl.)
norėjo pasitarti dėl naujo ambasadoriaus Vokietijoje. Norėtų užtikrinti darbų testinimą. Jis taipogi perdavė įvairių tarptautinių organizacijų pasiūlymus, kaip bendradarbiauti su Lietuva ekonominiiais, kultūriniais ir mokslo klausimais.

Lietuva, pasak ambasadoriaus, galėtų gauti iš Vakarų milijardų dol. vertės investicijų, tik reikėtų, kad čia paslankiau ir geriau dirbtų atitinkamos struktūros. Reikia keisti sovietinius įpročius.

Nepripažino LKP nusikaltimų

Dienraštyje "Lietuvos rytas" 250 nr. išspausdintas istoriko V. Tininio straipsnis apie Algirdą Brazauską. Straipsnyje pabrėžiama, kad jis niekad neįsivadė nei Lietuvos, nei partijoje patriotiškai nusiteikusių asmenų, nors to Maskva iš jo reikalavo. Tačiau jis nekovojo už nepriklausomą Lietuvą. Jo šūkis – "Lietuva be suvereniteto, Lietuva be ateities" daugelį žmonių klaidino. Iš esmės, pasak straipsnio autoriaus, šis šūkis reiškė "suvereniją" Lietuvą Sov. Sąjungos sudėtyje. Tokią sampratą A. Brazauskas gynęs iki 1991 m. kovo 11 d. – nepriklausomybės atstatymo datos.

Paremkite "Tėviškės žiburius" auką, rėmėjo ar garbės prenumerata, testamentiniu palikimu. Iš anksto dėkingi –
"TŽ" leidėjai

Straipsnis baigiamas tokiu susumavimu: "... Pirma, A. Brazauskas, kaip buvo minėta, niekad nebuvo aktyvus Lietuvos nepriklausomybės šalininkas, jis ėjo paskui įvykius, jais naudodis arba juos amortizavo, bet šių įvykių neskaityti, kultūriniais ir mokslo klausimais.

Antra, A. Brazauskas nepripažino (tiksliau – nesuprato) LKP nusikaltimų (politine prasme) savo tautai. Atvirkščiai, jis visada stengėsi pateisinti LKP istorinį vaidmenį. "Lietuvoje partija, manyčiau, iš esmės buvo visuotinė, tokia rami, tyli rezistencija, bandant kuo daugiau toje situacijoje nuveikti Lietuvai", – rašė jis atsiminimuose. Nors išsaugoti valdžią, jos narius ir organizacinę struktūrą vertė A. Brazauską ginti šią partiją. Todėl nenuostabu, kad 1990 m. pabaigoje, dar prieš LKP XXI suvažiavimą, A. Brazauskas nepritare Lietuvos istorikų parengtam LKP praeities įvertinimui, prašė šios medžiagos neskelbti. 1990 m. savarankišką LKP pertvarkius į Lietuvos demokratine darbo partiją, A. Brazauskas tapo jos pirmininku.

Vertinant A. Brazausko politinę veiklą paskutiniaisiais sovietų Lietuvos metais (1988-1990 m.), reikia pripažinti, jog jis, nepaisant kai kurių klaidų, vis dėlto atliko pozityvų vaidmenį tautos kovoje dėl nepriklausomybės ir demokratijos, daug prisidėjo prie SSRS imperijos likvidavimo..." J.A.

A+ A

ZIGMUI PETKEVIČIUI

Lietuvoje mirus,

brolių šaulių ANDRIŲ PETKEVIČIŲ, žmoną sesę STASĘ PETKEVIČIENĘ, visus gimines bei artimuosius nuoširdžiai užjaučiame –

DLK Algirdo šaulių kuopos valdyba

A+ A

VYTAUTUI PAŠKEVIČIUI

mirus,

jo tėvams, ilgametėi Otavos šeštadieninės mokyklos vedėjai ALEI PAŠKEVIČIENEI ir inžinieriui ALBINUI PAŠKEVIČIUI giliausią užuojautą reiškia ir kartu liūdi –

*Jadvyga Rimšaitė
Kostas ir Kristina Rimšos
Zigmas ir Ramutė Rimšos*

REMKIME KANADOS LIETUVIŲ FONDA!

Iki šiol šis fondas išleido per 700,000 dolerių lietuviškai kultūrai, menui, švietimui paremti. Pagrindinis fondo kapitalas yra neliečiamas, tiktai palūkanos skiriamos lietuviškai veiklai įvairiose srityse.

Sudarydami testamentus, bent dalį turto palikime Kanados lietuvių fondui (Lithuanian-Canadian Foundation).

Tapkime šio fondo nariais ir aukokime jam! Visos aukos atleidžiamos nuo valstybinių pajamų mokesčių.

Testamentines ir kitas aukas siųsti:

Lithuanian-Canadian Foundation, 1573 Bloor St. W., Toronto, Ont. M6P 1A6.

FONDO TIKSLAS – LIETUVYBĖS IŠLAIKYMAS

Pasaulio lietuvių bendruomenė

Darbai ir užmojai

VL. RAMOJUS

Specialiai "Tėviškės žiburiams"

PLB pirmininkas Bronius Nainys prieš Kalėdų šventes kraštų bendruomenių valdyboms išsiuntinėjo ilgoką 8 puslapių bendraraštį. Jį taip pat gavo ir kai kurie spaudos bendradarbiai. PLB pirmininkas prašė bendraraštį jo nurodytuose laikraščiuose pakomentuoti, tuo būdu išvengiant banalumo, nes B. Nainys, pats būdamas ir žurnalo "Pasaulio lietuvis" redaktorium, gerai supranta, kad skelbimas kečiuose laikraščiuose to paties bendraraščio ištisai būtų spaudos susinimas. Aš PLB pirmininko buvau paprašytas bendraraštį pakomentuoti "Tėviškės žiburiuose" gal ir dėl to, kad su B. Nainiu neseniai padariau pasikalbėjimą "TŽ", ir kai kurios tame pokalbyje paskelbtos PLB pirmininko minytos kartojasi ir šiame bendraraštyje.

Pirmininkų suvažiavime

Pastarojo apsilankymo Lietuvoje, įvykusio 1992 m. lapkričio mėn., metu PLB pirmininkui, šalia kitų pareigų, teko dalyvauti naujų Lietuvos bendruomenių, įsisteigusių iš Sovietijos išsilaisvinusiose kraštuose, pirmininkų suvažiavime Vilniuje lapkričio 21 d. Suvažiavime dalyvavo Latvijos – R. Ražukas (pirm.) ir R. Rudokas, Ukrainos – R. Malikėnaitė (pirm.), Sibiro – dr. V. Bernatoniš (pirm.), Taškento – J. Dervinis (pirm.), Moldovos – D. Skramtai (pirm.). Taip pat dalyvavo lietuvių draugijų atstovai iš Maskvos, Murmanskio, Bernaulio ir Lenkijos.

PLB pirmininkas pastebėjo, kad "pranešimai buvo labai naudingi, išryškinantys tų vietovių lietuvių darbus, rūpesčius, vergus, siekimus ir norus. Pranešimų santraukos bus išspausdintos "Pasaulio lietuvių" (jau išspausdintos 1992 m. gruodžio mėn. nr. – VR), tai čia jų neminėsiu, tačiau būtinai noriu pabrėžti, kad jiems reikia padėti ir visokiais reikėmis, ir lėšomis. Lietuva dabar jiems padėti mažai telpa. Jų visas dėmesys krypta į PLB valdybą..."

Suvažiavime buvo priimti šeši nutarimai, kurių antrajame pabrėžiama: "Pirmininkai nutaria, kad šiuo metu Užsienio lietuvių departamentas prie vyriausybės nėra reikalingas, nes Kultūros ir švietimo ministerijos ryšių su tautiečiais tarnybas šį darbą jau atlieka, tačiau jos statusą pakelti iki ministerio pavaduotojo lygio".

Trečiasis nutarimas taip skamba: "Pirmininkai nutaria, kad neatidėliojant reikia sudaryti mišrią Lietuvos ir Pasaulio lietuvių bendruomenės valstybinę komisiją, kuri derina tarpusavio bendradarbiavimo darbą".

Kaip žinia, netrukus po šių nutarimų einantis Lietuvos prezidento pareigas A. Brazauskas pasiūlė PLB pirm. B. Nainiui paskirti išeivijos atstovą, kuris Lietuvos ministerių kabinete užimtų ministerio be portfelio išeivijos reikalams vietą. B. Nainiui sugrįžus, po įvairių pasitarimų tuo reikalu su išeivijos atstovais, ir po kelių dienų A. Brazauskui paskambinus PLB pirm. B. Nainiui, buvo pasakyta, kad šis pasiūlymas tuo tarpu nepriimtinas.

Trūksta lėšų

Kadangi vienas pagrindinių elementų PLB veiklai yra lėšos, ir jų prašo naujai įsisteigusios Lietuvos bendruomenės, ypač iš Sovietijos išsilaisvinusiose kraštuose, tai PLB pirmininkas apie PLB lėšas bendraraštyje štai ką sako: "PLB valdyba yra pati neturtingiausia iš visų Bendruomenių valdybų: jai niekas pinigų neduoda, bet visi iš jos nori gauti... Didžiausia viltis yra turtingesnių kraštų Lietuvos bendruomenės kaip JAV, Kanados, Australijos. Nors Australijos LB ir nėra skurdi, tačiau iš jos PLB valdyba negauna nieko. O šiais metais Australijos Lietuvos dienų komitetas pats paprašė 3000 dol. paramos ansambliui iš Lietuvos pasikviesti. Taigi, Australijos Bendruomenė, užuot PLB valdybą rėmusi, pati prašė iš jos paramos. Nuosaikiau PLB valdybą remia Kanados lietuvių bendruomenė, tačiau jos parama nedidelė – keli tūkstantiniai dolerių per metus. Didžiausia parama turėtų ateiti iš JAV lietuvių bendruomenės, bet ji priklauso nuo krašto valdybos nusiteikimo PLB atžvilgiu... Praėjusioji, dr. Antano Razmos vadovaujama, JAV LB krašto valdyba nutarimą vykdė visu 100%, o ši, Vytauto Maciūno vadovaujama, nežinia kokiais sumetimais jo vykdyti visiškai nenori..." (Pastaruoju metu V. Maciūnas painformavo PLB valdybą, kad skirs 15% nuo surinktų aukų – VR).

Plačiau išryškines nesutarimus su JAV LB krašto valdyba dėl dalies lėšų skyrimo PLB

uždaviniais, B. Nainys bendraraštyje rašo: "Šiais metais PLB valdyba taip skriaudžiama jau antrą kartą. Anksčiau vienoje vietovėje ir tuo pačiu metu vykstantis Bendruomenės renginys ruošdavome kartu: bendrai telkdavome lėšas, bendrai apmokėdavome nuostolius ir bendrai dalindavomės likučiais. Praėjusios vasaros pradžioje Čikagos priemiesčiuose kartu vyko IX-oji tautinių šokių šventė ir VIII PLB seimas. Seimo organizatoriai siūlė tuos abu renginius derinti ir kartu telkti lėšas. Pasiūlymas nebuvo priimtas. PLB seimo organizatoriai, nenorėdami pakenkti šokių šventei, atskirai lėšų netelkė, tačiau tikėjosi kiek nors jų gauti iš šventės pelno, kurio visada kiek nors būna. Taip buvo ir šiais metais: šventės organizatoriams pelno liko apie 36000 dol. PLB valdyba iš savo išdo apmokėjo 18000 dol. seimo nuostolį. Šventės organizatoriai seimo nuostolį PLB valdybai gražinti atsisakė..."

Tai kaip PLB valdybai verstis? Į tą klausimą bendraraštyje taip atsakoma: "Šiek tiek lėšų susirenka ji pati tradiciniiais Kalėdų sveikinimais. Apie 9000 jų išsiuntinėjo ir šiais metais (1992 – VR)... JAV LB krašto valdybos pirmininkui taip pat stipriai protestuojant, nes, pagal jį, tik jo vadovaujama krašto valdyba turi teisę kreiptis į JAV lietuvių, prašydama aukų..."

Kultūriniai rūpesčiai

Apie kultūros sritį bendraraštyje taip informuojama: "Iš Lietuvos atvykstantieji meno vienetai mums atgabena gailiaus Tėvynės oro, bet taip pat stumia nuo scenų išeivijos meno vienetus, ir dėl to kultūrinė veikla išeivijoje ne stiprėja, bet silpsta... Pvz. Čikagoje veikiantis "Dainavos" ansamblis paruošė puikų prieškalėdinį religinį koncertą. Ir gaila būtų, kad jis turėtų pasitenkinti tik vienu pasirodymu savo parapijos bažnyčioje. Ansamblį turėtų pasikviesti ir išgirsti bent artimesnės lietuviškos gyvenvietės, kaip Detroitas, Klivlandas, Torontas. O tokie apsilankymai įmanomi. Reikia tik tų gyvenviečių gero noro ir kieno nors koordinacijos... Dar pavasarį Lietuvos Kultūros ir švietimo ministerija išeivijai pranešė, kad į 1994 m. Lietuvoje ruošiamą dainų šventę, kur kartu su dainomis vyks ir tautinių šokių programa, kviečiama ir išeivija. Kviečiama ne tik dalyvauti, bet ir padėti suorganizuoti. Nors kvietimas atėjo ir ne "iš to galo", bet dabar reikalinga sutvarkyti, ir išeivijoje paruošiamuosius darbus koordinuos PLB valdyba per vicepirmininkę dr. Vasaitienę..."

Pasaulio lietuvių jaunimo sąjunga, kurios pirmininkas Paulius Mickus įeina į PLB valdybą, "ruošiasi būsimajam jaunimo kongresui. Jis vyks Didžiojoje Britanijoje (studijinė dalis) ir Lietuvoje (užbaigimas). Lietuvoje... daugiau kaip mėnesį praleido pats pirmininkas Paulius Mickus, besidarbiodamas PLB būstinėje. Paulius buvo nuvykęs į Gervėčius, Gudijoje, kur yra susiorganizavęs jaunimas... atliko ir kai kurias PLB valdybos jam pavestas pareigas. Viena iš jų – išvyka į Lenkiją, į Lenkijos lietuvių bendruomenės steigiamąjį susirinkimą, kur Paulius papasakojo apie PLB veiklą ir supažindino su PLJS darbais..."

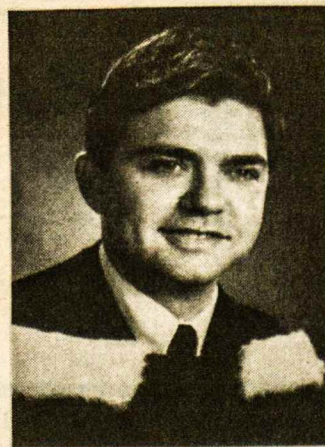
Bendraraščio pabaigoje skyrė "Aukštinė sukaktis" pranešimą, kad "Sankt Peterburgo Lietuvių draugija švenčia savo veiklos šimtmetį. Iškilmingas minėjimas įvyks gruodžio 26 (bendraraštis rašytas 1992.12.17 data – VR). Draugijos pirmininkė Veronika Barčutė PLB valdybos pirmininką kvietė iškilmingai dalyvauti... PLB atstovams (jau atstovavo – VR) dabar Vilniuje esanti PLJS valdybos vicepirmininkė Kanados lietuvių Ina Balsytė ir perduos į juos telė rašytą PLB valdybos sveikinimą..."

Tai gal svarbiausi, bent mano akimis žiūrint, ilgo bendraraščio punktai, kurie gali būti įdomūs "TŽ" skaitytojams.

VIENERIŲ METŲ MIRTIES SUKAKTIS

A+ A

GINTAUTAS BERESNEVIČIUS

Lietuvos sūnus Gintautas Beresnevičius troško padirbėti Tėvynės labui, brolių ir sesių lietuvių gerovei. Siekė savo darbu palikti pėdsakus tėvų ir bočių šalyje. Tačiau nė vienas nežinojo savo likimo kelių.

1992 m. sausio 17 d. šį taurų lietuvių pasitiko tragiška mirtis, sukrėtusi jo mylimą žmoną, sūnų ir dukrelę, brangią motiną, kurią taip mylėjo ir gerbė. Pergyveno dėl netikėtos mirties visa šeima, giminės ir visi lietuviai.

Pačiame amžiuje, pilnas energijos ir gražiausių užmojų, rūpindamasis padėti Lietuvai ir lietuviams, pavirto kaip audros išrautas galiūnas ažuolas.

1993 m. sausio 17 d. sukanka mirusiojo mirties metinės, o sausio 16, šeštadienį, 10 v.r., Priskelimo parapijos šventovėje bus aukojamos Mišios už a.a. Gintauto vėlę. Prašoma visus lietuvių prisiminti velionį savo maldose.

Krikšto motina – *Adelė Viskontienė*

Ilgametį Kanados lietuvių fondo įgaliotinį Otavoje ALBINĄ PAŠKEVIČIŲ ir žmoną ALĘ sunkioje valandoje, netekus sūnaus

VYTAUTO,

giliai užjaučia –

Kanados lietuvių fondo taryba

A+ A

VYTAUTUI PAŠKEVIČIUI

iškeliavus amžinybėn,

jo liūdinčius tėvus, Lietuvių tautodailės instituto tarybos pirmininką, inž. ALBINĄ PAŠKEVIČIŲ, mokytoją ALĘ PAŠKEVIČIENĘ nuoširdžiai užjaučiame ir kartu liūdimė –

Lietuvių tautodailės instituto valdyba

A+ A

VYTAUTUI PAŠKEVIČIUI

mirus,

jo tėvams liūdesio valandoje reiškiamo nuoširdžią užuojautą –

Petras ir Jackie Reginos

A+ A

ALBINUI BLAUZDŽIŪNI

iškeliavus amžinybėn,

nuoširdžiai užjaučiame žmoną JANINĄ, dukteris – DALIĄ ir LINDĄ, sūnus – REMIGIJŲ ir ARVYDĄ bei jų šeimas –

Elzbieta ir Vladas Sonda

A+ A

ALBINUI BLAUZDŽIŪNI

mirus,

jo žmoną JANINĄ, dukras – DALIĄ, LINDĄ ir sūnus – ARVYDĄ, REMIGIJŲ su šeimomis ir jų artimuosius nuoširdžiai užjaučiame bei kartu liūdimė –

*Marytė ir Vacys Vaitkai
Aušra ir Gintaras Dalindos
Rūta ir Laimis Andriuliai*

P A D Ė K A

Kai lemtis, lyg vagis netikėtai atslinkus, nuskynė gyvenimą mūsų mylimos močiutės, mamytės, žmonos ir sesers

BIRUTĖS STONKIENĖS,

Jūs mus užjautėte ir guodėte tą sielvarto valandą.

Dėkojame kun. Juvenaliui Liaubai, OFM, už paskutinį patarnavimą ligoninėje, Rožinį, Mišias bažnyčioje ir palydą į amžino poilsio vietą.

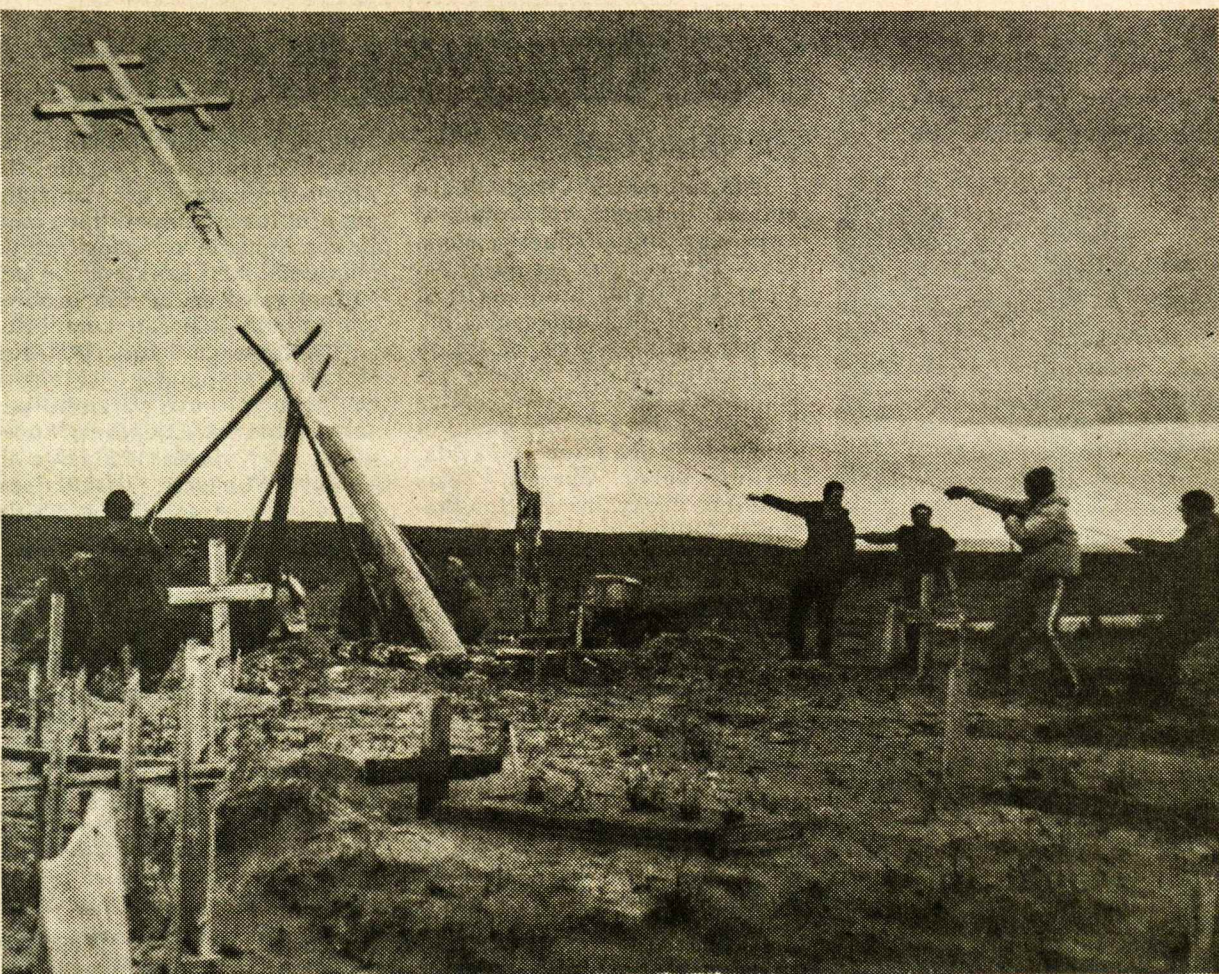
Dėkojame už gėles, kurios puošė velionės paskutines valandas šioje žemėje, aukas Mišioms, Kanados lietuvių fondui, širdies fondui (stock and heart) ir Lietuvos našliaučiams.

Dėkojame karsto nešėjams, A. Paulioniui už vargonų muziką, p.p. Mačiams už pusryčių paruošimą ir ponioms už pyragus.

Esame dėkingi giminėms ir draugams, atvykusiems iš Čikagos ir Waterbury, CT. Dėkojame Jums visiems, kad tą skausmo valandą nepalikote mūsų vienų.

Vyras Zenonas, dukra Silvija, sūnus Audrius su šeima, dukra Danutė Gilchrist su šeima ir sesuo Genovaitė Breichmanienė su šeima

Liūdinti – *žmona Bronė*

Ekspedicijos nariai iš Lietuvos 1992 m. stato paminklinį kryžių žuvusiems tautiečiams-tremtiniais prie Laptevų jūros

Lietuviai prie Laptevų jūros

ZIGMAS JUŠKEVIČIUS, Vilnius

1989 m. liepos mėn. Vilniuje gyvenantys tremtiniai suorganizavo ekspediciją prie Arkties vandenyno Laptevų jūros, kur 1941 m. rudenį į Lenos upės žiotis pražūčiai buvo atplukdyta daug tremtinių iš Lietuvos. Ekspedicijos vadovas Vladas Gibavičius į Trofimovsko salą pateko būdamas dvejų metų, Merkytė-Čepienė į Tyt-Arų salą – 4 metų, Juozas Eidukaitis ir Zina Jakimavičienė į Bykovo Kyšulį – 11 ir 16 metų. Šių fotografijų autorius į Komiją buvo ištremtas 4 metų.

Ekspedicijos finansinės problemos padėjo išspręsti Vilniaus baldų fabriko direktorius Vacys Čepas. Ačiū jam ir visiems fabrike dirbantiems.

Trofimovske ir Tyt-Arouse žuvusiems tremtiniais passtatė po kryžių, o Bykovo iškyšulyje – koplytstulpį. Tuo pat metu prie Laptevų buvo dar dvi ekspedicijos. Fotografijų poveikis bus daug stipresnis tiems, kurie perskaitys tremtinės Dalios Grinkevičiūtės pergyvenimus "Lietuviai prie Laptevų jūros" (knygoje "Amžino įšalo žemėje", Vilnius, Vyturys, 1989 m.

1941 m. birželio 14 d., 3 val. nakties, Maskvos įsakymu Lietuvoje, Latvijoje ir Estijoje vienu metu prasidėjo masiniai areštai ir žmonių tremimai į Sibirą. Sunkvežimiai nenutrūkstama srove slinko geležinkelio stotijų link, kur vyrus, šeimų galvas, čekistai atskirdavo, sakdami, kad atskiria laikinai. O iš tikrųjų jų likimas likvidacija, nors jie nebuvo nei tardyti, nei nuteisti.

Į šiaurę mus vėžė apie tris mėnesius. Iš pradžių gabeno perpildytuose vagonuose, kur ne tik atsisėsti, bet ir pajudėti buvo neįmanoma. Pasukū baržomis Angaros upe, vėliau sunkvežimiais, vėl baržomis jau Lenos upe į šiaurę nuo poliarinio rato.

Jau ir krantų nesimato, kiek akys aprėpia – vanduo ir vanduo... Lenos žiotys. Laptevų

jūra. Jaučiasi ledinis vandenyno alsavimas. Rugsėjo pabaiga, o šalta tarytum gili rudenį. Pagaliau sustojame. Prieš mus – negyvenama sala. Trofimovskas. Nei medžių, nei žolės. Mes visi – moterys ir vaikai, kaip išmanydami, ėmėme statyti iš plytų ir samanų barakus. Plėšėme rankomis nuo tundros amžino įšalo samanai ir dėjome jas tarp plytų vietoj betono.

Vienam žmogui ant narų buvo skirta 50 cm. Tai buvo didžiulis ledo kapas: lubos apledijusios, sienos, grindys – taip pat. Gulintiems ant narų dažnai prišaldavo prie sienos plaukai.

Lapkričio mėnesį prasidėjo poliarinė naktis. Nuo bado, šalčio, skorbuto ir kitų ligų ėmė mirti žmonės.

Įpusėjus poliarinei naktčiai, mūsų barake (10 nr.) iš trisdešimties žmonių ant kojų laikėsi ir į darbą išėdavo tik kelios moterys ir aš... Buvo 1942 m. Kūčios. Ant narų sutinusiom kojom ir veidu, net akių nesimatė, gulėjo be sąmonės mano motina... Apkabines ją šildžiau savo kūnu, maldavau nemirti, prisiekiau, kad parvešiu ją į Lietuvą. Ji negirdėjo, kai į užpustytą mūsų baraką pralindo lavonų vežiotojai ir paklausė, kur Grinkevičienės lavonas.

Paskui mane nuvedė į teismą. Mat prieš dvi dienas aš atvilkau dvi pavogtas lentas. Per pusvalandį teismas apklausė šešis. Išėina pasitarti. Laukiame nuosprendžio. Niekas negalvoja apie bausmės dydį, nes tai neturėjo jokios reikšmės. Metai ar dešimt metų – vienas ir tas pats.

Į lagerį Stolbuose varys per sniegynus 50 km. Visiems aišku ir teisėjams taip pat – nė vienas iki tos vietovės nenuėis. Bet kokia bausmė – mirties bausmė. Mamytė turbūt jau mirusi.

Grįžtu į baraką. Pamatau stebuklą – mamytė pradeda atgauti sąmonę. Vėl išeinu vogti lentų.

Po kelių dienų visus nuteisuosius išvarė ginkluoti sargybiniai. Netrukus pakilo ir įsisiautėjo pūga. Žmonės ne-

teko orientacijos. Sargybiniai numetė šautuvus ir ėmė glaustis prie simtųjų. Nusprendė grįžti, bet nesusigaudė kurioje pusėje Trofimovskas. Kiekvienas rodė vis kitą kryptį. Taip ir nuėjo per pūgą kiekvienas savo kryptimi. Žuvo vienuolika nuteistųjų ir sargybiniai.

1942-1943 m. žiemą mirtinumas sąėjo buvo didesnis negu blokadiniame Leningrade: mirė kas antras tremtinys, išvežtas be kaltės ir teisimo. Išmirė ištisos šeimos.

Praėjo daug metų, o aš vis dar matau juos bejėgius ir pasmerktus, jaunos ir pagyvenusius vaikus bei jaunuosius, taip sunkiai mirusius ir taip troškusių sugrįžti į Lietuvą... Mano pareiga papasakoti apie juos. Juo labiau, kad jų būdaliai liko nenubauti.

Trofimovsko sala dabar vėl tuščia ir negyvenama. Laptevų jūros bangos audrų metu su didele jėga daužosi ir krantų ir nuolat jį ardo.

Kai 1949 m. paskutinius tremtinius išvežė žvejoti į kitas vietas, bangos jau pradėjo griauti broliško kapo kraštą, ir jis ėmė irti. Nėra jokios abejonės, kad visus lavonus bangos seniai išplovė. Kokiomis jūromis ir vandenynais jie tebeklajoja, ieškodami kelio į Tėvynę?

Šiose ištraukose tik mažytė dalelė tų neapsakomų kančių ir aukų, kurias patyrė Lietuva ir jos žmonės komunistinio siaubo metais.

Vykdamas tautos naikinimą aktyviai dalyvavo Lietuvos komunistų partija, sovietinės okupacinės valdžios aktyvistai, kuriems vadovavo Sniečkus. Paleckis, Guzevičius, Gedvilas ir kiti.

Nors nemaža buvusių tremtinių, politinių kalinių jau, atrodo, užmiršo kas juos trėmė ir kaltino, kas naikino Lietuvą. Manau, kad daugumai Lietuvos žmonių užteks išminties ir ištvermės eiti Sąjūdžio pradėtą Lietuvos atgimimo keliu.

Tėvynės laisvė ir nepriklausomybė – tai geriausias paminklas visų laikų Lietuvos tremtiniams, politiniams kaliniams ir rezistencijos dalyviams.

Partizanų vadas Girinis

LEONAS BALTUŠIS

Tik atskridus į Varšuvą (1991.X.9) ir atsiradus pusbrolio bute, atsirado ir butelis lenkiškos vodkos ant stalo. Sakė: "Leisk man tave gerai apžiūrėti, juk 48 metai praėjo, o už tokį mūsų ilgą nesimaty- mo išgersime. Tik tada aš tau paskutinę naujieną pasakysiu".

Išgeriam. Paduoda laišką iš Balio Juodzevičiaus, Utenos Kraštotyros muziejaus vedėjo. Prašo įvairios informacijos apie pusbrolių Vytautą Baltušį-Girinį ir taip pat kviečia dalyvauti spalio 26 d. Katlėrių kaime, Utenos rajone, įvyksiančiame Vyt. Baltušio-Girinio paminklinio akmens pašventinime. Aš dar prieš tą datą turėjau grįžti į JAV, o pusbrolis irgi nespėjo laiku nuvykti, nes prie Lazdijų, kad ir koks gudrus esi, niekuomet nežinai kiek dienų eilėje stovėsi.

Vytautas Baltušis gimė 1924 m. Panevėžio mieste muzikų Juozo ir Fanios Baltušių šeimoje. Tėvas Juozas Baltušis (tik nemaišykite su komunistiniu rašytoju, kurio slapyvardis buvo Juozas Baltušis, bet ne pavardė) turėjo savo kapelą ir taip pelnėsi pragyvenimą. Jo pagrindinis instrumentas buvo smuikas, antrasis – akordeonas. Žmona nepaprastai puikiai grojo koncertina. Kapelą susidėjo iš 5 muzikų ir Panevėžyje buvo labai populiari.

Apie 1932 m. muzikas Juozas Baltušis gauna smuikininko darbą Lietuvos valstybinės operos orkestre. Šeimoje tada jau buvo trys berniukai: Bronius, Vytautas ir Liudas. Visi šeima išsikelia gyventi į Kauną, išskyrus sūnų Vytautą, kuris persikelia gyventi pas senelius į Janydžių vienkiemį netoli nuo Anykščių miestelio. Janydžių vienkiemis yra apytikriai 2 km nuo geležinkelio Anykščiai-Utena pervažos vasarnamių link.

Notaras Jonas Baltušis-Baltušauskas tada jau buvo pensininkas, o žmona ir Vytauto sėnelė Juzė turėjo mažą krautuvėlį ir 3 ha ūkėlį. Visuomet turėjo arklių, gražių brūkutę, porą karvių, keletą kiaulių, vištų, ančių ir net žąsų. Turėjo didelį ir puikų daržą, apsidintą braškėmis, raudonais ir juodais serbentais, o taip pat ir žirniais bei kopūstais. Žemę apsedavo rugiais, kviečiais ir bulvėmis. Pakalnėje buvo graži pieva karvėms ganytis, o kiek toliau ir puiki Šventosios upė.

Nepaprastai gražus pušynas ir ideali vieta gyventi. Nors ir nedidelis buvo tas ūkelis, bet pragyvendavo ir tai tik to lietuviško darbštumo ir apskrūmo dėka. Vytautui čia labai patiko ir labai greit iš miesto gimusio berniuko pasidarė tikras kaimo berniokas: stiprus, nagingas ir viską sugebantis padaryti.

1935 m. mirė senelis, ir Vytautas liko sėnelės dešinė ranka. Būdamas 15 metų jis vienas tvarkė ūkėlį: ardamo, akėdavo ir atlikdavo visus kitus ūkio darbus. Atsimenu, kaip mane mokė joti, pakinkyti arklių, pjauti rugius, išgalsti dalgį ir net melžti karvę. Man, miesčioniukui, tai nelabai sekėsi: persipjoviau smarkiai ranką, o iš karvės tešmenų nieks man nebėgdavo ir vis dėlto, jis niekuomet ant manęs nepykė. Buvo labai geros širdies, sakyčiau, tiesiog poetiškos dvasios vyras.

Nepaprastai gražiai nauu-

gęs, nudegęs saulėje, nes dažnai dirbo laukuose, o be to ir baisiai stiprus. Mėgo gimnastiką ir buvo pasidaręs turniką. Mes, kiti berniukai, vos vos užsiversdavom ant turniko, o jis 1942 m. vasarą, išvertė "meškelę" net 18 kartų iš eilės. Nebuvo mūsų tarpe nė vieno, kuris galėtų su juo lygintis. Tai buvo vienu muskulių vyras. Atrodė kaip kokia bronzinė statula, lyg koks senovės romėnų gladijatorius.

1943 m. birželio mėnesį mes, Panevėžio "Perkūno" krepšinininkai, atvažiavome į Anykščius sužaisti krepšinio rungtynių su Anykščių rinktine. Visos derybos dėl rungtynių buvo vedamos tarp manęs ir Vytauto. Aš atstovavau Panevėžio "Perkūno" klubui, jis – Anykščių.

Rungtynės įvyko sekmadienį po pietų. Aš per tas rungtynes turėjau garbės būti Panevėžio "Perkūno" komandos kapitonu, o Vytautas – Anykščių. Publikos – 200 žmonių. Pagal Anykščius – daug. Teisėjas šaukia abu kapitonus – mane ir Vytautą. Metamas pinigais dėl pasirinkimo aikštės pusės, pasi-veikinama. Šiandien, beveik po 50 metų, galiu pasakyti tik viena: nė vienas iš mūsų abiejų tada nenujautėm, kad sveikinamės ir atsisveikinam visam gyvenimui. Ir dabar, rašant šias eilutes, ašaros bėga iš akių. Tik po rungtynių sužinojau, kad Vytautas už savaitės išvažiuoja į Vilnių, nes, būdamas mobilizacinio amžiaus, įstojo į savisaugos dalinios.

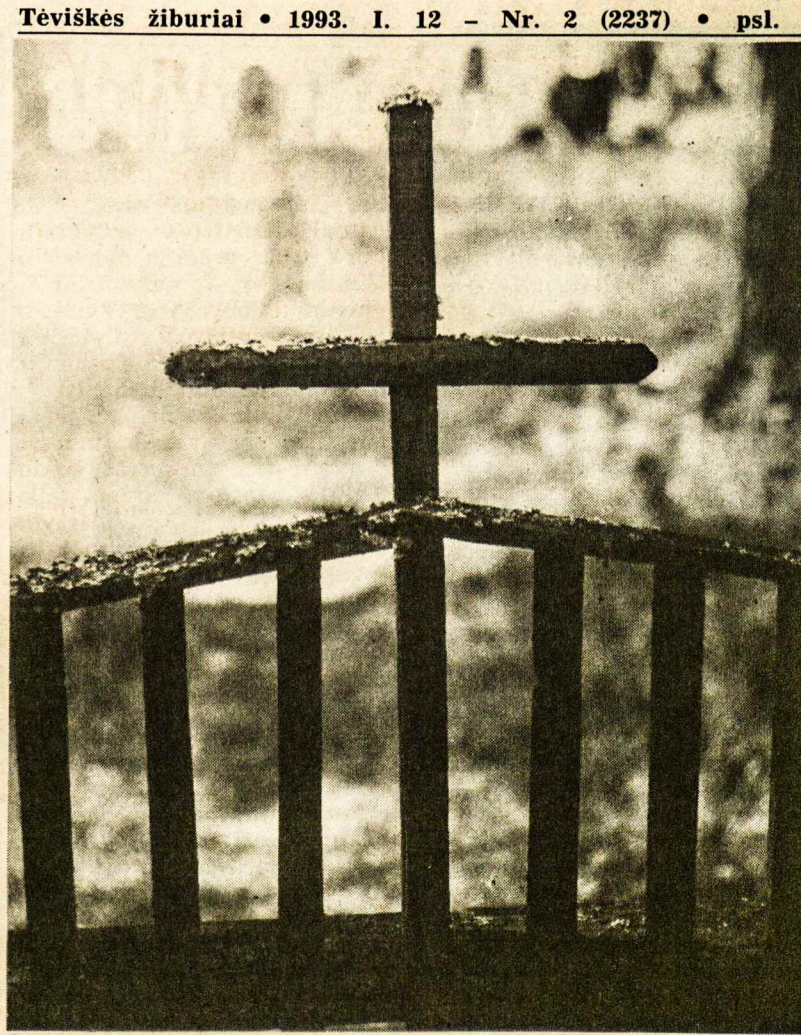
1943 m. Vytautas baigė pedagoginę klasę ir kartu pirmą Anykščių gimnazijos laidą. Anksčiau buvo tik progimnazija, kurioje 1940-41 m. man teko sėdėti vienoje klasėje su dabartiniu vaskupu P. Baltakiu. Pedagoginės klasės buvo įsteigtos Lietuvoje tik 1942 m. rudenį, vokiečiams uždarius visą eilę mokytojų seminarijų. Kursas buvo pedagoginis. Kartu su brandos atestatu buvo duodama teisė mokytojauti pradžios mokykloje.

Kiekvienais metais vasarą atvažiudavau į Anykščius aplankyti giminių. Atvažiavau ir 1943 m. liepos mėnesį, bet Vytauto jau nebuvo. Tuo metu ejo apmokymą (karo metu – 1 mėnuo) po to išsiuntė į Rytų Lietuvą kovoti prieš bolševikus desantininkus bei partizanus. Kiek girdėjau, kaip drausmingas bei inteligentiškas vyras, greit buvo pakeltas ir į viršilos laipsnį. Nesu tikras, bet greičiausiai tarnavo 253 Bn arba 257 batalione. Pirmasis buvo paprasčiausiai vadinamas "naujųjų batalionu", o antrasis buvo paskutinis savisaugos dalinių batalionas, suformuotas Lietuvoje.

1944 m. rugsėjo pradžioje Sudarguose teko išsikabinti su vienu savisaugos dalinių kariu, kuris tvirtino dar prieš kelias savaites matęs Vytautą Kazlų Rūdoje prie rusų subombarduoto kariškio ešelono pagelbstint sužeistiesiems kariams.

1944 m. vėlyvą rudenį Vytautas atsirado Anykščiuose, bet čia pasilikti nesaugu, nes buvo nemažai tokių, kurie žinojo, kad jis 1943 m. vasarą įstojo į savisaugos dalinius. Su juo buvo dar keliolika uniformuotų ir iki dangių ginkluotų vyrų. Tai vis tie, kurie nutarė iš Lietuvos nesitraukti. Tik vieną naktį permiegoję, jie visi iš čia dingo. 1945 m. sausio 1 d. skiriamas Medenių pradžios mokyklos vedėju. Medenių pradžios mokykla buvo Pušynėlis vienkiemyje, 7 km nuo Utenos. Vaikų nepaprastai mylimas. Atrodo, tokioje gilioje provincijoje jau būtų galima ir pasislėpti. Deja, likimas Vytautui nebuvo toks jau palankus.

Gyvenimo ironija buvo ir ta, kad senelės namelyje, kur ji buvo likusi visiškai viena, apsigyveno NKVD viršininkas rusas. Užėmė kambarėlį, kur laisvos Lietuvos laikais buvo krautuvėlė. Jautėsi jis čia kaip savo namuose, nes aiškiai žinojo, kad visi jo bijo. Greit jis išsiaiškino, kad tos senutės vyriausias sūnus buvo caro ir Lietuvos kariuomenės karininkas, pasitraukęs į Vokietiją. Greičiausiai kas nors iš vietinių paminėjo ir Vytautą, kaip tarnavusį lietuviškuose daliniuose, o dabar kažkur kitur gyvenantį. NKVD tinklas, kaip vartatinklis: jeigu jau iškliuvai, neištrūksi. Kaip man pasakoj

Kryžius ant kapinaičių vartų Lietuvoje 1992 m.

Nuotr. D. Meliūno

LAIŠKAS IŠ LIETUVOS KAIMO

Naujieji ūkininkai

Jūsų brolelis, mano žmogulis pasakoja: "Dabar žmonės bėdavoja, kad pritrūko karšto vandens. Prisimenu, kai mus iš Marjampolės kalėjimo 1945 m. birželio vežė į Vorkutą (ir jauniasią brolių) užkaltauose vagonuose, maitino sūriomis žuvimis ir vandens nedavė... Pradėjo lyti. Sustojus traukiniui, aš ir kiti bandėme per neužkaltą vagono langelį, jo plyšį, iškisti biūdelius pasirinkti kiek lietaus lašų nors sudžiūvusios lūpom suvilgti. Sargybinis šautuvo buože ne tik indelį iš rankos išdaužė – nuo jo buožės sutinusios rankos ilgai nepakelė. Taigi dabar čia nedidelė bėda karštas vanduo, žinant, kad viskas daroma nedraugų tam, kad pakirstų lietuvių ryžtą, mūs norą būti laisvais. Dar gal ilgai mus visokiais būdais vargins nedoreliai.

Kai nuvežė į Vorkutą, anglių kasyklas, dėl sveikatos aš negalėjau tuose šuliniuose dirbti, alpdavau, todėl mane paskyrė stotyje iškraudinėti vagonus. Valgyti beveik nėra ko, tiek mažai duoda, atskyrė nuo brolelio, nežinojau nei kur į išvežė. Tame vargelyje žinojome, kad rytą Kalėdos, o nieko neturime Kūčių stalui. Iškrovęs vieną vagoną ant dugno radau pribirusių grūdų. Kokia laimė! Sušlaviau, surinkau po grūdėlį į tuščią konservų dėžutę ir atsargiai parsinešiau, išviriau tuos grūdus ant lauželio. Tuomet nuėjau pas draugą Zalanską Vincą ir abu, pasislėpę žegnojomės, meldėmės ir vietoje plotkėlės šaukšteliu valgėme grūdus, išvirtus su medžio žievelemis. Taigi dabar galime ir pavargti ir pakentėti truputį, o ne parduoti savo tėvynę už kibirą benzino arba karšto vandens vonią".

Įdėdu vėl dvi nuotraukas: vie-

pusbrolis Varšuvoje 1991 m. (Vytauto jaunesnis brolis), tas čekistų viršininkas daug kartų jį klausinėjo, kur dabar yra tas "bielagvardieje" (atseit, baltagvardietis) Vytauto dėdė ir pats Vytautas. Nors tuo metu pusbroliui buvo tik 15-16 metų, reikia pasakyti, jis buvo gudresnis ir už tą visą žinantį komisarą. Turėjo sugalvojęs labai gudrią istoriją ir vis išsukdavo uodegą.

Kaip šiandien jau žinoma, 1945 m. balandžio mėnesio vieną dieną, atėjęs į klasę, pasakė: "Vaikučiai, eikite namo, aš jūsų daugiau nemokysiu". Vaikai pradėjo verkti. Kaip man rašė Janina Jazgevičienė iš Utenos, jis ir pats nusisukęs apsišluostė veidą. Šiandien jau ne paslaptis: NKVD jau viską žinojo ir pasiūkė Vytautą pasiūlė bendradarbiauti (šnipinėti) ar... galime ir kitaip susitvarkyti. Vytautas ne iš kelmo spirtas. Pasikalbėjimo turinio gal ir niekuomet nežinosim, bet iš Utenos NKVD būstinės ištrūko. Svarbu laimėti laikas.

Dar tą pačią dieną prisijungė prie vietinių partizanų. Nuo šios dienos iki jo žuvimo Vyt. Baltušis yra žinomas Girinio vardu, o jo vadovaujami keli partizanų būriai, kaip Girinio kuopa.

na prie bažnyčios ant laiptų. Kai aš maža buvau, tai jie buvo akmeniniai. Iš tikro jūs gal atsimenat, kokie tos bažnytelės laiptai buvo. Mes vaikai net savo stovėjimo vietas turėjome. Dabar gi visai žinančių viskas užteptu ce-mentu. Šioje vietoje stovėjo jų tėvelio karstas įnešant.

Antroji nuotrauka, kur mes ypač linksmi su anūkais, tai jau namie, darželyje. Mano jaunystėje, kai norėjome atlikti tokias apeigas (o aš buvau valstybės tarnautoja, kad ir maža), reikėjo slapstyti. Vakare ėmėme šliubą bažnyčioje. Kunigėlis vėliau rizikavo su mumis – namie vaikus krikštijo. O reikėjo bijoti tų sribų, nes jiems užkliudavo ir kryželis pirkioje ant sienos, šventas paveikslas, kaip kaimo buvo įprasta. O labiausiai darželyje esantis gražus kryžius, prie kurio močiutė praklūpėdavo maldos, kai sūnus išvežė, kai nežinojo kur jūs, kai tėvelis lankė dar suimtus vaikus. Ji negalėdavo sulaukti jo grįžtančio, kai siautėjo blogi laikai. Taigi už tą kryžių vis buvome klausinėjami – kas ten palaidota, vis tardymai. Susigalvojom mes ir patylikauk iš dviejų kryžiaus pusių pasodinom po greit augančias slyvukes, kurios per ke-lerius metus paslėpė kryžių savo lapuose ir neužkliudavo, nebuvo taip pastebimas. Niekas nenukentėjome. Pernai kauriškė anukėlė Ritutė, būdama pas mus, jį gražiai nudažė užlipusi sodo kopėčiomis, sene-lio pastatytomis. Todėl nuotraukoje kryžius toks šviesus, lyg naujas.

Man labai miela, kad Ritutė mūsų šeimos tradicijas ypatingai vertina, tiki ir myli Dievulį, gieda bažnyčios chore, lanko tikybos pamokas. Mudu ir šnekame: jei močiutė iš Anapūs mato, pati po šiuo kryžiumi tiek išklūpėjus maldose ir kentėjimuose, tai jina labai laiminga, kad jos atžalėlės tęsia ir toliau šias tradicijas ir darbus, kurie buvo prievarta iš mūsų išlupami. Tikimės, kad gal jau nereikės tų slėpinių, kurios buvo anais baisiais laikais.

Kai sūnus pareina išgėręs, tėtukas barasi. Sūnus sako: "Kad visi geria". Jam atsako: "Tu neturi daryti, kaip visi daro, jei daro negerai. Žiūrėk, pas mus dar kryžius stovi. Ar jis tau nieko nesako?" To kryžiaus amžius tai ir jūs prisiminate, nes jis atneštas dar iš sodžiaus sodybos, prie kelio, kai persikėlė į viensėdžius, kaimą išskirsčius.

Dabar jau yra pagerinimų – galime jums paskambinti. Iš Vilniaus į Niujorką viena minutė buvo 500 rb., bet kai dabar dar viskas pabrango, tai nežinia ar bus įkandama... Turbūt ir pasiliksime tik mintyse ir laiškuose su jūsų balsu. Sveikatos ir mūsų pamažu menkėja. Nėra ko ir norėti, amžius kraunasi.

Namupė mažosios anukėlės gražiai auga, martelė sveika. Vyrui laiku laukus aparė, bet pabaigoje traktorius sugedo. Aš pergyvenau, kad nors nebūtų palikę jo laukuose žiemavoti, bet sakė nepalikti, dar šiaip taip parvažiuo į sodą. Dabar sunku gauti dalių, dyzelinio kuro ir t.t.

Jūsų artimieji

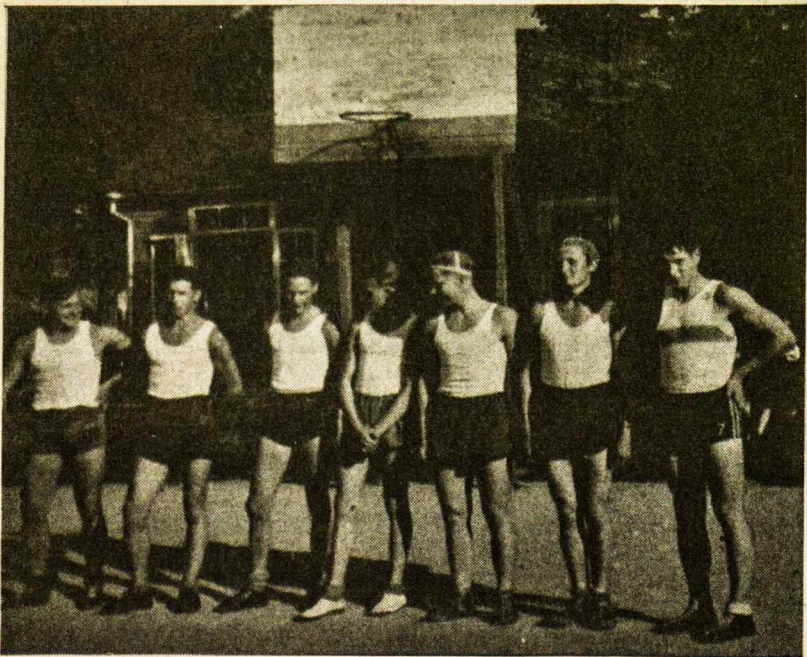
MEDELIS CONSULTING
1407 Sarcee St., Oshawa, Ont. L1G 4N2
Tel. 1-416-434-1847 FAX 1-416-728-5745

• Visos paslaugos atskirėdant jūsų giminės iš Lietuvos: iškvietai, bilietai, drauda. • Telefaksu perduodam laiškus, žinutes jūsiškiams per trumpiausią įmanomą laiką. • Iš mūsų valiutinės sąskaitos Vilniuje išmokam paramą jūsų giminėms Lietuvoje amerikietiška doleriais arba dažnai skirsdami perduodam asmeniškai. Kreipkitės į **ALGĮ** ar **STEFĄ MEDELIS** visomis savaitės dienomis, išskyrus trečiadienius. Reikalui esant atvažiavome į namus. Skrendantiems į šiltus kraštus parūpinam bilietus ir draudą pigiausiomis kainomis.

KELIONĖS Į LIETUVĄ
Pagal pageidavimą paruošiam keliones įvairiomis trasomis su vienu persėdimu: per Kopenhagą, Frankfurtą, Londoną, Berlyną, Ciurichą, Vieną, Varšuvą. Dar ne per vėlu: **TORONTAS – VILNIUS** ir atgal nuo \$949
Jūsų svečiams iš Lietuvos nuo \$849
Teiraukitės ir apie bilietų išpardavimą \$799

ALGIS MEDELIS
trečiadieniais 11-17 val.
kreipkitės asmeniškai

Kennedy Travel Bureau Ltd.
296 Queen Street West
Toronto, Ontario M5V 2A1
Tel. (416)593-0600 FAX 593-0604

Anykščių krepšinio rinktinė 1943 m. prieš rungtynes su Panevėžio "Perkūnu". Antras iš kairės – partizanų vadas **VYTAUTAS BALTUŠIS-GIRINIS**. Pirmas iš dešinės **STASYS MACKEVIČIUS**, gyv.Toronte. Jis išsaugojo šią istorinę nuotrauką

LAISVOJE TĖVYNĖJE

MIESTELIO SUKAKTIS

Šilalės rajono Upynos miestelio gyventojai 1992 m. iškilmingai paminėjo dvi sukaiktis: miestelio trijų šimtų šešiasdešimt metų ir šventovės trijų šimtų dvidešimt penkerių. Iškilnėse dalyvavo Lietuvos aukščiausiosios tarybos pirm. Vytautas Landsbergis, Telšių vysk. Antanas Vaičius ir mons. Alfonsas Svarinskas.

KIEK KAINUOS MALKOS?

I šį klausimą atsako "Tiesoj" paskelbtas pranešimas apie Lietuvos vyriausybės 1992 m. gruodžio 9 d. patvirtintą nutarimą nr. 936. Padidėjus kuro, energetikos išteklių ir nenukirstų miško medžių kainoms, labai pabrango malkų gamyba. Remiantis vyriausybės patvirtintu nutarimu, gyventojams, malkas perkantiems patalpoms šildyti bei kitoms buities reikmėms pagal nustatytą suvartojimo normą, už kubinį metrą talonas reikia mokėti: eglinių ir minkštųjų lapuočių — 350, pušinių ir juodalksninių — 400, beržinių ir kietųjų lapuočių — 450. Malkos visiems kitiems vartotojams ir gyventojams, kurie jų perka daugiau negu leidžia nustatyta norma, parduodamos rinkos kainomis. Malkų normą gyventojų patalpoms šildyti bei kitoms buities reikmėms nustato miškų ūkio ministerija.

UNIVERSITETŲ KARŠTLIGĖ

Tokią temą apie nesibaigiantį Lietuvos universitetų skaičiaus didinimą jau esame gildinę šioje skiltyje pernykščių "TŽ" liepos 28 d. laidoje. Turėjome Vilniaus universitetą ir dabar susilaukėm jau atgaivinto Vytauto Didžiojo universitetą Kaune. Atrodė, kad šių dviejų universitetų užteks visai atgimusiai Lietuvai, finansškai neįstengiančiai galo sudurti su galu. Ligūstai universitetų karštligei tenka priskirti kaip grybus po lietaus staiga atsiradusius kitus universitetus. Kauno politechnikos institutas tapo Kauno technologijos universitetu, Vilniaus inžinerinės statybos institutas — Vilniaus technikos universitetu, Vilniaus pedagoginis institutas — Vilniaus pedagoginio universitetu. Turime jau ir Klaipėdos universitetą. Karštlige užsikrėtė ir Vilniuje veikusi Lietuvos konservatorija, staiga pasivadavusi Lietuvos muzikos akademija. Kažin ar nesistebės vokiečiai, kad pvz. Štutgarto ar kurion kiton konservatorijos stažuotis atvyksta Lietuvos muzikos akademijos atstovai? Idomių minčių apie universitetų karštlige Lietuvoje pažeria ir ilgametis Detroito universiteto psichologijos prof. dr. Justinas Pikūnas, atvykęs dirbti į Vytauto Didžiojo universitetą Kaune. Savo išvadas "Kiek Lietuvai reikia universitetų?" jis pateikia "Lietuvos aid" skaitytojams 1992 m. spalio 31 d. laidoje.

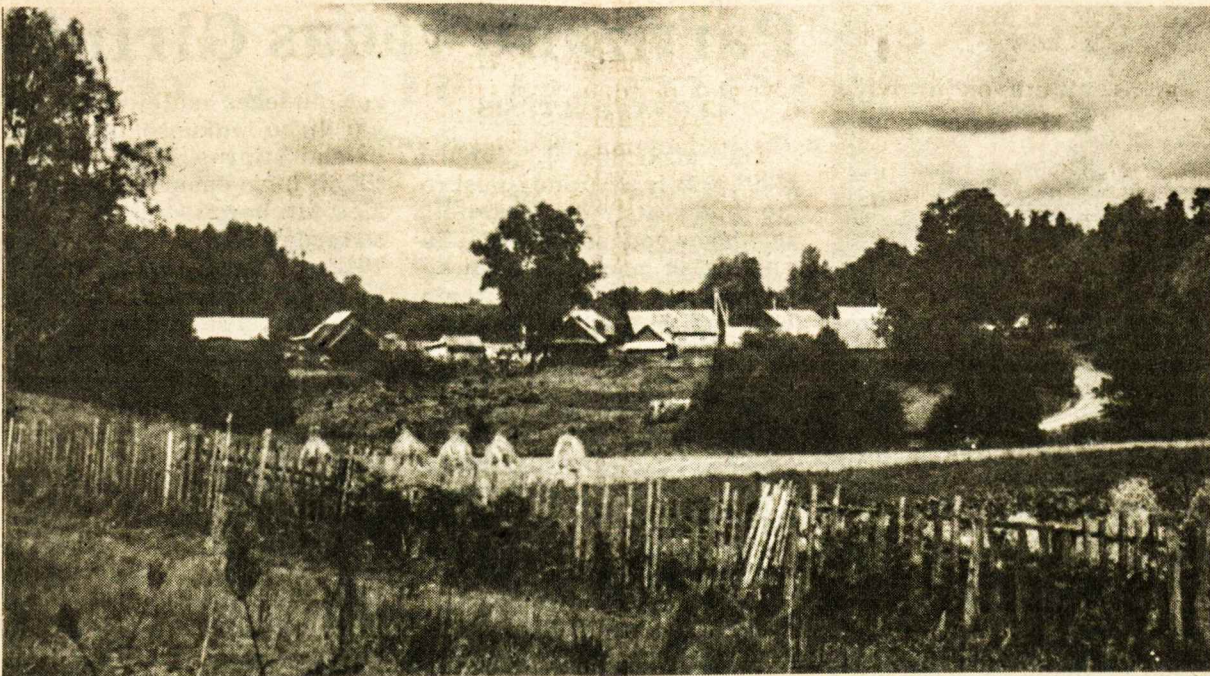
PASTABOS VYRIAUSYBEI

Prof. dr. J. Pikūnas pasakoja: "Perskaitęs Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimą Nr. 204 (1992 m. kovo 31 d.), nustebau, nes čia diktuoja, kaip mokslo ir studijų institucijos turi suteikti mokslo laipsnius

bei pedagoginius vardus. Gal naujai įkurtiems 'universitetams' to ir reikėtų, bet tik ne Vilniaus ar Vytauto Didžiojo universitetams. Argi Vyriausybės referentai ir valdininkai daugiau išmano, negu šiose institucijose seniai dirbantys žymūs mokslininkai ir pedagogai? Pastarieji bei universiteto vadovybė turi spręsti, kokius mokslo laipsnius galima teikti ir kokios procedūros laikytis. Kodėl Vyriausybė turėtų kištis į šių plačiai pasaulyje pripažintų universitetų vidaus reikalus? Negi Lietuvos vyriausybė nepakanka tiesioginių svarbių uždavinių ir darbų? Taigi kiek Lietuvai reikia universitetų? Istorikai tiksliausiai atsakymas būtų: dviejų. Bet juk reikia augti, plėstis, kurti naują aukštųjų mokyklų sistemą. Sukurti trečią universitetą yra pakankamai realu. O gal žemiaičiai norėtų turėti ir ketvirtą, bet jokių būdų ne daugiau. Vilniaus universitetas turėtų jungti visas šio miesto aukštąsias mokyklas. Vytauto Didžiojo universitetui turėtų priklausyti medicinos, technologijos fakultetai. Visame pasaulyje universitete yra medicinos fakultetas, tai kodėl Kaune — ne? Komunistų režimas suardė šį universitetą, turėdamas savų tikslų. Argi Lietuvai reikia vis didėjančio skaičiaus rektorių, praeitųjų, dekanų? Mažai kas pasaulyje tikės, kad Lietuva, būdama gilioje ekonomikos krizėje, gali kurti naujus universitetus be didžiulio finansinio investavimo. Argi šioje srityje gali būti stebuklų? ..."

DRAUGIŠKI PATARIMAI

Prof. dr. J. Pikūno išvados: "Vilniaus ir Vytauto Didžiojo universitetai nukencia, kai šalia jų veikia visiškai su jais nesusijusios technologijos, medicinos ir pedagogikos institucijos. Reikia dviejų, o gal ir trijų generacijų, norint išauginti mokslininkų kadrus kurti naujam universitetui. Kalifornijos universitetas yra išsiplėtęs keliuose miestuose, bet vis vien pasilieka vienas, nors galėtų būti keturi ar penki. Argi verta dubliuoti tas pačias ir panašias programas. Pvz., matematika yra reikalinga visoms Vilniaus aukštosios mokykloms, o užtektų tik vieno fakulteto toms mokymo įstaigoms įsijungus į Vilniaus universitetą. Dar arčiau ši problema siejasi su aparatūros, diagnostikos ir kitomis būtinomis priemonėmis, kurių trūksta ir kainos yra kone pasakiškos. Lietuvos aukštosios mokslo ir pedagogikos institucijos tikrai reikia stiprios akreditacinės komisijos, sudarytos iš pasaulyje pripažintų universitetų, mokslo akademijų ir užsienio mokslo institucijų mokslininkų. Lietuvos Vyriausybė galėtų suteikti jai galią atimti universiteto titulą iš tų institucijų, kurios turi 2 ar 3 fakultetus, ir todėl nenusipelnę universiteto vardo. Aukštosios mokslo institucijos turi jungtis, o ne skirstytis, tada viena mokslo šaka praturtins kitą, ši — trečią ir procesas taps nebesustabdomas. Tik tada bus galima pasiekti tai, ko nusipelnę lietuvių tauta ir jos inteligentija". V. Kst.

Ramus Lietuvos kampelis - Zervynų kaimas

Zervynų kaimas

"TŽ" 45 nr. buvo įdėta V. Kačiaus nuotrauka, vaizduojanti Zervynų kaime statomą namą. Praėjusios vasaros gale, lankydamas savo senelės gimtąjį Zervynų kaimą, mačiau tą namą, kurio statyba artėjo prie pabaigos. Tai ne gyvenamas namas, bet pastatas būsimam etnografiniam muziejui. Kodėl etnografinis muziejus mažai kam žinomas Zervynų kaime? Gi todėl, kad Zervynos (kartais vadinamos Zervynais) yra tapusios svarbiu tyrimo objektu mūsų archeologams, geografs, etnografams bei architektams. Štai truputėlis žinių apie šį kaimą.

Archeologai ištyrė, kad palei ūlos upę, tekančią pro Zervynų kaimą, jau vidurinio akmens amžiaus laikais (6-7000 m. pr. Kr.), paskutiniams ledynams nutirpus, žmonės kūrė gyvenvietes. Ūlos upė, giliai įsigaubusi į dugnines smėlio morenas (vietomis net iki 30 metrų gilumo), savo stačiuose krantuose atidengė daug informacijos šių dienų geografs ir archeologams. Rasta daug senovinių įrankių, ginklų dalių bei buities priemonių.

Zervynų kaimas, maždaug pusiauokelėje tarp Marcinkonių ir Varėnos, apsuptas Gudų girios ir daugelio žemyninių smėlio kopų, yra vienas iš nedaugelio išlikusių kapinių kaimų Lietuvoje. Gerai išsilaikiusi kaimo architektūra — tipiški dūkiška. Zervynos yra lietuviškas kaimas ir jo gyventojai kalba vakarine dūkų tarme. Vyriausybės nutarimu, kaimas paskelbtas vietinės reikšmės architektūrinis ir etnografinis paminklas — todėl ir etnografinis muziejus šiame kaime.

Lankantis Zervynose, dėmesį atkreipė vidurinę kaimo stovintis didelis medinis kryžius, skirtingas nuo visų kitų kryžių, matytų Lietuvoje. Tai kryžius su dviem skersinėm dalim, t. y. vyčio kryžius. Pasiteiravęs, sužinojau to kryžiaus istoriją: Vytauto Didžiojo metais (1930) kaimo gyventojai nutarė pagerbti Vytautą Didįjį, pastatant jo atminimui kryžį. Kadangi tuo metu Zervynos buvo lenkų okupuotoje Lietuvos dalyje, tai po kelių dienų tas kryžius buvo

lenkų nukirstas. Pastatius naują kryžių, lenkai jį vėl nuvertė. Tik kai trečias kryžius buvo pastatytas ir tuoj pat kunigo pašventintas, lenkai jo nuvertė nedrįso. Taip šis kryžius ir išsilaikė iki šių dienų. Gaila tik, kad jis daugelio pravažiuojančių turistų beveik nepastebimas, nes apaugęs aukštais apie jį apsidintais medžiais, kaip ir daugelis istorinių bei architektūrinių paminklų dabartinėje Lietuvoje (pvz. Šv. Petro ir Povilo šventovės fasadas Vilniuje, Nepriklausomybės paminklas Kaune ir kt.). Atrodo, kad dar iš pagonybės laikų užsilikęs šventų medžių garbinimas yra giliai įleidęs šaknis į lietuvių tikėjimą.

Kitas, labai tipiškas reiškinys Zervynoms yra tai, kad apie 80% gyventojų pavardžių yra Tamulevičius arba sulietuvinęs versijos, kaip Tamulis, Tamulionis, Tamulaitis, o apie 10% — Svirnelis. Tai ypač krenta į akis, apsilankius Zervynų kapinėse.

V. Priščeponka

Hamilton, Ontario

KLK MOTERŲ DRAUGIŠKIS Hamiltono skyrius "Vaiko tėviškės namų" statybai a.a. Barbaros Lauskienės atminimui aukojo: \$40 — St. Rakščiai; \$25 — J. Z. Rickai; \$20 — E. J. Mažulaitiai, M. Vaitonienė, A. N. Gutauskai, J. Astas; \$10 — A. Mačiulaitienė.

Skyriaus valdyba nuoširdžiai dėkoja.

A. A. APOLINARO SKAISČIO, mirusio Lietuvoje, atminimui Kanados lietuvių fondui, reikšdami užuojautą broliui Gediminui, aukojo po \$25 — St. Sof. Rakščiai ir J. R. Pleiniai.

A. A. VALERIJS VINDASIE- NĖS atminimui, švenčių proga, dukra Zita ir Pranas Sakalai aukojo — \$80. Jis įnašas fonde papildytas iki \$400.

Kanados lietuvių fondas dėkoja už aukas. **KLK**

ATITAISYMAS. Kalėdiname "TŽ"

Nuotr. V. Priščeponkos

nr. buvo išspausdinta, kad a.a. Genovaitės Skripkutės 26 metų mirties atminimui sesuo Sofija ir Stasys Rakščiai aukojo \$100, turėjo būti \$300. Atsiprašome už klaidą.

VASARIO 16 GIMNAZIJAI remti Hamiltono trigubo būrelio vadovas St. J. Dalius surinko iš narių-rėmėjų įnašus už 1992-93 mokslo metus. Sumokėjo už visus metus \$12 E. Lesevičienė; \$13 — kun. J. Liauba, OFM; \$15 — dr. A. Gailius, B. Grajauskas, I. Jakimavičiūtė; \$20 — J. Grigalius, K. Mikšys, T. Mureika, R. Rožanskas, P. Zabarauskas; \$25 — A. Garkūnas, J. Jasimienė, P. Kanopa, Jonas Kažemėkas, J. Kristolaitis, V. Kybartas, J. Liaugminas, A. Liaukus, A. Lukas, G. Melnykas, A. Mingėla, B. Pakalniškis, A. Prunskus, R. Rimkevičienė, P. Sakalas, E. Sakavičienė, SLA 72 kuopa Hamiltono, A. Tėvelis, I. Varnas, P. Žulys; \$30 — J. Deveikis, K. Mileris, V. Morkūnas, V. Stabingis, dr. B. Vidugiris; \$40 — P. Baronaitis, St. Kačinskas; \$50 — J. Andrukaitis, J. Astas, dr. V. Kvedaras, S. Rakštienė; \$60 — E. Lengnikas, E. Lengnikienė; \$100 — B. Griunius, dr. A. Saunoris; \$150 — St. Dalius, E. Kronienė; \$1,000 — Leonas Klimaitis.

Būrelis sumažėjo šešiais nariais: 2 mirė, 4 po daugelio metų rėmimo išstojo. Tačiau į būrelį, sumokėdamas \$20, naujai įstojo Juozas Kažemėkas, ir sumokėdamas po \$25 — Alfonsas Pilipavičius, Felicija Venckevičienė ir Pranas Vizbaras. Dabar šį trigubą būrelį sudaro 52 nariai-rėmėjai.

Vienkartine auka, neįstodami į būrelį, prisidėjo Juozas Blekaitis ir Petras Styra aukodami po \$20, Juozas Bajoraitis \$25, Juozas Asmenavičius \$30, Anelė Kerutytė \$40, Antanas Obcarskis \$50, Pranė Dailienė ir Jonas Dervaitis po \$100.

Surinkti pinigai iš viso \$3,200 1993 m. sausio mėn. persiųsti Vasario 16 gimnazijai. Nuo būrelio įsteigimo per 28 metus surinkta ir išsiųsta Vasario 16 gimnazijai paremti \$35,253. Gimnazijos išlaikymui vokiečiai skiria 66% lėšų, bet 33% privalo patys lietuviai suaukoti, kitaip vokiečiai sustotų remti gimnaziją. Todėl visų lietuvių pareiga ir toliau remti šią gimnaziją.

Nuoširdžiai dėkoju visiems būrelio nariams ir pavieniams aukotojams, kurie nepailsdami per daugelį metų remia mūsų Vasario 16 gimnaziją. Stasys J. Dalius, būrelio vadovas

Vienintelis lietuvių bankelis Kanadoje,

įsikūręs nuosavuose namuose —

"TALKA" LIETUVIŲ KREDITO KOOPERATYVAS

830 Main Street East, Hamilton, Ontario L8M 1L6
Tel. 544-7125

Darbo valandos: pirmadieniais, antradieniais ir ketvirtadieniais — nuo 9 v. ryto iki 5 v.p.p., trečiadieniais — nuo 9 v. ryto iki 1 v.p.p., penktadieniais — nuo 9 v. ryto iki 7 valandos vakaro, šeštadieniais — nuo 9 v. ryto iki 12 v. ryto. Liepos-rugpjūčio mėn. šeštadieniais uždaryta.

AKTYVAI PER 37 MILIJONUS DOLERIŲ

MOKAME UŽ:

kasd. pal. čekių sąsk. iki...3.50%
santaukas 3%
kasd. pal. taupymo s-ta .. 2.50%
90 dienų indėlius 6.25%
1 m. term. indėlius 6.75%
1 m. term. ind. mėn. pal. .. 6.25%
3 m. term. indėlius 6.75%
RRSP ir RRRF (pensijos)...3.50%
RRSP ir RRRF 1 m. 6.75%
RRSP ind. 3 m. 6.75%

IMAME UŽ:

asmeninės paskolas ... 12.25%
nekiln. turto pask. 1 m. ... 8.75%
nekiln. turto pask. 3 m. 9.25%
Nemokamas čekių ir sąskaitų apmokėjimo patarnavimas.
Nemokama narių gyvybės drauda pagal santaukų dydį iki \$2,000 ir asmeninių paskolų drauda iki \$25,000.

Sekite kasdieninę informaciją apie procentus "Taikoje"

Mūsų įstaigos: Mississaugoje
Holland Landing
Barrie

Nauji ir naudoti laivai - motoriniai ir buriniai nuo 10 iki 50 pėdų Mercury ir Yamaha motorai

Leiskite man padėti surasti jums laivą pagal jūsų poreikius

Galiu padėti jums parduoti laivą

Lietuvių kalba patarnauja
Petras Petrauskas tel. (416) 891-2222
nr. 1 Port St. E., Mississauga, Ont. L5G 4N1

LIETUVIAI PASAULYJE

JA Valstybės

1992 m. vasarą Čikagoje buvo sutarta sujungti tris atskirai veikusias lituanistines mokyklas — Čikagos aukštesniąją, Dariaus ir Girėno pradinę ir K. Donelaičio. Šis sumanymas buvo įgyvendintas tėvų, mokytojų ir Jaunimo centro vadovų pastangomis. 1992-93 mokslo metus Jaunimo centre pradėjo naujoji Čikagos lituanistinė mokykla, turinti vaikų darželį, šešis pradinės mokyklos skyrius, keturias aukštesniosios mokyklos klases. Yra ir speciali klasė nemokantiems lietuvių kalbos. Jaunimo centre savaitgaliais vėl klega sujungtos mokyklos moksleiviai, atgaivinę šią jau pradėjusią tuštėti instituciją. Naujojo mokyklon įsijungė 24 mokytojai iš sujungtų mokyklų. Dirbama pagal JAV LB švietimo tarybos nustatytą programą, naudojantis jon įtrauktomis mokymo priemonėmis ir dabar jau Lietuvoje išleistais vadovėliais. Naujajai Čikagos lituanistinei mokyklai vadovauja penkis narius turinti jos taryba: direktorė Jūratė Dovičienė, administratorė Daina Dumbrienė, tėvų komiteto pirm. Gintaras Plačas, mokytojų atstovė Rūta Jautokienė ir švietimo patarėja prof. dr. Dalia Kubiliūtė-Boydston.

JAV lietuvių fondo trisdešimtmečio sukaktis buvo prisiminta tradiciniame šios institucijos pokilyje salėje. Sukaktimi džiaugėsi vakaro programos vadovė Ramona Steponavičiūtė, pabrėždama, kad lig šiol fondas yra sutelkęs apie 6,250,000 dolerių. Fondo tarybos pirm. Povilas Kilius, pasveikinęs sukaiktuvinio pobūvio dalyvius, priminė, kad lietuviybės reikams jau yra paskirta daugiau kaip trys milijonai dolerių. JAV lietuvių fondą sveikino Lietuvos garbės konsulas Čikagoje Vaclovas Kleiza, fondo steigėjas dr. Antanas Razma. Abu jie patarė nenusiminti dėl įvykių Lietuvoje. Pasak dr. A. Razmos, tauta, krūtinėmis sustabdžiusi tankus, pati pasirinko savo kelią. Po vakarienos buvo pradedamas paskirti stipendijų įteikimas. Jas ne visi galėjo atsiimti patys. Pelnio skirstymo komisijos pirm. Marija Remienė ir fondo tarybos pirm. Povilas Kilius pranešė, kad stipendijas gaus 49 studentai: Pietų Amerikoje — 6, JAV — 10, Lietuvoje — 33. Paskirtom stipendijom panaudota 66,500 dolerių. Muzikinę programos dalį atliko svečiai iš Lietuvos Vytautas Šiškauskas ir Alvydas Blinštrubas, pasivadinę estradine "Melodija". Sukaktuvinio pobūvio dalyviams padėjo JAV lietuvių fondo valdybos pirm. Algirdas Ostis. Šokiams grojo Sauliaus Gvylio orkestrėlis.

Australija
Lietuvių savaitraščio "Mūsų pastogė" reikalai buvo aptarti į leidžiančios ALB spaudos sąjungos metiniame narių susirinkime lietuvių namuose Sidnyje 1992 m. lapkričio 29 d. Sąjungos valdybos pirm. Vytautas Patašius, perskaitęs paskutinio susirinkimo protokolą, padarė išsamų pranešimą apie dabartinės Broniaus Žalio redaguojamos "Mūsų pastogės" problemas, neužmiršdamas padėkoti bendradarbiams ir talkininkams už jų atliktą ir atliekamą didelį darbą. Netekus ekspeditorės Daivos Bieri, savaitraštį išsiųsdavo leidėjų sąjungos

valdybos nariai, talkinami Danutės Skorulienės, Albino Giuniūno ir Viktoro Jaro. Didžiausią problemą dabar sudaro naujo kompiuterio ir spausdintuvo įsigijimas. Mat senajam jau negalima gauti dalių. Šią problemą padeda išspręsti kompiuterių entuziastais kun. Paulius Martūzas. Spaudos sąjungos valdybon vėl buvo perrinkti pagal įstatus atstatastyti turėję nariai Vytautas Patašius ir Vytenis Šliogeris. Diskusijose žurnalistas Antanas Laukaitis pasigedo spaudos darbui reikalingo jaunimo. Jis taipgi norėjo, kad žinioms iš Lietuvos būtų naudojamos ne vien tik "Lietuvos aid", bet ir kitų laikraščių pranešimai. V. Šliogeris prašė lietuvių, gaunančių laikraščių iš Lietuvos, juos perskaitytus atsiųsti "Mūsų pastogės" redakcijai. Mat jau užsiprenumeruoti daugiau spaudos iš Lietuvos oro paštu neleidžia riboti finansiniai ištekliai.

Britanija

Londono lietuviai džiaugiasi pradedančia atjaunėti savo kolonija. Šv. Kazimiero lietuvių parapijos klebonas kun. dr. Jonas Sakevičius, MIC, 1992 m. lapkričio 30 d. Samuelio Mariaus vardais pakrikščijo Simono ir Reginos Dobbs-Dobrovolskių pirmagimį sūnų. Simonas Dobbs-Dobrovolskis yra "Lietuvos" tautinių šokių grupės šokėjas ir netgi jos buvęs vadovas, o jo žmona Regina Narkutė — buvusi veikli Vokietijos LB narė.

A. a. Liudvika Kalšiūtė, Londone gimusi pradžios mokyklos mokytoja, ilgesnį laiką dirbusi Šv. Monikos parapijos mokykloje Lojstone, mirė 1992 m. lapkričio 25 d. Littlehamptone. Po Mišių vietinėje šventovėje palaidota šalia šeimos narių Šv. Patriko kapinėse Londone. Vėlinė, kurią mirtis pakirto su laukusią septyniadešimt aštuonerių metų, gerai mokėjo lietuvių kalbą.

Prancūzija

Lietuvos ambasadorius Osvaldas Balakauskas vis dar negali atgauti Lietuvai priklausančio ambasados pastato Paryžiuje. Lietuva jį įsigijo 1925 m. ir prarado sovietinės okupacijos metais. Pastato nusipirkimą 1925 m. patvirtina turimi dokumentai. Jame tebėra įsikūrę Sovietų Sąjungos informacijos biuras, dabar tapęs valstybine Rusijos federacijos įstaiga. Rusija neskuša šio pastato grąžinti Lietuvai, iš kurios ji atėmė Sovietų Sąjungą. Šiuo reikalu Lietuvos ambasadorius O. Balakauskas kreipėsi į Prancūzijos teismą Paryžiuje 1992 m. lapkričio 30 d. Teismo gruodžio 15 d. rusus atsisakė iškraustyti, nes biuras yra Rusijos valstybinė įstaiga, o jo šefas — Rusijos diplomatas. Prancūzijos teisingumo ministerija, remdamasi specialiu dokumentu, Sovietų Sąjungos informacijos biuro nėra linkusi laikyti Rusijos diplomatinės misijos patalpų dalimi. Teismo atsisakymas rusus iškraustyti dėl Vienos konvencijoje užtikrintos diplomatinės neliečiamybės nesiderina su teisingumo ministerijos išvadomis. Tikimasi, kad bylą laimės Lietuva. Rusija šio pastato netgi negalėjo parduoti, neįstengusi įrodyti, kad ji yra jo savininkė. Byla tęsiama. Atrodo, Prancūzijos teismas rusus turės iškraustyti iš Lietuvai priklausančio pastato ir jį atiduoti jos ambasada Paryžiuje.

Advokatas

AUDRIUS A. STONKUS

20 Hughson St. South, Suite 1003
(Union Gas Building)
Hamilton, Ontario L8N 3C8

Telefonas
(416) 529-7462

Regina (Gina) Gregorian
Associate Broker

Namų pirkimo ir pardavimo atstovė
Patarnauja lietuvių kalba.
Burlingtono, Hamiltono ir Oakvilles apylinkėse.
Nemokamas namų įvertinimas!

720 Guelph Line
Burlington, Ontario L7R 4E2
Toronto Line: (416) 827-6454
Res: (416) 336-2814 Fax: (416) 333-3616

(416) 333-3500

Siuntinių į Baltijos kraštus pirmoji lietuvių agentūra Kanadoje

KAIRYS BALTIC EXPEDITING, INC.,

Veikiame tiesioginiais ryšiais su Klaipėdos transporto baze ir Lietuvos verslininkais

Žemos kainos, garantuotas asmeniškias pristatymas.

\$4.00 kg oro linija plius pristatymas **\$14.00.**

\$1.00 kg laivu arba **\$6.00** už kubinę pėdą.

Parūpiname dėzes:

1 kūb. pėdos (13 1/4" x 13 1/4" x 10 1/4") už 50 centų.
2.4 kūb. pėdos (19" x 13" x 17") už \$1.00.

Siuntinių pristatymas laivu į vieną adresą iki 50 kg tik \$14.00 Galimas paėmimas iš namų. Pristačius siuntinius į Lietuvą, tuoj pat pranešime jums telefonu. Telefaksu patarnavimas. Iš tolimesnių vietų siunčiama Stoney Creek adresu per U.P.S. (United Parcel Service).

PREKYBININKAI: siunčiant pilną arba dalinį konteinerį, skambinkite dėl kainų ir geriausio pristatymo Lietuvoje. Prieš atvažiuojant ar dėl smulkesnių informacijų skambinkite:

Genė/Vytas Kairys 517 Fruitland Rd., Stoney Creek, Ont. L8E 5A6. Tel. (416) 643-3334 FAX (416) 643-8980.	Danutė/Bernardas Mačys, 370 Goodram Dr., Burlington, Ont. L7L 2R1 Tel. (416) 632-4558	Milda/Algis Trumpickas 1312 Canvey Crt., Mississauga, Ont. L5J 1S1 Tel. (416) 822-1827.
Danguolė/Donald French , 921 Concession Rd., Fort Erie, Ont. L2A 6B7 Tel. (416) 871-1799.		

Įvedu šildymo ir vėsinimo sistemą, atlieku visus taisymo ir skardos darbus

(Esu "Union Gas" atstovas)

Jurgis Jurgutis
Tel. 383-9026

154 Darlington Dr.
Hamilton, Ontario L9C 2M3

Century 21 OFFORD REALTY LTD.

Member Broker, 38 Hurontario St.,
Collingwood, Ontario L9Y 2L6

Parduodant, perkant ar tik dėl informacijos apie namus, vasarnamus, ūkius, žemes Wasagos, Staynerio ir Collingwood apylinkėse kreipkitės į **Angele Šalvaitytę, B.A.,**

pirkimo ir pardavimo atstovę. Ji mielai jums patarnaus.

Darbo tel. (705) 429-2121 ar (705) 445-5640

namų tel. (705) 429-6428

Sovietiniai vėjai Lietuvos laivininkystėje

Kanadiečio buriuotojo išpūdziai aplankius Klaipėdos uosto įstaigas, "Lietuvos jūreivį", vadovaujančius darbuotojus, universitetą. Dar labai ryškus sovietiskai rusiškas palikimas

B. STUNDŽIA

Patekus į Klaipėdą rūpėjo susipažinti su padėtimi Lietuvos laivne. Pirmiausia pasukau į J. Janonio gatvę 24 numerį, kur yra marmoro rūmuose Lietuvos jūrų laivininkystės įstaiga. Durininkas, vos graibantis lietuviškai, pareikalavo leidimo. Šiaip taip praleido užėti į "Lietuvos jūreivį" redakciją, kur teko susitikti su redaktore Jelena Listopad. Su ja kalbėjomės lietuviškai, nors atrodė, kad jos žodynas yra ribotas. Savaitraštis spausdinamas lietuvių ir rusų kalbomis, ir lietuviškajame būna rusiškų tekstų, aiškinant anglų kalbą.

Ilgėliau teko šnektelėti su to laikraščio atsakingąja sekretore Asta Astrauskiene. Buvo neaišku, ar taupumo sumetimais laikraštis bus 1993 m. leidžiamas. Dabar tas pavojus jau praėjo. Kartu su Lietuvos jūrų laivininkystės laikraščio leidžia ir laivų remonto įmonė "Laivite" bendrovė. Jūrininkų sąjunga ir klubas "Buds" nereguliariai išleidžia žurnalą "Jūra". Gal galėtų susivienyti, bet Lietuvos laivininkystės vadovai ignoravo Lietuvos jūrininkų sąjungą gal todėl, kad sąjunga bando testuoti senosios sąjungos, įsteigtos 1922 m., tradicijas, o Lietuvos jūrų laivininkystėje dar sklando buvusios sovietinės imperijos dvasia. Ir tik į paskutinį jūrininkų sąjungos susirinkimą teikėsi ateiti Lietuvos jūrų laivininkystės pirmininkas kapitonas A. Anilionis, pas kurį patekau iš "Lietuvos jūreivio" redakcijos.

Pirmininko aiškinimai

Kalbūsi su kpt. A. Anilioniu. Augalotas, orus vyraus, atrodė tinkamai atstovaujau šiai bendrovei. Pristatė kaip "Tėviškės žiburių" bendradarbis. Pasakojo, kad stengiantis atnaujinti laivyną įsigyta du laivai. Ketinama parduoti vieną keltą, kuris plaukioja tarp Klaipėdos – Mukrano Vokietijoje ir pirkti keleivinį laivą – keltą.

Kalbant man rūpėjo klausiti apie lietuvių laivne. Čia mūsų nuomonės skyrėsi. Jis pradėjo aiškinti, kad rusų kalba yra tarptautinė, nes kažkurioje sutartyje ir rusų kalba įtraukta. Gal jis turėjo galvoje buvusios sovietinės imperijos ir jos valdomų kraštų uostus? Įdomu, ar jam atsakyti į rusišką kreipimąsi Niujorko, Hali-fakso, Antverpeno, Bombėjaus, Jokohamos uostuose? Jis jūreiviai ir jis žino, kad jūriniaime susisiekiame tarptautinė kalba yra anglų. Sakoma, kad A. Anilionis namuose kalba rusiškai. Sėdint jo kabinete buvo kelis kartus skambinta telefonu, – pasikalbėjimai vyko vien rusiškai.

Pasiteiravus, kodėl laivų kapitonas yra apie dešimt ne Lietuvos piliečių, A. Anilionis aiškino, kad trūksta lietuvių kapitonų, o svetimkalbiai esą geri vyrai. Gal ir geri tie svetimkalbiai kapitonas, gal ir ne-

sišiausia prieš Lietuvos nepriklausomybę.

Į pastabą, jog trūksta lietuvių kapitonų dėl to, kad lietuviams nebuvo lengva patekti į laivyną, jis atsakė, esą jokių varžymų nebuvo, stoji visi, kurie norėjo, bet lietuviui vengė darbo laivne. Girdi, ir dabar penkiese baigė Petrapilyje aukštąją jūrininkystės mokyklą, bet trys kažkur dingo. Ar jis nežinojo, kad lietuviui, kuriems pavykdavo baigti Klaipėdos jūreivystės mokyklą, būdavo išsiunčiami į Sovietijos uostus, kur daugelis vedė svetimautes ir ten pasiliko. Lietuvių, norinčių patekti į laivyną, atsirodavo KGB, nes pasitikėjo daugiau rusais, kurie, atsidūrę svetimuose uostuose, ne tik nebėgdavo, bet ir nerusis saugodavo, kad nepabėgtų. Pamiršau jam priminti S. Kudirkos atvejį.

Rusiški laivų vardai

Vėl nesutarėme dėl laivų vardų, nes apie pustuzinis laivų pavadinimų rusų kapitonų vardais. Sakiau, kad tik vienas lietuvis kapitonas Stulpinas buvo pagerbtas, gal dar Lučka iš sovietinio laivyno. Visos eilės buvusių tautinio laivyno kapitonų dar vis nenorima prisiminti, kapitonų, kurie didžiais suomių burlaiviais apiburiavo pasaulį, rūpinosi savo laivyno kūriniu, pirmieji ant laivų išnešė Trispalvę i svetimuosius. Dauguma jų jau išburiavo į dausas, pora buvo ištremiti į Sibirą, būtent Sliesoraitis ir Limba. Leningrade KGB nukankino laivavedį V. Bagdonavičių. Yra visa eilė senesnės ir jaunesnės kartos kapitonų, kurių vardais galėtų būti pavadinti laivai: Andžejauskas, Daukantas, Domeika, Daugirdas, Kaškelis, Kriškopaitis, Marcinkus, Šuipys. Zuvusio kautynėse 1941 m. su rusais jauno karo laivo karininko Lapo vardu vertėtų vieną laivą pavadinti. Aišku, jų nebuvo sovietų imperijos laivne, tad, anot A. Anilionio, nėra nusipelnę. Atrodo, kad tik svetimkalbiai kapitonas rūpinosi tautinio Lietuvos laivyno kūriniu. Įdomu, kodėl su rusiškais laivų vardais sutiko susisiekti ministeris Biržiškis, Vandens transporto departamento direktorius Paulauskas? Gal todėl, kaip Anilionis gyrėsi, kad gerai sutaria su jais... Kuo paremti tie geri santykiai? Taip pat tylėjo ir žemės ūkio ministeris, kai keli žvejybos laivai gavo rusiškų vardus, kaip antai "Rusų sala", "Atlaso sala" ir keli kiti.

Kalbant apie laivyno ateitį, A. Anilionis nepritarė jo privatizavimui.

Naujosios sąlygos

Dabartiniais Lietuvos jūrų ir žvejybos laivynų vadovams ir kapitonom gal nelengva praprasti prie to, kad liko mažos valstybės tarnyboje. Anksčiau jie priklausė didelės imperijos, dideliame laivynui su stipriais užnugariu. Panašiai, kaip kai kurie žydai, patekę Izrae-

lin, pasigedavo buvusių pareigų, sakdami: sovietų imperijoje valdė tūkstančius darbuotojų, o patekę Izraelin galėjo įsakinėti tik valytojai.

Reikia tikėtis, kad dalis svetimkalbių pramoks lietuvių kalbos, apsipras su nauja tvarka, taps piliečiais, o dalis grįš į "placiąją tėvynę" arba pereis dirbti į kitų kraštų laivus ir padarys vietos lietuviams, kurie Klaipėdoje skundžiasi, kad per rusus sunku patekti į laivyną.

Sakoma, mažinamos laivų igulos, kurios ten gal net dukart didesnės, negu panašiuose laivuose už sovietinės imperijos ribų. Kai kurie kapitonas pasigenda buvusių pirmųjų padėjėjų, kurie būdavo ne jūrininkai, bet politrukai. Dabar, girdi, trūksta asmenų, kurie rūpintųsi jūreivių socialiniais poreikiais. Gal dar ir "raudonų kampelių" užsi-geis?

Kitose įstaigose

Teko apsilankyti Klaipėdos universiteto technikos fakultete, kur ruošiami laivvedžiai ir laivų inžinieriai-mechanikai. Kpt. A. Anilionis neigiamai apie universitetą atsiliepė, girdi, jis neturi jūrinin-

SKAITYTOJAI PASISAKO

TEIRAUJASI IŠ LIETUVOS

Sakykite, kas gi tas P. Bobelis? Net kokių klausyti, kaip jis per radiją ir televiziją liaupsina "jo ekselenciją Brazauską". Negaliu suprasti, ar čia kvailumas ar politinis žaidimas? Pasiskelbė centru, o balsuoja kartu su komunistais. V.J.

NETIKSLUS PALYGINIMAS

V.Z. "TIZ" 51 nr. straipsnyje "Pirmoji demokratijos pamoka", atpasakojęs "Time" žurnale paskelbtus porinkimus į Lietuvos seimą komentarus, klausia: "Ar tikrai lietuvis balsuotojas skiriasi nuo amerikiečio?" Autorius teisingai pastebi, kad dėl tušios retorikos, nepagrįsto gadinimo JAV-bėse rinkimus pralaimėjo G. Bush'as, o Kanadoje nepagrįstą vyriausybės įknyti siūlytus konstitucijos projektus. Tik vargu ar tikslu yra lyginti LDDP laimėjimą Lietuvoje su B. Clinton'o Amerikoje. Jei Clinton'as kada nors būtų buvęs Amerikos okupanto patikėtinis, kokių būtu jo padarytas klaidas "demokratiškai" analizavę? Nepriklausomybę atgavusioje Lietuvoje demokratikai bando mąstyti ir koloborantai, ir dėl jų nukentėję sąžinės kaliniai. O tai jau nėra lengva.

P. Rikantas

KAD ATSIKRASTŲ SAVI NAMAI

Šitokia antraštė jau ne vienas rašinys pasirodė spaudoje. "TŽ" 51 nr. skaitome informaciją Slausos namų reikalui. Rašinyje aiškinamos techniškos statyba atidėliojančios kliūtys. Bet tai neliečia Slausos namų reikalingumo. Aišku, kad tokie namai Toronte reikalingi – per mažai jų mieste, o senų žmonių vis daugėja. Kasmet dalis mūsų tautiečių "persikelia" į Anapolio, "koloniją". Kai kurie net nesuspeja atstiegti savo deimantinių sukakčių. Daug iš jų jau buvo atidavę savo pradinę duoklę Slausos namams. Senoji karta, atrodo, žada statybą paremti gausiai tik tada, kai jau pasirodys "pasventintas" kertinis akmuo. Gal būtų yra ir kita priežastis, mažinti šiam projektui aukas – tai noras pabaigti savo aukštesnį laisvas dienas tėvynėje, tarp savųjų. Tokiu atveju visos santau-

kystėje patyrusių dėstytojų. Universitete gi man minėjo, esą uoste nustatyti dideli mokesčiai, per daug kainuoja vienos tonos pakrovimas. Ateityje planuojama prijungti Klaipėdos jūreivystės mokyklą.

Vilniuje teko būti susisiekimo ministerijos Vandens transporto departamente, kur rodė paruoštą jūreivių knygelės projektą. Tos knygelės atstoją užsienio pasą. Tik knygelės kažin ar jau atspausdintos, nes dar naudojamos sovietinės jūreivių knygelės. Sakoma, Vandens transporto departamente dar yra dirbančių "pučistų" ir "Jedinstvos" darbuotojų.

Kai kurie laivų kapitonas, kaip A. Požėla ir A. Kulbokas, vis užsimeną apie lietuvių laivne, bet jų balso neklausoma. Rudenį buvo prailgintas laivyno darbuotojams laikas iki 1995 m. pramokti lietuvių kalbos.

Kaip prisiektos šios srities mėgėjas, negalėjau nesidomėti kas naujo buriuotojų šeimoje. Klaipėdos jachtklube apžiūrėjau naujai įsigytą didžiausią Lietuvos jachtą "Laisvė". Atrodo, lenktyninė, pastatyta iš aliuminijos. 1993 m. šios jachtos vadas I. Miniotas planuoja buriuoti aplink pasaulį, aplankyti kiek galima daugiau lietuvių gyvenamų vietų. Šioje keilinėje bus kviečiami dalyvauti mėgėjai buriuoti.

pos išvežamos Lietuvoje. Žinoma, šitiems tautiečiams dėl tokio apsisprendimo negalima priekaištauti. Kai kurie planuoja išvykti, net ir neturėdami artimųjų, nes ilgisi lietuviškos aplinkos.

Kanadoje slaugymo priežiūra – labai gera. Išgyti Slausos namus su visu lietuvišku aptarnavimu – tai turėtų būti visų senstančių lietuvių svajonė. Bet didžiausia kliūtis – 2 milijonai dolerių. Toji suma šiuo metu jau turėjo būti banke. Apie finansų stoką Toronte jau buvo kalbama ir prieš lietuvių namų įsigijimą. Netrukus kalbų ir didelių ginčų dėl pensininkų namų "Vilnius Manor", kuriuos džiaugiasi šimtai tautiečių. Čia atvyksta gyventi ir iš tolimų Kanados provincijų. Vieną pensininkę taip apibūdina namo nuotais: gražu, smagu, šilta ir viskas lietuviška; svarbu, kad ir jausmas kaip savo namai. Senų ir sergančių žmonių poreikiai nevienodi. Bet ir Slausos namuose bus šilta, patogus, sotus maistas, inamiai bus apsaugoti nuo skausmų, bus galima lietuviškai susikalbėti ne tik su slaugėmis, bet ir su gydytojais. Argi šie reikalavimai nėra pagrindiniai amžiaus ir ligų išskankintiems žmonėms?

Ne vienas sveikam visokie gadinimai apie galimas nelaimas ar senatvės ligas – tai, rodo, tik tušti žodžiai. Kas niekada nebuvo neatsidūręs beviltiškoje padėtyje, kas nelankė ligonių, nekreipė dėmesio į tokius rašinius, tam gal atrodo, kad jis viso to išvengs. Bet kartais liga žmogų pakerta ne laukiai. Dažnas nebespėja nė savo turimo turto sutvarkyti. Vis kas atitenka "Trust" bendrovėm, o ligonis apgyvendinamas prastose pavyzdžio prieglaudoje. Tokių pavyzdžių matome visur. Laimingiau baigiasi tiems, kurie turi artimų giminų – jie pasirūpina laiku ir tinkamai sutvarkyti testamentus. Turime daug lietuviškų kalbančių specialistų.

Mūsų bendruomenėje yra daug advokatų, inžinierių, gydytojų. Bet visuomeninėje veikloje jų nedaug pastebime. Projektuojant savus Slausos namus, norėtusi matyti bent dalelę lietuvių profesionalų, ypač patyrusių šiuose darbuose. Jei ten susibūrę tautiečiai neturėdami didesnio patirimo, pasiryžę nugalėti sunkias kliūtis, tai galima įsivaizduoti,

Plakatai rinkiminiame Lietuvos seimo vajuje Vilniuje. Įrašai: "I seima – be komunistų! Tik Tėvynės išdavikas balsą duos už bolševikus" Nuotr. V. Kapočiaus

Iškunigio tarnyba komunizmui

Buvusio kunigo Jono Ragauskio lūžis ir jo paslaugos sovietiniam komunizmui okupuotoje Lietuvoje

HENRIKAS KUDREIKIS

Pokario metais Lietuvos Katalikų Bendrija buvo didžiausia tautos dvasinė atrama kovoj su bedievišku bolševizmu. Kova prieš Dievą Stalino laikais pasiekė aukščiausią laipsnį: įkalino šimtus kunigų, vežė Sibiran, žudė. Vien Kauno arkivyskupijoje bolševikai nužudė ar nukankino kalmėjimuose ir Sibire 16 kunigų, įkalino 43 kunigus, 10 klierikų (B. Kviklys, Lietuvos bažnyčios III, psl. 5).

Ypatingai siaubingai buvusio partizanų kapeliono kun. Antano Yliaus kankinimai. Kokių priemonių bolševikai nesiėmė, norėdami jį padaryti savo agentu. Išmestas iš parapijos, kun. A. Ylius dirbo miške. Kertant jam medžius, bolševikų filmuotojai pagaminio filmą, kur rodoma, kad jis, būdamas partizanu, kirta žmogaus galvą. Tik jo pareiškimo dėka, kad viešai susidegins, bolševikai savo plano atsisakė.

Laiškas spaudoje

1948 m. rugsėjo 19 d. laikraštis "Tarybų Lietuva" paskelbė Kauno kunigų seminarijos dėstytojo kunigo Jono Ragauskio laišką. Laiške jis rašė, kad tryliką metų išbuvus kunigu jaučia neatidėliotą vidinį būtinumą pareikšti nebelaikas savęs kunigu ir pasitraukia iš seminarijos dėstytojo pareigų. Išdėstė tris priežastis, dėl kurių jis nusprendė mesti kunigystę: 1. nusivylimas Katalikų Bažnyčios scholastika-filosofija, 2. nusivylimas Bažnyčios vaidmeniu socialinia-

kaip toli būtų pažengta, jei ten būtų pasirodė bent keli patyrę diplomuoti patarėjai. Nors gal jie ir neplanuoja senatvės dienų leisti Toronte, bet dabar jų bent moralinė pagalba būtų labai reikalinga. Žmonės rimčiau žiūrėtų į šį projektą, matydami, kad visi yra susidomėję ir kad visi pritaria. Šio projekto nauda yra neabejotina, nes planuojama ne kokia pramogų salė ar paminklas, bet pastatas slaugyti sergančius tautiečius, kurie jau nepajėgūs patys rūpintis savo sveikata.

Pensininke

LAISKAS IŠ LIETUVOS

...Ikvėpkim kiek laisvės oro, argi vėl grimsime į baisios nevilijos ir priepasidoms naktį. Gsdina prūsų likimas...

Girdisi balsai, kad gėda būti lietuviu... Bet niekur nedingsi... sergančios, vargstančios, nelaimingos motinos neišsivadėsi, tai būtų tik didesnė gėda.

Vyt. Landsbergis buvo mums Dievo duotas vadovas-asmenybė. Bet nebuvom jo verti. Moterys nebuvo patenkintos jo išvaizda, susižavėjo petingiu lyderiu B. Slapstosios tarybos išdirbo specialią programą, kaip pakenkti nepalaužiamam vadovui savo sąly ir užsieny. Mūsų "gintarinė ledi" darbavosi iš peties.

O žmogus dirbo, atlaikė puolimus... tik jo valia pasiektas pri pažinimas. O apkaltinta už viską... net šių metų negirdėta sausra padėjo.

Nepažįstant mūsų gyvenimo, nepažįstant buvusiųjų melo, suktybių, negalima suprasti, kas kaltas. "Pats muša, pats rėkia" – yra toks posakis, labai tinkąs komunistams.

Skaudu, kai be kaltės padaroma kaltu... K.P.B.

me gyvenime, esą dvasiškija nesirūpina proletariato būvio pagerinimu, 3. protestas prieš katalikų kunigų celibatą įstatymą.

J. Ragauskas nebuvo nei pirmas, nei paskutinis Lietuvos dvasininkas, atsisakęs kunigystės. Buvę kunigai: Liudas Adomauskas (miręs 1941 m.), Pranas Viliūnas (miręs 1937 m.), Vladas Dembskis (miręs 1913 m.), Stasys Markonis (miręs 1973 m.). Visi jie buvo komunizmo arba ateizmo veikėjai.

Po karo tačiau J. Ragauskas buvo pirmasis viešai atsisąžinęs kunigystės. Iš visų iškunigijų jis aktyviausiai įsijungė į sovietų valdžios organizuotą antireliginę propagandą. Katalikiškame krašte, kaip Lietuva, tai negalėjo nesukelti didžiulio gyventojų dėmesio.

Gyventojų atsiliepimai

Laiškas "Žinia" išspausdino NKVD pranešimą respublikos vyriausybei apie Kauno kunigų ir gyventojų reagavimą į Ragauskio laišką. Pažymėtina, kad kai kurių drąsių pasauliečių požiūris buvo labai radikalus ir smarkiai skyrėsi nuo nuosaikių buvusių Ragauskio kolegų dvasininkų nuomones.

Specialiame pranešime LTSR ministerių tarybos pirmininkui Gedvilui generolas majoras P. Kapralov, einas valstybės saugumo ministerio pareigas, rašė: "Jėzuitų bažnyčios klebonas pareiškė: "Tegul Ragauskas būtų pasitraukęs iš mūsų aplinkos, bet kam jis apie tai paskelbė spaudoje. Jo pareiškimas – tai kilpa ant kaklo arba peilis gerklės visai dvasiškijai, kunigus niekias ne tik valdžia, bet ir žmonės".

Karmelitų šventovės klebonas J. Jukubonis pareiškė: "Kunigystės išsivadėjimas nėra sensacija, bet dvasiškai skaudu, kad taip pasielgė seminarijos profesorius, bažnyčiai jis miręs".

Pranciškonų šventovės klebonas kun. A. Janušaitis kalbėjo: "Ragauskas apie savo atsisakymą neturėjo skelbti straipsnio laikraštyje. Tai sukėlė sąmyšį seminarijoje ir taip pat kelia tarp tikinčiųjų negeras abejones".

Kunigas Vėbrinčius pareiškė: "Jei Ragauskio parodytu kelių patrauks ir kai kurie kunigai, tai katalikų bažnyčia labai susilpnės".

Kooperatinio technikum dėstytojas Dalys susirinkime kitiems dėstytojams pareiškė: "Tai buvęs mano mokyns. Aš labai patenkintas, kad šis žmogus, tiek metų ejęs neteisingu keliu, dabar stojo į tikrąjį kelią. Prašau, jeigu kas jį pamatys, perduokite mano linkėjimus ir mano pritarimą jo poelgiui".

Kauno miesto gyventojas Stankevičius Antanas apie Ragauskio atsisakymą kunigystės kalbėjo: "Kunigas Ragauskas parašė straipsnį į laikraštį todėl, kad jam taip liepė protas, vengdamas kokios nors sovietinės kilpos ir norėdamas geriau gyventi. Aš kitių jo poelgio negaliu įvertinti, man nesuprantama, kad profesorius, daug metų išbuvus kunigu, kaltina katalikų religiją reakingumu ir kunigų apgaule".

Kauno miesto užkandinės nr. 8 bufetininkė Kalabinskienė savo pažistamiems kalbėjo: "Tai neįtikėtinas atvejis – tokio žmogaus gyvenime negali būti. Žmogus, tiek metų išbuvęs niekada neatsižada savo veiklos. Tai gali padaryti tik išdavikas".

1948 m. rugsėjo 20 d. Kauno m. gyventojas Romauskienė apie kunigo Ragauskio poelgį kalbėjo: "Ragauskas nuėjo su komunistais ir nori paskui save nuvesti lietuvių tautą. Tai – išdavystė. Tauta su tokiais išdavikais kaip kunigas Ragauskas niekada neis. Jei tarp kunigų atsirado vienas išdavikas, tai kiti kunigai, kurie ištikimi religijai, šito neis ir tauta eis paskui tuos, kurie ves Lietuvos nepriklausomybės keliu. Lietuva turi išsivaduoti iš komunistų, ir šitai lietuvių tauta pasieks".

(Visos citatos iš savaitraščio "Žinia" 16 nr. 1991.XI.9)

Prieš 50 metų

Reikia atsiminti, kad tai pasakota 1948 metais – prieš daugiau kaip 50 metų, kai kraštą gaubė didi stalinistinės okupacijos naktis, moteris tikėjo, kad Lietuva išsivaduos iš komunistų valdžios. Romauskienė, Stankevičius ir Kalabinskienė, aišku, pakliuvo į NKVD juodąsias knygas. Būtu įdomu žinoti, ar šie drąsūs patriotai sulaukė Lietuvos laisvės? (Kun. Aloyzas Janušaitis, pranciškonas, mirė ištremtas Sibire).

Iškunigis Ragauskas, daug pasidarbavęs ateizmui ir komunizmui, mirė 1967 m. Buvo kalbama, kad prieš mirtį apgailestaves savo lūžį, atsisvėręs, bet apie tai nėra tikslių žinių. Remiantis turimomis žiniomis, linkstama manyti, kad jokio viešo akto atsisvėrimo prasme prieš mirtį nėra padaręs. Kas vyko jo sąžinėje, tik vienas Dievas žino.

Lūžio keliai

Į Kauno kunigų seminariją J. Ragauskas įstojo jau subrendęs vyras, atėjęs iš akademi-nių studijų VD universitete. Tapęs kunigu, darbavosi 13 metų.

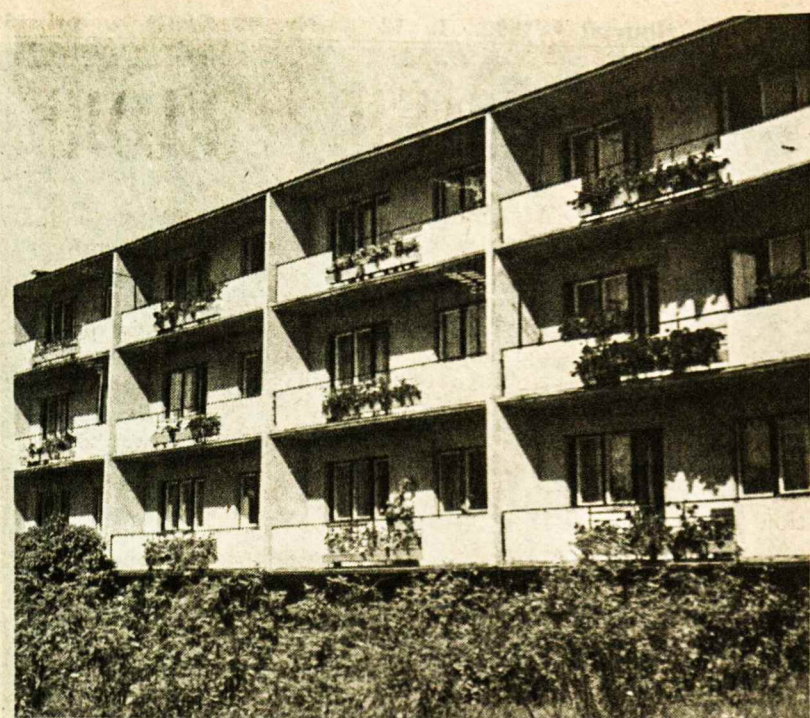
Kodėl įvyko toks lūžis jo sie-loje, tebėra mįslė. Yra betgi žinoma, kad prie to lūžio prisidėjo artima pažintis su Barbo-ra Eidukaite, kuri mokytojavo Kupiškėje, o kun. J. Ragauskas ten kapelionavo. Mokytoja buvo religinga, išleista į moks-lus Adomynės klebono lėšomis. J. Ragauskas, atsisakęs kunigystės, ją vedė, susilaukė dviejų sūnų.

Abu tėvai darbavosi komunistinėje propagandoje – rašė knygas (ji parašė "Skrajojama kaip paukštė"), skaitė paskaitas, bet iš liaudies susilaukė daug nemalonių reakcijų. J. Ragauskui mirus, ji prašė Saugumą (KGB) sunaikinti jos ir J. Ragauskio knygas, ypač "Ite missa est", o rankraščius gražinti jai. Saugumiečiai tik pasi-juokė iš tokio prašymo.

Visa tai ji labai skaudžiai pergyveno, daug verkė ir netrukus mirė. Kai kas tvirtina, kad ji nusizūdė, nepakeldama vidi-nio sukretimo, bet ar tai tiesa, iki šiol nėra žinoma. Aplamai, iškunigio J. Ragauskio atvejis dar dengia daug mįlių.

Gėlių parduotuvė
"VICTORIA"
416 Roncesvalles Ave. (prie Turner & Porter laidotuvių namų).
Paruošiame gėles įvairioms progoms - vestuvėms, laidotuviams ir t.t.
Prieinamos kainos. Pristatome Toronto mieste nemokamai
Skambinti tel. 536-1994.

EUROPARCEL
APTAUNAUJAME LIETUVĄ, LATVIJĄ, ESTIJĄ, UKRAINĄ, RUSIJĄ, MOLDAVIJĄ, GUDIJĄ
AIR CARGO
PRISTATOME PER 2-3 SAVAITES
VISAS VIETOVES
PAIMAME SIUNTINIUS IŠ NAMŲ JEI PAGEIDAUJAMA
Siuntiniai pristatomi tiesiog į namus.
Nėra maksimumo svorio.
Minimum yra 2kg, arba \$10.00
Neskaitykite už pristatymą.
MONTREALYJE 2600 RUE LEGER LASALLE, QUE.
Nuo pirmadienio iki penktadienio, 7 v.r.-4 v.p.p.
931-9389
SKAMBINKITE INFORMACIJOS IR APTARNAVIMO REIKALAMS
BET KADA - 7 DIENAS
Vytautas Gruodis, Jr.

Pastatas poilsiautojams Palangos kurorte Iš leidinio "Palanga" (Z. Kazėno)

Kviečiame į Lietuvos kurortą

PALANGA

DR. VYTAUTAS MEŠKA

Saulė. Tvaikas. Dulkės. Nė šešėlio. O kažkur varpėlis sidabrinis... Ieškai jo, kad širdį liautų gėlę, Ir randi: kaip asara — šaltinis.

BERN. BRAZDŽIONIS

Puikiai suprantu, kad čia ne apie Palangos kurorto šalutinį kalbą poetas, bet šis Lietuvos pamario kraštas, nuolat besikeičiantis jūra, susisiekianti horizonte su dangumi ir debesimis, ūksmingos parko alėjos, gėlynai, bangos mūša kartais taip pat mus paveikia gaivinančiai, "iš jos atsigeria paliegę mūsų širdys / Ir nebebijoj tolimo rudens" (Bern. Brazdžionis).

Palangos kurotas — specifiskas. Žiūrėk, vos įsigyji bilietą kelionei, tuoj atsiranda gera nuotaika, žvalumas, padidėja energija. Tai suprantama, nes prieš akis visas menio poilsio, nauji įspūdžiai, pažintys, saulė, jūra, kopos. Darbo ir buities, kasdieniniai šeimos rūpesčiai, įgriususi rutina, — visa tai dabar atrodo smulkmenos. Ypač traukia jūra, nes iš patyrimo jau žinai, jog kalnai greitai ima slėgti psichiką, lyguma — monotoniška, todėl greit nusibosta, o miške jaučiesi lyg užristame maiše. Tik jūra niekuomet neatbista, į ją gali žiūrėti valandomis.

Palanga yra Lietuvos vakaruose, į šiaurę nuo Klaipėdos (25 km) ir į vakarus nuo Kretingos (12 km). Susisiekimas su Palanga patogus. Iš daugelio miestų čia atvyksta autobusai, o iš Vilniaus ir Kauno dar galima atvykti geležinkelio ir lėktuvu.

Istoriniuose šaltiniuose Palanga pirmą kartą minima 1161 m. Čia buvo išsilaipinęs su savo kariuomene Danijos karalius Voldemaras I. 1425 m. Livonijos magistrato laisvės rašoma apie Palangos pilakalnį, tinkantį pilies statybai. XVI š. anglų pirkliai čia įsteigė uostą.

Palanga kaip vasarvietė pradėjo populiarėti XIX š. pradžioje. Grafas M. Tiškevičius, apsigyvenęs Palangoje, praejusio šimtmečio pabaigoje poilsiautojams statė vilas, vasarnamius. Į Palangą pradėjo vykti poilsiautojai ir ne vien tik iš Lietuvos. Buvo manoma (o taip yra ir ši tikrovė), kad čia ypač tinka ilstis ir gydytis žmonėms, sergantiems funkciniais nervų sistemos sutrikimais, pervargusiems ar nusilpusiems, esant infekcinio išsekimui po sunkių infekcinių ir kitokių ligų.

Pagrindiniai Palangos kurorto gamtiniai gydymieji veiksniai yra organizmą stiprinantis ir grūdinantis klimatas, šaltos jūros maudyklės, saulės vonios, mineralinio vandens šaltiniai ir gydymosi dūpės. Taip pat kurorto sanatorijose veikia gerai įrengti gydymosi kuno kultūros, psichoterapijos kabinetai.

Palangos, kaip ir visos Lietuvos, klimata lemia Atlanto vandenynas, oro masės, atpūčiamos nuo Skandinavijos. Jos dažnai kaitaliojasi, todėl sisteminis oro srovių panaudojimas sustiprina ir pagreitina periferines kraujagyslių reakcijas, skatina medžiagų apyvartos procesus, treniruoja aukštuosius galvos smegenų nervų centrus, reguliuoja žmogaus fizinę termoreguliaciją. Pralaidęs čia vasaros

mėnesį, žmogus per visus metus tampa apsaugotas nuo peršalimų ligų.

Vasaros mėnesiais Palangoje 50% dienų būna saulėtos. Tai 20% daugiau negu Druskininkų kurorte. Esant vienodam saulės aukščiui, birželio-liepos mėnesiais tiesioginė ultravioletinė saulės radiacija Palangoje yra didesnė negu Jevpatorijoje (pietų Rusijos kurortas, kuriame gydomi vaikai).

Lietuvos kurortologijos mokslinio tyrimo laboratorijoje atliktų klinikinių tyrimų ir neurofiziologinių tyrimų duomenys akivaizdžiai liudija, jog visos klimato terapijos procedūros yra daug veiksmingesnės, negu pietų kurortų.

Palangos pajūris — tai didžiulis natūralus inhaliatoriumas, nes vėjas iš jūros ir sausumą atneša mažą vandens lašelį su įvairiais mikroelementais (jodu, magniu, kalciumu, kalciumu, vitaminu B grupės sudėtinėmis dalimis bei kitomis organizmui svarbiomis organinėmis medžiagomis). Todėl vakaro pasivaikščiojimai pajūriu — ne tik tradicija, susipažinimo vieta, bet ir gydomoji procedūra.

Saulės vonios naudingos — skatina fermentacinių sistemos veiklą ir medžiagų apykaitos procesus, pagerina neurodinamiką, padidina imunologinį ir neurovegetacinį reaktyvumą. Tačiau piktnaudžiauti jomis nevalia. Pajūrio saulė klastinga, todėl pirmą kartą išsirengus patariama apabūti neilgiau kaip 15-20 min. Kalbant tiksliau, pirmą dieną priimama 0,5 bio dozės, kasdien didinama po 0,5 bio dozės iki 4,0 bio dozės per dieną (bio dozė — laikas, per kurį po 24 val. atsiranda akiai pastebimas odos paraudimas). Kadangi jūros maudyklės vėsios (jūros vandens temperatūra liepos-rugpjūčio mėnesiais 18-20°C), tai jų trukmė pirmą maudymosi dieną — 30 sek.; kasdien maudyklės trukmė didinama po 30 sek., bet maudyklės negali būti ilgesnės kaip 5-6 min.

Anksčiau Palanga buvo tik pajūrio klimatinis kurortas. Šiandien, radus čia mineralinio vandens šaltinių ir gydymųjų dūpių, ji jau klimato — balneoterapijos kurortas. Todėl gydymo galimybės čia labai prasiplėtė. Šiandien Palangos sanatorinėse kurortinėse įstaigose paveikiai gydymosi funkcinės ir organinės nervų ligos (neurasterija, isterija, vertebroginis radikulitas, būklė po insulto, nevritai ir neuralgijos, migrena, atersklerozinė encefalopatija), o taip pat širdies-kraujagyslių (hipertenzinė liga, išeminė širdies liga, širdies neurozė, būklė po miokardo infarkto), kvėpavimo (lėtinis rinitas, trachėitas, bronchitas), virškinimo (lėtinis gastritas, skrandžio ir dvylikapirštės žarnos opaligė, tulžies pūslės ir lataų uždegimas) judėjimo-atramos (reumatoidinis artritas, deformuojanti osteostrozė, osteochondrozė) sistemų ligos. Žinoma, kai kurias šių ligų geriau gydyti žiemą, kai kurias vasarą. Tai gali patarti tik gydytojas.

Norintieji įsigyti kelialapį į Palangą prašomi kreiptis į Palangos kurorto "Jūratos" sanatorijos vyriausiąjį gydytoją Liudą Saldūną ("Jūratos" sanatorija, Vytauto 45, Palanga 5720, Lithuania. Telefonas 53-851).

Kai sovietiniai saugumiečiai siautėjo

1992 metais suėjo 30 metų nuo arkivyskupo TEOFILIAUS MATULIONIO mirties. Čia spausdinami atsiminimai buvusio jo sekretoriaus bei globėjo prelato JONO JONIO, dabartinio Kaišiadorių vyskupijos kanclerio, drauge kentėjusio su Velioniu ir dalyvavusio jo kančios dramoje

(Tęsinys iš praėjusio nr.)

Pakartotiniai rinkimai

Po kiek laiko į Kaišiadorių kuriją vėl atvyko RKR įgaliotinio inspektorius Jankauskas su atstovu iš Kaišiadorių vykdymo komiteto ir reikalavo, kad kapitula surengtų pakartotinius valdytojo rinkimus. Be to, norėjo sužinoti, kada kapitula susirinks posėdžiui, nes, esą, kanonai reikalauja išsirinkti valdytoją per 8 dienas.

Kadangi kapitulos reikalais nieko negalėjau jiems atsakyti, visi trys nuėjome pas kapitulos narių kan. A. Varną. Šis pasakė, kad kapitula susirinks rugsėjo 16 d. po pietų. Tada inspektorius pasakė: jeigu jis tą dieną neatvyktų, tai RKR įgaliotinio įstaigai pranešti telegrama, kas išrinkta, o protokolo nuorašą pasiųsti paštu.

Jiems išvykus, tuojau nuvažiavau pas kan. M. Cijūnaitį ir viską papasakojau, kartu priminiau, kad gal nereikėtų šaukti kapitulai susirinkimo. Kan. M. Cijūnaitis betgi liepė parašyti kvietimus kapitulai susirinkti posėdžiui.

Apie visus šiuos valdžios reikalavimus kapitulai parašiau pranešimą ir prieš kapitulos posėdį įteikiau.

"Išrinktas" kan. Stankevičius

Kapitula susirinko posėdžiui ir fiktyviai išrinko kan. J. Stankevičių Kaišiadorių vyskupijos valdytoju. Surašius protokolą, buvau įgaliotas nuvežti jį kan. J. Stankevičiui ir kapitulos vardu parašyti, kad kan. J. Stankevičius sutikty valdyti Kaišiadorių vyskupiją.

Nuvežus kan. J. Stankevičių susirinkimo protokolą perskaitė, ilgai pagalvojęs pasakė:

— Kažin kaip man čia dabar daryti, ar eiti į kalėjimą, ar pasiimti Kaišiadorių vyskupiją valdyti?

Dar pagalvojęs, galvą rankomis susiėmęs, pasakė:

— Ką darysi, gal gi reikia prisiminti.

Kan. J. Stankevičius iš pradžių nežinojo, kad jis yra išrinktas valdžios spaudimu ir protokolą yra fiktyvus. Apie tai jam pasakiau kan. M. Cijūnaitis liepimu. Tada kan. J. Stankevičius išreiškė pagėdavimą, kad aš būčiau tarpininku juridikėjos ir kitais vyskupijos reikalais, taip pat prašė pranešti kapitulai, kad jis atvažiuos į Kaišiadoris priimti priesaikos. Nurodytu laiku atvažiavo pas kapitulos narių kan. A. Varną, atliko priesaiką ir pradėjo eiti pareigas.

Kan. M. Cijūnaitis, kuris buvo prel. B. Sužiedėlio įgaliotinis, nedavė J. Stankevičiui pilnos juridikėjos, reikalus tvarkė per tarpininką — kun. J. Jonį. Taip buvo daugiau kaip pusmetį. 1950 m. sausio 30 d. kan. J. Stankevičius per kun. J. Jonį perėmė ir visą Kaišiadorių vyskupijos turtą pagal žemiau nurodytą apyskaitą.

Nuorašas

APYSKAITA

1949 m. rugsėjo 8 d., Saugumo organams areštavus Kaišiadorių vyskupijos valdytoją prel. Sužiedėlį Bernardą, nuo 1949 m. rugsėjo 8 d. iki 1950 m. sausio 25 d. Pajamų išlaidų apyvarta buvo tokia:

PAJAMOS:

1. Po kratos rasta likusių pinigų 1746 rb.
2. Gauta už indultus 2005 rb.
3. Gauta už Mišias (pro populo) 3500 rb.
4. Invalidų kasai 620 rb.
5. Gauta seminarėjai 830 rb.
6. Gauta iš ūkio 4350 rb.
7. Gauta už bažnytinį vėną 1110 rb.

Iš viso 14,161 rb.

ISLAIDOS:

1. Invalidams 2000 rb.
2. Kun. seminarėjai 10,000 rb.
3. Ivariams einamiesiems reikalams 1898 rb.

Iš viso 13,898 rb.
Iš viso gauta pajamų 14,161 rb.
Iš viso padaryta išlaidų 13,898 rb.

Liko pinigais 263 rb.
(Pas.) Kun. J. Jonys
Kaišiadorys, 1950 m. sausio 26 d.

Pagal šią apyskaitą perduota Kauno kurijai per kan. J. Stankevičių 1950 m. sausio mėn. 30 d. Perėmiau (pas.) Kan. J. Stankevičius

Perdaviau (pas.) Kun. J. Jonys

Du valdytojai

Taip kan. J. Stankevičius perėmė Kaišiadorių vyskupiją ir jos turtą. Tačiau vyskupiją valdyti per tarpininką, neturint pilnų įgaliojimų, kan. J. Stankevičiui buvo gana sunku. Tą savo nuomonę kan. J. Stankevičius kartą išdėstė ir kan. M. Cijūnaitiui. Sakykime, kokius nors reikalus kan. J. Stankevičius suderina su valdžia, bet tas sprendimas nederina su kan. M. Cijūnaitio nuomone; arba suderina su kan. M. Cijūnaitiu, bet tokio varianto nepriima valdžia. Ir taip kan. J. Stankevičius patenka į keblią padėtį.

Kan. M. Cijūnaitis suprato, kad iš tikrųjų šitaip valdant vyskupiją susidaro sunkumai ir vieniems, ir kitiems. Tada kan. M. Cijūnaitis perleido kan. J. Stankevičiui visą juridikėją, bet su sąlyga, kad kiekvieną momentu galėtų atšaukti — atsiimti atgal.

Taip valdytojas kan. J. Stankevičius valdė Kaišiadorių vyskupiją, kol grįžęs iš lagerio vyskupas Teofilus Matulionis pats ėmėsi šį pareigų.

Išvaro iš klebonijos

Po prel. B. Sužiedėlio arešto, netrukus Kaišiadorių klebonas ir aš gavome iš Kaišiadorių valdžios (vykdomojo komiteto) raštišką įsakymą per 24 valandas palikti Kaišiadorių klebonijos patalpas. Tada klebonas susirado butą mieste, o aš apsigyvenau buvusio vargano Starto name, atsiremontavęs vieną jo galą.

Tuo metu buvęs Kaišiadorių rajono vykdomojo komiteto pirmininkas Dastikas stipriai spaudė pasirašyti prieš popiežių: gasdino, kad ištremis iš savo rajono ir sakė nemągęs, kad atsirastų toks kvailas rajono pirmininkas, kuris priimtų mane į savo rajoną.

Praėjus maždaug metams laiko, gavau paskyrimą į Stakliškes, bet čia yra tik vienas kunigų etatas. Tada valdytojas kan. J. Stankevičius paskyrė mane į Aukštadvarį, o po dvejų metų perkėlė į Birštoną. Būdamas Aukštadvaryje ir Birštone, ir toliau kiekvieną mėnesį siunčiau po siuntinį ir po 200 rb (senais pinigais) visiems keturiems kaliniams: vysk. T. Matulionui, prel. J. Labukui, kun. S. Kiškiui ir prel. B. Sužiedėliui. Perėmus valdyti Kaišiadorių vyskupiją kan. J. Stankevičiui, iš pradžių gaudavau lėšų sustintiams, o paskui pats nuo savęs siunčiau.

Grįžo vysk. Matulionis

Birštone klebonaujant, 1956 m. birželio mėn. grįžo iš Mordovijos lagerio vyskupas T. Matulionis. Netrukus jis aplankė ir mane, padėkojo už pagalbą, pabuvo kelias dienas ir išvažiavo į Kauną pas broliene. Paskui,

gal vyskui prašant, buvo atsiųstas į Birštoną gydytis. Suradau jam kambarį pas Meškėnaitę (buv. klebono kun. Meškėno seserį), nes pas mane nebuvo vietos, turėjau tik vieną nedidelį kambarėlį.

Vyskupas gydėsi, ėmė vonias, pas Meškėnaitę gyveno, o buvusi vyskupo namų darbininkė, dabar pas mane dirbanti A. Mišūnaitė, nešdavo jam valgyti. Aš beveik visą laiką prie jo būdėdavau, prižiūrėdavau, kad būtų laikomasi gydytojų nustatytos dienos tvarkės, nes, grįžęs iš lagerio, vyskupas buvo labai silpnas, galėjo pavaiškšti tik pasilaikydamas. Vėliau, kiek sustiprėjęs, jau pavaiškščiavo ir vienas.

Viename bute su vyskupu

Baigęs paskirtą mėnesį gydytis, vyskupas T. Matulionis prašė mane jį ir toliau išlaikyti. Sakė: "Kur aš dabar pasidėsiu, priimk ir laikyk mane pas save." Sutikau, priregistravome jį Birštone kaip altarištą. Atskirai gyvenant, buvo sunku vyskupą prižiūrėti, maistu aprūpinti. Pradėjau rūpintis butu praplėtimu.

Suradau butą miestelyje ir susikeitėme su šalia mano kambario gyvenusiu žmogumi. Sudarėme su vietos butų valdyba sutartį, atremontavome gatuosius du kambarius. Tada atsikėlė pas mane gyventi ir vyskupas. Jam perleidau didįjį kambarį, sau pasilikau mažesnį. Trečias kambarėlis, kuriame anksčiau gyvenau, pasidarė raštinė — interesantų kambarys.

Vyskupas savo kambarėlyje turėjo atlorelį šv. Mišioms laikyti. Kadangi vyskupas buvo silpnas, dažnai sirgo, todėl šv. Mišias laikydavo visą laiką kambarėje.

Kai būdavo stipresnis, valgyti ateidavo į greta esantį mano kambarį, nuidėdavo į bažnyčią išklaustyti šv. Mišių. Sekmadieniais per sumą išbūdavo bažnyčioje ilgi pamaldų pabaišos, Sekmadieniais, šventadieniais būdavo apsilvilkę uniforma, bažnyčioje su visomis insignijomis, o namuose — su sutana. Laisvalaikį pavaiškščiavo šventoriuje. Brevijorių visuomet kalbėdavo be akinii. Sakėsi be akinii matas ir toli, ir arti, mat viena akis matanti toli, o kita — arti. Klausia taip pat buvo labai gera. Jis buvo sąmoningas, galvojantis, kalbėdamas neskubėdamas, apgalvotai, nedaug, trumpai ir aiškiai. (Bus daugiau)

Knygų rīskykla
"SAMOGITIA"
meniškai įriša
knygas bei žurnalus.
A. Plėnys
3333 Grassfire Cres., Mississauga,
Ont. L4Y 3J8. Tel. (416) 625-2412

KODĖL MOKĖTI DAUGIAU?

LIETUVĄ

Nėra papildomo mokesčio už persiuntimą
SIUNTINIAI LAIVU

95 c. už kg plius \$10 už patarnavimą

43 c. už sv plius \$10 už patarnavimą

SIUNTINIAI LĖKTUVU

\$4.50 už kg plius \$10 už patarnavimą

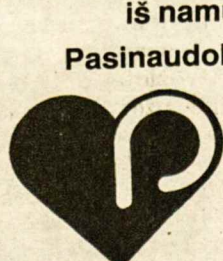
\$2.04 už sv plius \$10 už patarnavimą

Mes siunčiame naujus ir vartotus automobilius

Garantuotas patarnavimas ■ Nemokamas paėmimas iš namų — greitas pristatymas.

Pasinaudokite žemiausiomis kainomis

Kanadoje tik per

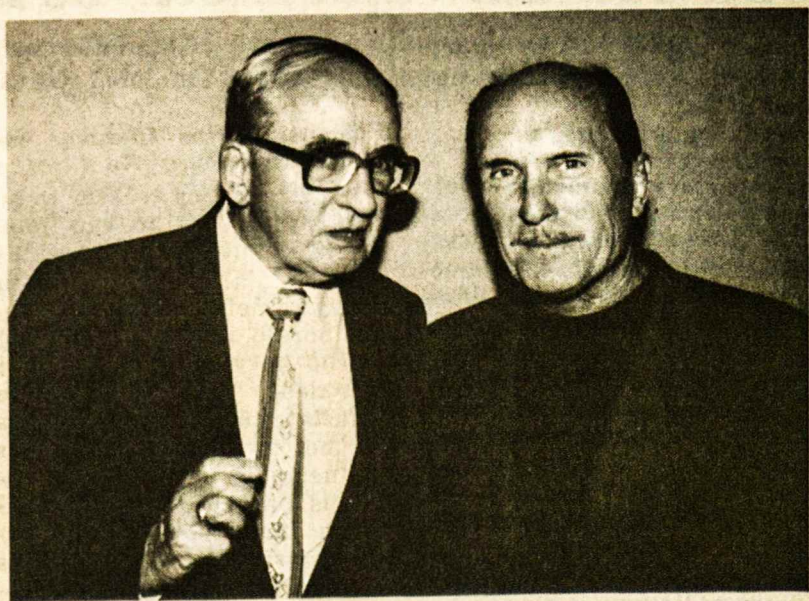

POLIMEX

TORONTO: 141 Roncesvalles Ave., tel. 537-7914

MISSISSAUGA: 3615 Dixie Rd., Unit 11, tel. 238-6683

SCARBOROUGH: 3482 Lawrence Ave., tel. 439-7132

ALGIRDAS GUSTAITIS spaudos konferencijoje 1992 m. pabaigoje kalbasi su aktoriumi ROBERTU DUVAL, kuris filme "STALIN" vaidino Staliną. Nuotr. Hollywood Foreign Press Association

FILMŲ PASAULYJE

Amerikiečių filmas "Stalinas"

ALGIRDAS GUSTAITIS

Iš tolimos provincijos į Maskvą grįžta jauna, graži moteris. Traukinys sustoja. Pro langą mato — iš kito traukinio sargybiniai išmeta, išneša kažin ką, lyg pagalius, lyg pagalius maišus. Ne, tai žmonių lavona! Iš kur jie, kodėl tiek daug mirė traukinyje?

Viena moteris ją atpažįsta, traukiniui pradėjus judėti šaukia, prašo pasakyti Stalinui, ką daro jo patikėtiniai Rusijos ūkiuose — jis tikriausiai nežino, kad iš ūkininkų atima žemė, jie su šeimomis miršta badu. "Pasakykite savo vyrui mūsų darbo žmonių draugui Stalinui, kad sulaukėtų nusiakalimus, kad nedarintų žmonių badu, pasakykite mūsų mielam Stalinui, pasakykite!..."

Ji išgirdo, labai nustebė, nes apie tai nieko nežinojo.

Atvyksta į Kremlių linksmo baltas metu. Gražios moters šoka, linksmina Staliną, orkestras smagiai groja, aplinkui linksma nuotaka, gėrimai, įvairūs valgiai. Salen įžengia nustebusi, dairosi. Tyla. Stalinas:

— Ką mano žmona nori pasakyti?

— Man sena moteris sakė...

— Ji nori pasakyti, ką sena moteris sakė (sarkastiškai).

Tyla.

— Moteris prašė pasakyti Stalinui, kad kaimų prižiūrėtojai iš ūkininkų atima žemę, žmonės miršta badu, prašė pasakyti Stalinui, kad leistų ūkininkams gyventi...

— Girdėjote ką sakė sena moteris! Muzikos!

Jo žmona greitai išeina. Pamažu paskui ją išeina Stalinas. Jis grįžta. Muzika skamba.

Yra duomenų, kad Stalinas pasitraukusią į savo kambarį žmoną nušovė. Filme — ji nusišovė.

Iškilmingos laidotuvės.

Kita filmo ištrauka

Stalinas pasiuntė patikimą vyrą į Leningradą (pavardė nesvarbu). Po kiek laiko išgirdo, kad tas vyras patinka gyventojams. Tuojau pašaukia atvykti į Kremlių, įsako savo generolui atkviestą sutvarkyti. Generolas užsimeina aukštam komunistui, kad Stalinas abejoja to aukšto komunisto ištikimumu. Visi žino, ką tai reiškia. Ištikimybės įrodymui turėtų nušauti iš Leningrado atkviestąjį. Taip, — šūvis į pakaušį. Milicija suima žudiką. Kalėjime į vienutę ateina Stalinas su įsakymą įvykdyti generolui. Įsakytąjį žudiką klausia:

— Kodėl nušovė tokį gerą komunistą? —

Tyli.

— Sakyk, juk aš Stalinas, tavo draugas, nebijok!

Suimtas išstaria greta stovinčio generolo pavarde. Generolas trenkia suimtamajam į galvą. Tas pargriūva, atsikelia.

Stalinas:

— Tu ne tik tai niekad nekaltėjai su generolu... bet jo niekad nesiutikęs. Ar taip?

Suimtasis dreba, pasako, kad nieko jam tas generolas nėsakė, niekad jo nebuvo sutikęs.

Stalinas:

— Taip, tu jo niekad nematėi, jis tau niekad nieko nėsakė! Tai gerai atsimink!

Suimtasis kiek apsiramina, jaučiasi išsigelbėjęs.

Tuo momentu Stalinas jį vietoje nušauna.

Vėl iškilmingos laidotuvės.

Filmui rankraštį parašė Paul Monash. Režisierius — Čekoslovakijos gimes Ivan Passer. Filmo autorius — Vilmos Zsigmond iš savo tėvynės Vengrijos pasitraukė sovietų tankams jo tėvynę okupuojant 1956 m. Filmuoti pradėjo 1991 m. spalio 20 d. Bolševikų KGB jiems leido filmuoti Lenino butą, kuris buvo du aukštų virš Gorbačiovo įstaigos. Filmo carų balių salė, carienės rūmos, Stalino vasarnamiai.

Aktorius Robert Duvall ketėta naktų miegojo tame vasarnamyje esančioje Stalino lovoje. Baigė filmuoti 1991 m. gruodžio 21 d.

Su aktoriais

Filmas "Stalin" pagamintas naudojantis Stalino, Chruščiovo atsiminimais, Svetlanos užrašais. Tartasi su tos temos istorikais, naudotasi įvairiais kitokiais duomenimis. Padaryta nedaug pakeitimų.

Robert Duvall (Stalinas): Pakeitėme Stalino žmonos mirties atvejį, nes, filmų gamintojų nuomone, jei parodytume, kad Stalinas nušovė savo žmoną, būtų filmo pabaiga, o norėta kitaip užbaigti. Grimavimas užtruko ilgai. Pirmą kartą jį grimavo keturias su puse valandos, vėliau — tikrai vieną valandą ir penkiolika minučių. Darbovisi du grimoatoriai. Filmuojant buvo gausybė keblumų, begalinis biurokratiškumas. Tris savaites filmavo Budapešte. Tenai buvo oro.

Maximilian Schell (Leninas): Iš pradžių maniau, kad netinku vaidinti Leniną; mano visai kitoks veidas, galva. Ilgai grimodavau. "Mirus" Leninui, turėjau gulti į karštą, gulėti greta Stalino, Chruščiovo. Režisiorius nesutiko vietoj manęs į karštą paguldyti antrininką. O mano žmona rusė, — kaip galėsiu prie jos ateiti atsisiekęs iš karšto Kremliuje? Filmuojant Lenino kambarį skambino pianinu, kurį paskutinį kartą buvo palietęs Leninas (Nukelta į 7-tą psl.)

LIETUVA LAUKIA PARAMOS

Atgavusi nepriklausomybę mūsų tėvynė, nuskurdinta ilgios sovietinės okupacijos, reikalinga ekonominės pagalbos.

AUKOKIME JAI PER TAUTOS FONDA.

Mūsų aukos, testamentiniai palikimai padės įtvirtinti atgautą nepriklausomybę ir pakelti krašto gerovę. Aukos bei palikimus siųskime Tautos fondo atstovybei Kanadoje šiuo adresu:

TAUTOS FONDAS, 310 Rathburn Road, Etobicoke, Ontario M9B 2L8

Filosofija ir ideologija

Lietuvio studento pokalbis su Maskvos universiteto Filosofijos fakulteto dekanu pavaduotoju mokslo reikalams prof. V. V. Mironovu • Mokslo buvo pavergusi kompartija, dabar prasideda reformų laikotarpis • Tame fakultete yra studijavęs ir dabartinis B. Jelcino bendradarbis Genadijus Burbulis

Kaip teigia viena iš pagrindinių komunistinės ideologijos dogmų: „Visuomeniniame gyvenime lemiamą ir pamatinį vaidmenį turi ekonomika, o kultūra yra tik antstatas, apsprendžiamas ekonominio vystymosi“. Tačiau, nežinint šio teiginio, visas visuomeninis gyvenimas Sovietų Sąjungoje nuo pat jo giluminių veiksmų iki paviršiaus buvo pajungtas valstybės mašinai, kurią valdė partija, o pagrindinė valdymo jėga buvo komunistinė ideologija. Taigi, nors ideologija buvo „antstatinė“, ji išreikšdavo bei įgyvendindavo ne tik partijos programą, bet ir atlikdavo totalinę kontrolę visoje valstybėje. Tam buvo pajungta ne vien KGB, kuri rūpinosi daugiau kraštutiniams atvejais, bet ir visos kitos valstybinės institucijos. Kadangi ideologija buvo tarsi persunkusi visą valstybinį aparatą, jos poveikis buvo nenusakomai didelis, o centralizuotas partinis valdymas darė jį dar efektyvesnį.

Ypač didelis dėmesys ideologiniam auklėjimui buvo skirtas vidurinėse ir aukštesiose mokyklose. Neseniai dar jaunuolis ar jaunuolė, nepriklausiusi komunistinei partijai ar komjaunimui, neturėjo jokių vilčių įstoti į universitetą. Beveik visi dėstytojai, o profesoriai be išimčių visi, buvo komunistai.

Filosofijos fakultetas tuo metu buvo tarsi ideologinis avangardas universitete. Jis ne tik buvo atsakingas už būsimųjų ideologų paruošimą, bet ir pats ruošė ideologinę produkciją bei vadovavo universiteto ideologiniam gyvenimui. Pagrindinės jėgos ir finansai buvo skirti tioms jo katedroms kaip marksistinės-lenininės filosofijos, dialektinio materializmo, ateizmo, Sovietų Sąjungos tautų filosofijos katedrai.

Turint galvoje tokį tvirtą komunistinį bastioną, sunku įsivaizduoti, kad jis sprogo kaip muilo burbulas, jau po pirmų demokratinių poslinkių Rusijos visuomenėje ir politikoje. Idomiauusia tai, kad stipriausias smūgis buvo suduotas iš vidaus. Tik po pasikeitimų tapo aišku, kad ir fakultete, ir pačioje filosofijoje, kaip kad ir visuomenėje, vyko dvigubas gyvenimas. Buvo ir dėstytojų, ir profesorių, kurie, nestabdę ir varžydami savo žinių, dirbo tarsi pagrindinį darbą ir raše, kaip jie patys sako „stalo stalčiui“. Tačiau, pasikeitus laikams, visa tai iškilo į paviršių, ir todėl negalima dabar sakyti, kad pašalinus komunistinę ideologiją nebebus nei kam, nei ką dėstyti.

Norėdamas smulkiau pasiteirauti apie tolimesnius pasikeitimus fakulteto gyvenime, paprašiau mintimis

pasidalinti dekanu pavaduotoją mokslo reikalams V. V. Mironovą, kurio rankose faktiškai ir yra fakulteto gyvenimo vairsas.

— Kalbant apie universitetinio mokslo krizę, reiktų pažymėti, kad pati problema yra universalu ir istoriškai, todėl Maskvoje mes matome tikrai savitą jos pasireiškimą. Gal galėtumėte apibūdinti paskutinius pasikeitimus Jūsų fakultete šios problemos prizmeje?

— Išties vertinant universitetinį mokslą, galima pasakyti, kad sunkumai negali būti surišti vien su Sovietų Sąjungos žlugimu ir posovietinės ekonomikos krize. Pati ideologija nėra originali, nes ją išsėk dar M. Heidegger'is ir Ch. Ortega y Gasset'as, siedami visuomenės gyvenimo technizavimą su išsilavinimo universalumo praradimu. Paskutiniu metu universitetas prarado savo poveikį visuomenėje, kurioje anksčiau jis buvo laikomas intelektualinio gyvenimo centru, ir užsisklendė savyje.

Toliau grandinine reakcija sekė fakultetų ir net fakultetinių katedrų užsisklendimas savo siauros specializacijos rate. Tokiu būdu universitetas tapo tarsi didžiuliu mokslinių institutų sambūriu, kuriame valdyti buvo sukurta didžiulė administracinė sistema. Pastarojo mėto pasikeitimai išklibino šią sistemą, todėl dabar tenka spręsti ne vien mokslo perorganizavimo, jo finansavimo problemas. Valstybinė valdžia dažnai net daugiau trukdo nei padeda jas spręsti. Štai pvz. paskutinės komercializacijos idėjos užtraukė grėsmę visiems humanitariniams fakultetams (ir filosofijos fakultetui), kurie tikrai nesugebės savęs išmaitinti. Tokiomis „idėjomis“ mes jau pralenkėme Vakarus, kur fundamentalusis mokslas daugiausia palaikomas valstybėmis lėšomis.

Taip pat iškilo sunkumų sprendžiant universiteto priklausomumą. Vargais negalais buvo nutarta, kad universitetas priklausys Rusijai. Ir tai iš dalies labai gerai. Tačiau Maskvos universitetas visais laikais buvo imperatorinis, ir net paskutinei imperijai žlugus situacija yra tokia, kad universitete yra sukauptos geriausios buvusios teritorijos jėgos. Dabar iškyla vidinė problema, kad universitetas ruoš kur kas mažesnes teritorijos žmones. Todėl geriausia būtų pasiekti tam tikrą autonomiją, kuri leistų turėti platesnius ryšius ir lengviau integruoti į universitetinį gyvenimą kitų šalių jaunimą ir dėstytojus. Taip pat ir finansiniai sunkumai neskatina universitetinio gyvenimo. Juk

sunku kalbėti apie visuomeninio gyvenimo avangardą, kai universiteto rektorius arba fakulteto dekanas uždirba tiek pat, kiek ir miesto autobuso vairuotojas.

— Nėra paslaptis tai, kad didžiulėje universitetinėje sistemoje jos fundamentą ir pagrindines grandis sudarė komunistų partijos ideologija ir jos atstovai, kurie reguliavo visą universitetinį gyvenimą. Įdomu, koks vaidmuo buvo tekęs universiteto dėstytojams, ypač filosofijos fakultete?

— Dėstytojų padėtis buvo tokia, kad ilgą laiką klausimas dėl galimybės dėstyti universitete buvo sprendžiamas pagal partinę priklausomybę. Todėl labai daug dėstytojų į universitetą pateko ne vien talento dėka, nes esant lygiems privatumams pirmenybė buvo tiems, kurie priklausė partijai. Bet tai tik idealiomis sąlygomis, nes dažniausiai talentingumas užleisdavo pirmenybę partiškumui. Pavyzdžiui prieš penkerius metus filosofijos fakultete buvo tik du nepartiniai dėstytojai. Ir dar visai senieji pagrindinė stojių ir fakultetų sąlyga buvo priklausymas komunistų partijai arba bent komjaunimui. Tokiu būdu kiekviename kurse būdavo apie 50% komunistų.

Tačiau, kaip taisyklė, visi jaunuoliai buvo daugiau pragmatiški nei idejiški ir žiūrėjo į partiją tik kaip į sąlygą patekti į universitetą. Tačiau per ilgus metus tokia padėtis padarė visus dėstytojus labai priklausomus, nes pvz. filosofijos fakulteto dėstytojai sudarė universiteto partinę nomenklaturą. Ir visi dėstytojai būdavo tvirtinami partinio surinkimo metu, kuriam vėliau ir turėdavo atsiskaitinėti už savo darbą ir partinę veiklą. O fakulteto dekanus jau skirdavo tik partijos centro komitetas. Tokiu būdu ši partinė struktūra tiesiog pajungė visą mokyto sistemą.

Tai nereiškia, kad tarp visų dėstytojų nebuvo žmonių, kurie sąžiningai dėstė ir buvo geri mokslininkai, tačiau juos valdė diktatas buvo tikrai stiprus. Humanitariniuose fakultetuose buvo papildomas ideologinis diktatas, nes, pavyzdžiui, filosofijos fakultetas be savo mokslinių funkcijų aptarnaudavo ir ideologiją. Tai reikšė, kad jis turėjo tiesiogiai diegti studentams partinę ideologiją: teoriškai pagrįsti partinių vadų kalbas ir knygas, moksliškai aiškinti jas. Ir paradoksalu tai, kad kai pradėdavo kaltinti tą ar kitą politinę liniją, tai pradėdavo nuo fakulteto. O ir fakultete daugiausia dėstydavo tie, kurie jau buvo dirbę partinį darbą, o studentai, kurie jį baigdavo, dažnai tapdavo partiniais darbuotojais. Štai, pavyzdžiui, valstybės sekretorius G. Burbulis, dirbantis su B. Jelcinu, irgi baigęs mūsų fakultetą (kaip filosofas tyrinėjęs L. Vitgenšteiną).

Tačiau netiesia būtų tvirtinti, kad ideologinis spaudimas buvo nepakeliamas. Norint galima buvo per paskaitas pasisakyti apie daug ką, nes ypač paskutiniaisiais metais visa kontrolė buvo daugiau formali. Ir tie dėstytojai, kurie, nežinint studentų spaudimo, laikėsi se-

nų vėžių, buvo sukaustyti arba tradicinės baimės sistemos, arba tiesiog nenorėjo keisti savo mintių.

— Sakykite, kokią išeitį matote iš dabartinio problemų rato? Kaip įsivaizduojate filosofinio mokslo dėstyto sistemą be ideologijos varžtų ir kokie būtų greičiausiai keliai jai pakeisti?

— Visų pirma reiktų pakeisti universiteto valdymo struktūrą. Ir tai nėra labai sudėtinga. Valdymo viršūne turėtų būti dekanai, ir jų tarybą galima būtų pavadinti profesorių taryba. Fakultete galima būtų apsiriboti tik penkiais profesoriais, o ne tris kartus daugiau, kaip kad kol kas yra. Taip pat aktyvesni turėtų būti ir studentai. Juk pas mus demokratija kol kas sprendžiama grynai kiekybiškai. Jei įvedė 25% studentų į moksline tarybą, tai mano, kad demokratija tarp dėstytojų ir studentų pasiektą. O juk tokiais metodais visko ne išspėsi.

O ir santykiai tarp dėstytojų ir dėstytojų ne visada korektiški. Todėl per paskaitas aš prisilaikau Makso Weberio, kuris sakydavo: „Per paskaitas — aš diktatorius“. Todėl per paskaitas aš nekeisiu temos

vien dėl to, kad auditorijoje sėdi skirtingų partijų atstovai. Mes per paskaitas užsiimnėjame mokslu, o ne politika, todėl neturi būti jokio ideologinio spaudimo — raudono ar balto.

Taip pat reiktų pakeisti ne tik universitetinio mokslo, bet ir viso filosofinio mokslo struktūrą. Juk užsienio profesoriai nesupranta kam reikalingi filosofijos institutai ar akademijos, kur daugybė žmonių kiekvieną rytą ateina į „darbą“ — tyrinėti, filosofuoti. Tokių institutų funkcijas galėtų gerai atlikti universiteto fakultetai, kurie padėtų daugeliui mokslininkų nenuvilti nuo studentų, o ir studentams suteiktų galimybę bendrauti su daugeliu mokslo žmonių.

Taip pat reiktų atgaivinti visuotinių paskaitų tradicijas. Tai padėtų atrasti prarastus ryšius su visuomene, atstatytų švietėjišką universiteto vaidmenį, kurį jis turėtų atlikti ne vien tarp savų sienų, bet ir platesniuose visuomenės sluoksniuose.

— Dėkoju už pokalbį ir linkiu sėkmės Jūsų mokslinėje bei organizacinėje veikloje.

Ugnius Trumpa, „TŽ“ korespondentas

Amerikiečių filmas „Stalinas“

(Atkelta iš 6-to psl.)

nas. Neleido sėsti į Lenino kėdę. Savaitę derėjomes, kol pagaliau leido atsisėsti ir net dabartinių rusų branginamą Lenino kėdę.

Duvall: Šiame filme nebuvau numatęs kaip vaidinsiu, nes Stalinas buvo paslaptinis. Stodavau prieš filmavimo aparatą kartais net baiminaj, nežinojau kaip pavyks. Tačiau visus dokumentinius filmus, tačiau vistik nežinojau kaip vaizduoti tą baisų žmogų. Naudojaisi vieno armenų aktoriaus patarimu: vaidindamas Staliną, galvok apie Rytus, atsimink Rytus, Stalinas nieko bendro neturėjo su Vakariais.

Mark Carliner: Mes gamino amerikiečių filmą apie Staliną, praleidę daugybę istorinių vietų platesnės politikos tema, nes visko neįmanoma parodyti viename filme. Tai, ką mes padarėme per trumpą laiką, rusams truktų dvidešimt metų. Filmui muziką parašė lenkas, gimęs Stalino koncentracijos lageryje. Rusų istorija siekia šimtus metų. Rusai vis žvelgia praeitimi, dailrosi į buvusius valdovus, kurių laimėjimai pasiekti krauju, kaip pvz. Ivanas Žiaurusis, Petras Didysis, Nikolajus I, Stalinas... Rusai negali greitai pasikeisti. Stalinas planavo pasiskelbti caru, bet to filme neparodėme.

Schell: Stalinas buvo pajutęs galybės kvapą — valdyti pasaulį, bet buvo primityvus. Visad sunku vaidinti istorinį asmenį (išvardina, kokius vaidino). Galvodavau kaip tie žmonės keliai ryte, ką kalba pasiryčiodami? Panagrinėjus, pasirodo, kad jie lygiai tokie patys, kaip ir mes. Jei esate karalius ar caras, jums įėjus į kambarį visi atsisoja, o paprastam žmogui niekas nesilenks, gal tik pasišūri.

Ivan Passer: Kai reikėjo filmuoti Jurgio salėje Stalino suruoštus pietus II D. karo pabaigoje, reikėjo parūpinti šimtus artistų maisto. Tiek maisto Maskvoje nebuvo. Kaip tad reikės paaiškinti žmonėms, kad maisto negavome? Vis dėlto sutartu laiku turėjome 250 šviežių iškėptų paršiukų ant stalų, dviem asmenim — vienas paršiukas. Pilni indai maisto. Ikrai, rūkytos lašišos, gardumynai. Degtinė, raudonas ir baltas vinas. Laukėme 500 artistų, bet jie neatvyko. Kur jie? Ar kur nors Maskvoje persirengia? Sakau, būtinai juos suraskite, atvežkite, juk turime filmuoti! Jau 10 valanda, o nė vieno artisto. O gal kur nors išvežioja daržoves, taip daugiau uždirba. Prašome, gaukite naujus autobusus, juos suraskite Maskvoje, mums kiekviena valanda brangi. 4 v.p.p. jie atvyko, visi alkani, ištroškę. Skubiausiai susėdome prie stalų, pilnomis burnomis šoko valgyti. Mes prašome: dabar nevalgykite, tuojau pradėsime filmuoti! Po dešimt minučių viskas buvo suvalgyta, neliko nei vienos paršiuko uodegytės, nei

jokio gėrimo. Mano prašymas negelbėjo.

Ką daryti? Kaip filmuoti tuščius stalus? Negalime. Jei jie išsivaikščios, tai vėl valandomis nesugaudysime. Sakau, filmuokime stalus be maisto. Jie visi išgėrė, linksmi, kabinėjo si mums ant kaklų, gyrė Staliną. Mes išsiggandome — vaišes paruošė ne čia stovintis „Stalinas“, bet filmuotojai. Prašėme susėsti. Greitomis į priekines lūkstes įdėjome maisto. Baltu švarku artistas atrodė lyg Stalinas. Filmavome.

Kodėl nepaminėtą Lietuvą?

Klausimas: Gerai, kad Vakarų pasauliui paruošėte daugiau ar mažiau dokumentinį filmą apie Staliną. Daugelis vakariečių nežino, kas tai yra komunizmas, jie tebemano, kad tai kitokia valdymo sistema lyginant su demokratija. Esu lietuvis, žinau, kad II D. karas pradėtas Stalinui ir Hitleriui pasirašius draugiskumo sutartį, pasidalinus Lietuvą ir kitomis valstybėmis. Kodėl to labai svarbus visai Europai įvykis nepaminėjote?

Duvall: Mes bandėme pagal savo nuojautą parodyti kai kuriuos istorinius momentus. Spręskite, ar mums pavyko. Į jūsų klausimą negaliu atsakyti.

Mark Carliner: Leiskite man bandyti atsakyti į klausimą. Nuo pat pradžios buvo misla kaip pradėti, kaip vaizduoti žmogų, išužduosį daug milijonų žmonių. Stalinas buvo pabaisa. Tai, ką mes pasirinkome — labai sunku pasakyti ar gerai pasirinkome. Nutarėme parodyti Stalino ir artimiausių asmenų gyvenimą, kai ką iš tų momentų. Ne visą Rusiją, ne pasaulį. Iš tiesų labiausiai išprievertauti buvo Rusijos gyventojai. Jis norėjo išprievertauti daugiau. Gal filmą reikėjo kitaip pavadinti.

Schell: Rusijos žmonės pilni paslapčių. Aš gimiau Austrijoje, esu šveicaras, moku vokiškai, suprantu anglškai, galvoju vakarietiškai. Jei kartais rusai pakviečia mane pas save į namus, vaišina, — stebiuosi, kaip jie gali išgyventi. Jie turi tiek nedaug. Pirmiausia rusai sako „niet, niet“, ilgiau pakalbėjus „niet“ minkštėja. Amerikiečių „McDonald's“ atidarymo Maskvoje žmonės laukė mėnesiais. Stovi rusas eilėje valandą, dvi... Ilgiau laukti negali. Įpykęs eina į Kremlių nužudyti Gorbačiovo. Po dviejų valandų sugrįžta, iš naujo stoja į eilę. — Kas atsitiko, ar nušovė Gorbi? — Ne... prie Kremliaus dar ilgesnė laukiančiųjų eilė.

Klausimas: Kaip ilgai truks, kol rusai pasikeis, mums bus priimtinesni?

Mark Carliner: Mes manome, kad rusai pasikeis, bet tai gali įvykdyti tik sekanti karta, dabartiniai jauni žmonės apie 20-25 metų ir jaunesni. Vyresni žmonių grupė turi iširti, išnykti. Dabar rusai šeimos tება laiko paslapytę viską. Kol taip bus, negalėsime pagelbėti Rusijai. Yra išimčių, bet išimtys tai ne visuma.

KULTŪRINĖJE VEIKLOJE

JAV gyvenantis Algirdas Landsbergis, rašytojas ir dramaturgas, Long Islando Roslyn miestelio bibliotekoje skaitė tris paskaitas apie kultūrą ir politiką Vidurio bei Rytų Europoje. Pirmoji paskaita 1992 m. lapkričio 10 d. buvo skirta „Literatūrai totalitarizmo laikais ir po jo“, antroji gruodžio 8 d. — „Žuvusioms tautos sovietinėje imperijoje“, trečioji 1993 m. sausio 12 d. — „Nerūsų literatūrai buvusioje Sovietų Sąjungoje“.

Lietuvių rašytojų draugijos 2.000 dolerių premija už geriausią 1991 m. išleistas grožinės literatūros knygas dėl įvairių klūčių buvo paskirta tik 1992 m. gruodžio 14 d. Vertintojų komisiją Niujorko sudarė Leonardas Andriekus, Algirdas Landsbergis ir Leonardas Žitkevičius. Jie 2.000 dolerių premiją, padaliną į dvi lygias dalis, balsų dauguma paskyrė: dramaturgui Kostui Ostauskui — už veikalą „Ars amoris“ („Meilės menas“) ir rašytojui Vytautui Volertui — už romaną „Vilkas iš Galų“. Šios premijos mecenatas — JAV lietuvių fondas.

Trisdešimtajam „Dirvos“ novelės konkursui Klivlande iki 1992 m. rugsėjo 1 d. buvo gauti aštuoni kūriniai. Lapkričio 3 d. pareigomis pasiskirsčiusią vertintojų komisiją sudarė: pirm. Danutė Brazytė-Bindokienė, sekr. Mečys Valiukėnas ir narys Alfonsas Šešplaukis. 1992 m. septinij šimtų dolerių premija vienbalsiai buvo paskirta Aliaus slapyvardžiu pasirašyta noveli „O, širdie...“. Atplėšus slapyvardžio vokelį paaiškėjo, kad laureatas yra Antanas Dundzila, „Dirvai“ daug rašantis kultūrinėmis bei visuomeninėmis temomis. Premijos įteikimas buvo numatytas studentų tautininkų korporacijos „Neo-Lituania“ septyniadesimtmečio sukakties minėjime 1992 m. lapkričio 7 d. Čikagoje. Tautiniuose lietuvių namuose. Laureatas A. Dundzila, negalėjęs dalyvauti neolituonų šventėje, atsiuntė padėkos žodį, pranešantį, kad 700 dolerių premija bus nukreipta Lietuvon tremtinių, politinių kalinių ir partizanų reikalams. Šios premijos iniciatorius ir nuolatinis mecenatas yra a.a. Simas Kašelionis. Premijai velionies paliktą kapitalą tvarko korporacija „Neo-Lituania“.

Vasario šešioliktoji šiemet yra susieta su 1918 m. paskelbtu Lietuvos nepriklausomybės atstatymo deimantine sukaktimi. Lietuvos garbės konsulo Čikagoje Vaclovo Kleizos iniciatyva ji bus paminėta net keliomis reikšmingomis parodomis. Šiuo reikalu 1992 m. buvo sušaukti jau trys lietuviškųjų galerijų ir dailės atstovų pasitarimai Čikagoje. Paskutinis įvykis gruodžio 9 d. fotomenininko Algimanto Kežio „Galerijoje“, kuri yra Stickney vietovėje prie Čikagos. Jame, be Lietuvos garbės konsulo V. Kleizos ir A. Kežio, dalyvavo M. K. Čiurlionio galerijos direktorius A. Janušas, Lietuvių dailės muziejaus Lemonte direktorė D. Šlenienė, L. Narbučio galerijai atstovaujantis filmuotojas A. Renekis, dailėtyrininkas D. Lapkus, JAV lietuvių fondo steigėjams priklausantis dr. A. Razma, fondo valdybos pirm. A. Ostis ir kiti atstovai. Pasitarime paaiškėjo, kad bus kelių parodų ciklas „Septyniadesimt penktoji Vasario šešioliktoji“. Jis bus pradėtas M. K. Čiurlionio galerijoje Jaunimo centre sausio 22 d. atidaryta tradicine išeivijos dailininkų paroda „Dailė 93“. Taip pat M. K. Čiurlionio galerijoje vasario 12 d. tikimasi atidaryti dail. V. Petravičiaus keliaujančią 26 kūrinių parodą. Tuos 1983 m. kūrinius jis yra padovanęs Midwest muziejui Indianoje. Vasario viduryje didžiausia paroda turėtų būti atidaryta Lietuvių dailės muziejuje Lemonte, jai suteklus daug įvairaus laikotarpio geriausių Lietuvos ir išeivijos dailininkų darbų. Balzeko lietuvių kultūros muziejus jau yra suplanavęs baltiečių dailininkų kūrinių parodą ir ieško galerijos Čikagos centre vienos lietuviškos dailininkės darbų parodai. L. Narbučio galerija kitą pradėtą ciklą papildys nuotraukų paroda „Mažoji Lietuva“. Šiuo atveju ja laikoma lietuviškų kultūrinį ištakų turinti Rytprūsų dalis, dabar vadinama Kaliningrado sritimi, ir joms rusų padaryta žala. Finansinės paramos šioms parodomis tikimasi gauti iš JAV lietuvių fondo.

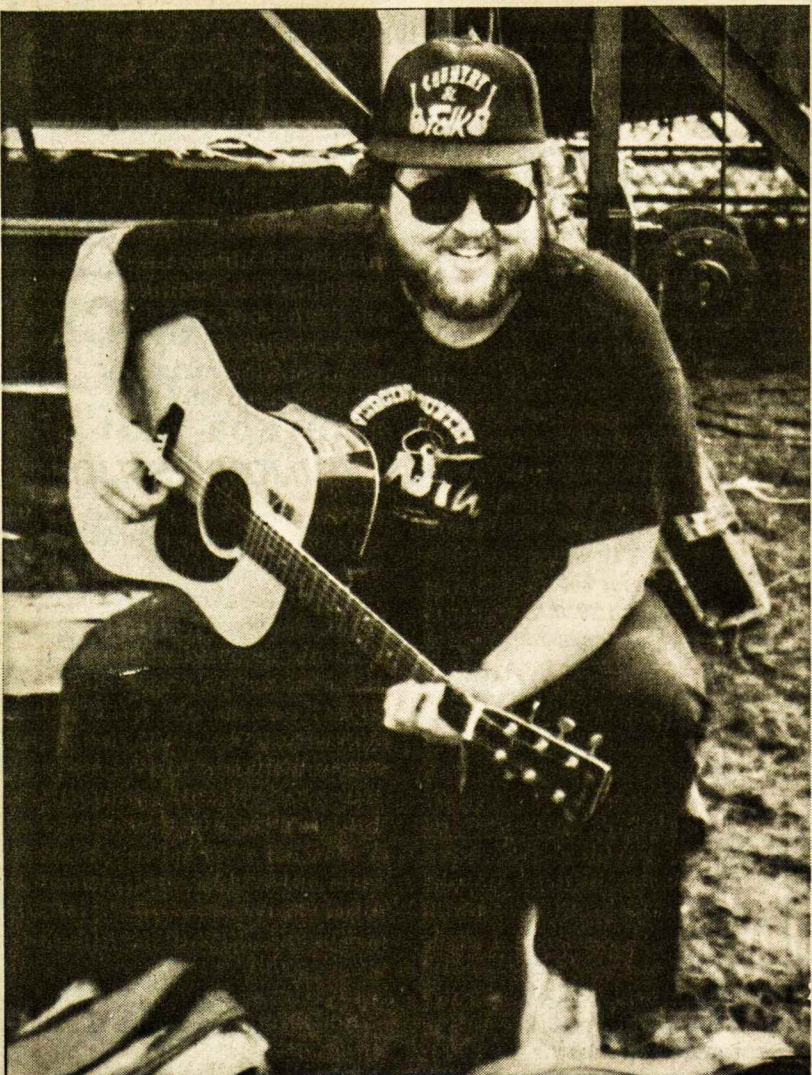
Vilnietės dail. Violetos Gaidamavičiūtės-Kisellenės grafikos darbų paroda surengė Panevėžio dailės galerija. Respublikinėse ir tarptautinėse parodose ji yra pasižymėjusi šilkografijos, ofseto technika sukurtais graviūromis, angliami atliktais piešiniais. Ši kartą didžiausio panevėžiečių dėmesio susilaukė viešnios iš Vilniaus atsivežti ofortai.

Filosofo prof. dr. Prano Dovydaičio (1886-1942), Lietuvos nepriklausomybės akto signataro, ateitininkų organizatoriaus ir ideologo, mirties penkiasdešimtmis buvo paminėtas 1992 m. gruodžio 10 d. Vilniuje, Lietuvos mokslų akademijoje. Specialios konferencijos dalyvių velionies dukra Laima Dovydaitytė-Juškevičienė supažindino su sovietinio teismo archyvine medžiaga, pagal kurią jis buvo sušaudytas 1942 m. Sverdlovsk. Matyt, remiantis tais šaltiniais, „Tarybų Lietuvos enciklopedijoje“ pažymėta mirties data — 1942 m. lapkričio 4 d., nutylint Sverdlovską. Pagrindines minėjimo mintis atskleidžia konferencijoje išklaudyti pranešimai — „Prof. Prano Dovydaičio pavyzdys ir testamentiniai žodžiai lietuviams“, „Pr. Dovydaičis — ateitininkų vadas“, „Pr. Dovydaičis — gamtamokslinės minties propaguotojas“, „Prano Dovydaičio ir vysk. Mečislovo Reinio dvasinė giminytė“. 1990 m. buvo atgaivintas nepriklausomaj Lietuvos prof. dr. Pr. Dovydaičio įsteigtas ir redaguotas filosofijos žurnalas „Logos“, dabar redaguojamas Dailios Marijos Stančienės, spausdinantis straipsnius religijos ir meno klausimais. Naujoji redakcija yra įsteigusi metinę Prano Dovydaičio premiją už geriausią filosofijos-teologijos straipsnį. Jos pirmuoju laureatu tapo poetas kun. Ričardas Mikutavičius.

Antrasis Lietuvos kultūros fondo suvažiavimas 1992 m. lapkričio 20 d. įvyko Vilniuje, buvusios Vytauto Didžiojo gimnazijos salėje. Suvažiavimam įsijungė 132 šį fondą remiančių tarybų delegatai iš Klaipėdos, Šakių, Vilkaviškio, Šiaulių ir Panevėžio. Jų skaičių papildė 72 delegatai, atstovavę Vilniaus ir Kauno tautinių bendrijų, draugijų bei klubų kultūriniam gyvenimui. Svečiais suvažiavime dalyvavo Lietuvos aukščiausiosios tarybos pirm. V. Landsbergis, jo pavaduotojas B. Kuznickas, švietimo ir kultūros ministeris D. Kuolys, Lietuvos vyriausybės, miestų savivaldybių ir dvasininkų atstovai. Atskaitinį 1989-92 m. pranešimą padarė fondo valdybos prezidiumo pirm. prof. Jurgis Dvarionas, pabrėždamas, kad pagrindinis dėmesys teko atsiribojimui nuo sovietinio kultūros fondo. Mat reikėjo atsisakyti iš Maskvos atėjusios svetimos ideologijos, senų ekonominių struktūrų, netinkančių Lietuvos kultūros fondo naujiesiems siekiams, uždaviniams ir statutui. Iš atliktų darbų prof. J. Dvarionas priminė karaimų kinose vadinamos šventykos atnaujinimą Vilniuje ir lietuvių katalikų šventovės Pelesoje. Buvo atgaivinta „Mažosios Lietuvos“ programa, užmegztį ryšiai su lietuvišiais St. Peterburge, Maskvoje, Čikagoje, Hiustone, dalyvauta Europos fondų Paryžiaus konferencijoje.

Lietuvos kultūros fondas išsilauko, organizuodamas kultūrinis renginius, leisdamas įvairius leidinius, pelną investuodamas į akcines bendroves. Finansinės paramos buvo susilaukta iš JAV lietuvių fondo, Amerikos lietuvių tautininkų sąjungos, Lietuvos imonių bei organizacijų, patvirtinusių Lietuvos kultūros fondo programą. Kultūros fondas bendroji veikloj sujungė Lietuvos 11 miestų ir 43 rajonų remimo tarybas. Suvažiavimo dalyviai, priėmė kerintių fondo nuostatų deklaraciją, patvirtino naujos veiklos kryptis. Jas atspindi septynios ilgalaikės Lietuvos kultūros fondo programos: 1. „Lituanika“, 2. „Krašto kultūros ir tautotyros gavinimas“, 3. „Lietuvos istorinio paveldo tyrimas ir atkūrimas“, 4. „Lietuvos etninė bendrija apsauga“, 5. „Jaunimas ir dvasinė kultūra“, 6. „Asmeninės iniciatyvos bei savaveiksmiško rėmimas“, 7. „Lietuvos kraštovaizdžio išlaikymas“. Suvažiavime išrinkta Lietuvos kultūros fondo trisdešimt penkių narių valdyba, o jos prezidiumo pirmininku perrinktas smuikininkas Jurgis Dvarionas, Lietuvos muzikos akademijos profesorius.

V. Kst.

Dainininkas VIRGIS STAKENAS iš Šiaulių promaginės liaudies muzikos festivalyje, įvykusiame Visagine (Sniečkuje) 1992 m. Nuotr. V. Kapočiaus

PRISIKĖLIMO
PARAPIJOS KREDITO KOOPERATYVAS

999 College St., Toronto, Ontario M6H 1A8
Telefonai: (416) 532-3400 ir 532-3414

KASOS VALANDOS: Pirmadieniais, antradieniais ir trečiadieniais – nuo 9.00 v. ryto iki 3.30 v.p.p.; ketvirtadieniais ir penktadieniais – nuo 9.00 v. ryto iki 8.00 v.v.; šeštadieniais – nuo 9.00 v. ryto iki 1.00 p.p.; sekmadieniais nuo 9 v. ryto iki 12.30 v.p.p. SKYRIUS ANAPILYJE: sekmadieniais nuo 9.30 v. ryto iki 1.00 v.p.p.

MOKA UŽ:	IMA UŽ:
90-179 d. term. ind. 5.25%	Asmeninės paskolas
180-364 d. term. ind. 5.25%	nuo 9.50%
1 metų term. indėlius 5.25%	Sutarties paskolas
2 metų term. indėlius 5.25%	nuo 9.50%
3 metų term. indėlius 5.75%	Nekiln. turto paskolas:
4 metų term. indėlius 6.00%	Su nekeičiamu nuosimčiu
5 metų term. indėlius 6.00%	1 metų 7.75%
1 metų GIC-met. palūk. 6.25%	2 metų 8.00%
2 metų GIC-met. palūk. 6.25%	3 metų 8.75%
3 metų GIC-met. palūk. 6.75%	Su keičiamu nuosimčiu
4 metų GIC-met. palūk. 7.00%	1, 2 ir 3 metų 7.75%
5 metų GIC-met. palūk. 7.00%	
RRSP, RRRIF ir OHOSP 4.00%	
RRSP ir RRRIF-1 m. term. ind. 6.25%	
RRSP ir RRRIF-2 m. term. ind. 6.25%	
RRSP ir RRRIF-3 m. term. ind. 6.75%	
RRSP ir RRRIF-4 m. term. ind. 7.00%	
RRSP ir RRRIF-5 m. term. ind. 7.00%	
Taupomąją sąskaitą 3.50%	
Kasd. pal. taupymo sąsk. 3.50%	
Kasd. pal. čekių sąsk. iki...2.00%	
Amerikos dol. kasd. pal. taupymo sąsk. 2.25%	

Duodame asmenines paskolas iki \$50,000 ir mortgijas iki 75% įkainoto turto vertės. Parduodame pinigines perlaides (money orders) ir kelionių čekius (traveler's cheques). Neimame mokesčio už išrašytus čekius bei apmokamas įvairias sąskaitas.

AKTYVAI per 54 milijonus dolerių

Mūsų tikslas – ne pelnas, bet sąžiningas patarnavimas

PENSININKAMS
PATARNAUJU
JAU 10 METŲ.
Skambinkite
tel. 232-9000

1 East Mall Crescent
Etobicoke, Ontario M9B 6G8
Res: 231-2839

ANTANAS GENYS

DRAUDA
"ALL THE CHOICE IN THE WORLD"

MASKELL INSURANCE
BROKERS LTD. (Savininkas Balys Maskeliūnas)

Tel. 251-4864, 251-4025, 251-4824 • Namų: 277-0814
2405 Lakeshore Boulevard West, Suite 403
Toronto, Ontario M8V 1C6

VISŲ RŪŠIŲ DRAUDA • 35 METŲ PATIRTIS
• ĮVAIRIŲ DRAUDOS BENDROVIŲ ATSTOVYBĖ •

MARGIS DRUG STORE

408 Roncesvalles Ave. Tel. 535-1944

PRIIMA "ONTARIO DRUG BENEFIT" RECEPTUS.
Pensininkams 10% nuolaida nuo visko (išskyrus cigaretes)

NEMOKAMAS PRISTATYMAS Į NAMUS
MARGIS DRUG STORE turi "Lottario" loterijos skaitytuvą (kompiuterį)

NRS NATIONAL REAL ESTATE SERVICE
NRS WESTSIDE REALTY INC.

Jei norite pirkti ar parduoti namą, ar gauti informaciją, prašau man paskambinti. Prižadu mielai ir sąžiningai patarnauti.

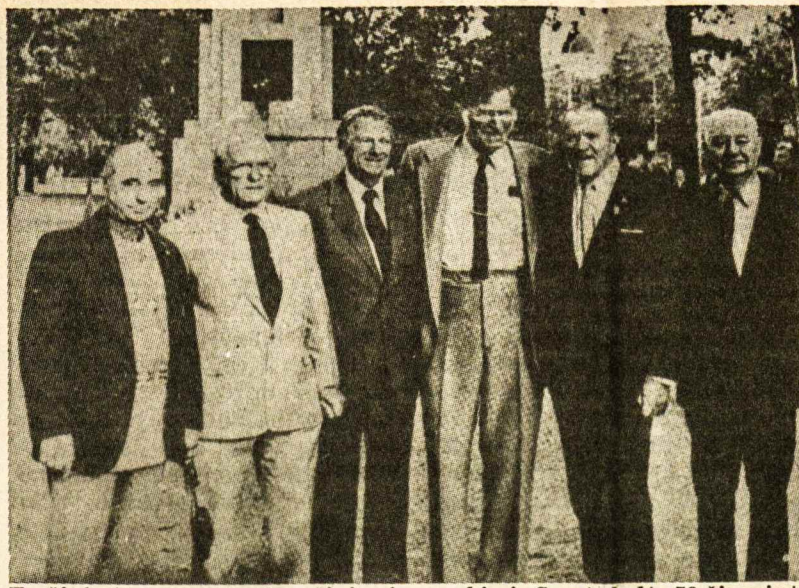
Lina Kuliavienė

2323 Bloor St. West nr. 218, Toronto, Ontario M6S 4W1
(Windsor - Bloor kampas)
Tel. (416) 767-9000 Fax (416) 767-0382

CANADA LOYAL INSURANCE CORPORATION
Greitas ir tikslus patarnavimas

DRAUDA
gyvybės, automobilių, gaisro atveju, nuomininkų turto, verslo ir komercijos

Juozas Eimis Ramas
1270 Central Parkway West, Suite 608, Mississauga, Ontario L5C 4P4
Tel. 566-1866 namų 766-5857 Fax 566-1102
Klientų patogumui, susitarus, atvažiuoju į namus

Trečiųjų Europos vyrų krepšinio pirmenybių ir Sporto halės 50-čio minėjimo proga 1989 m. Kaune susitikę buvę krepšinio žvaigždės: LEO-NAS PETRAUSKAS, VITOLIS NORKUS, PRANAS MAŽEIKA, PRANAS LUBINAS, LEONAS BALTRŪNAS ir EUGENIJUS NIKOLSKIS

SPORTAS

Redaguoja SIGITAS KRAŠAUSKAS,
32 Pasadena Gardens, Toronto, Ontario, M6S 4R5,
telefonas (416) 766-5367

Š. Amerikos lietuvių slidinėjimo pirmenybės

1993 m. ŠALFASS-gos alpinistinio slidinėjimo pirmenybės įvyks vasario 27 d. Holiday Valley Ski Resort, Ellicottville, New York (40 mylių į pietus nuo Buffalo, tel. (716) 699-2345. Varžybas vykdys Klivlando LSK "Zai bas" ir Toronto LSK "Jungtis". Programoje: slalomas ir didysis vyrų, moterų, jaunių ir mergaičių klasės, taip pat iškiliųjų klasėje, kur amžius nėra ribojamas.

Dalyvių registracija atliekama iki 1993 m. vasario 20 d., pasiūniant "Dalyvių registracijos lapus" varžybų vadovui, ŠALFASS-gos slidinėjimo komiteto vicepir. V. Čiurlionui, 19755 Upper Terrace Dr., Euclid, OH 44117, USA, tel. (216) 481-1525. Dalyvavimas pirmenybėse yra atviras visiems lietuviams, atliksiu 1993 m. ŠALFASS-gos metinę narių registraciją. Pirmenybių reikalais papildomą informaciją galima taipogi gauti pas Darių Steponavičių tel. (216) 481-0423. Iš anksto užsiregistravę dalyviai gaus keltuvo paginimą. Dalyviai pavėlavę registruotis, imasi asmeniškos rizikos dėl eventualaus varžybų atšaukimo, programos pakeitimų ir pan.

Dovanų įteikimas, tarpusavio pabėdavimas ir slidinėjimo reikalų aptarimas vyks tuoj po varžybų tam paskirtose Holiday Valley Ski Resort patalpose. Kaip ekonomiškėse naktynėse rekomenduotina Howard Hohnson, Bradford, Pa, apie 10 mylių į pietus, prie Rt. 219. Kaina – \$58 už kambarį keturiems. Dėl rezervacijų skambinti tel. 1-800-344-4556. Sporto klubai ir pavieniai slidinėjimo puo selėtojai yra prašomi gauti pirmenybių informaciją nuo plačiau pakleisti ir paskatinti mūsų slidinėjimo kuo gausiau dalyvauti. Lietuviškai nekalbantys teuzpildo registraciją anglų kalba. Jau yra pasižadėję keletas slidinėtojų atvykti iš Lietuvos. Yra pakviesti ir Australijos lietuviai slidininkai.

Pirmenybės prižiūres ŠALFASS-gos slidinėjimo komitetas, kurio vadovas yra Rimas Kuliavas, 297 Kennedy Ave., Toronto, Ont., M6P 3C4, tel. (416) 766-2996.

ŠALFASS-gos centro valdyba ir slidinėjimo komitetas

Iš Vytenio Čiurlionio, slidinėjimo varžybų vadovo, susirašinėjimo su Lietuvos alpinistinio slidinėjimo fe-

deracijos pirm. Algimantu Kepeženu aiškėja, kad į šias varžybas atvyksta penki Lietuvos slidininkai: Diana Jonkutė (gim. 1969.12.6.), Paulius Augūnas (1965.12.9.), Rolandas Seliukas (1969.4.7.), Romualdas Stankevičius (8.7.) ir Romanas Milašius (1933.6.27.).

Rengėjai, kurie kviečia šiuos sportininkus iš Lietuvos, pakartotinai primena, kad jų išlaikymas, transportacija, treniruotės ir pan., yra garantuojama jiems septynių dienų viešnagės laikotarpiui.

Yra pakviesti taip pat Australijos lietuviai slidininkai. Apie jų priėmimą ir jiems taikomas sąlygas nieko neminima. Sig. K.

90-ties metų sukaktis

(Pakartojama informacija, skelbta "NEW YORKO LAK ŽINIŲS", 14 nr., 1992 m. gruodžio mėn. laidoje).

Sekanciais metais LAK (Lietuvių atletų klubas, Red.) šves 90-ties metų sukaktį nuo klubo oficialaus inkorporavimo Njujorko valstijoje. LAK įsisteigė dvejuis metais prieš inkorporavimą. Per tą laiką LAK perėjo daug stadijų: nuo boksininkų, imtynininkų organizavimo, naujai atvykusių po karo įsijungimą į krepšinininkų, futbolistų elges, jauniosios kartos išlaikymą tarp lietuvių per sportą, subūrimą vietinių, jau lietuviškai nemokančių, į lietuvių eiles ir t.t. LAK išsilaikė per tiek daug metų, nes nepamiršo savo pagrindinių tikslų – puoselėti lietuvių ir sportą.

Vasaros olimpiada Barcelonoje vėl iškėlė lietuvių per sportą. Pirmą kartą istorijoje Lietuvos sportininkai laimėjo medalių. Ypatingai nuskambėjo Romas Ubartas su aukso, disko metime ir Lietuvos krepšinio komanda su bronzos medaliu. Net nuostabu, kad neskaitant neįveikiamos Amerikos vyrų krepšinio komandos, didžiausius laurus krepšinyje pasiekė naujai gimusios valstybės: Kroatija ir Lietuva (sidabro ir bronzos medaliai).

Amerikos lietuvių bendruomenės krašto valdyba taip pat pradeda kaupti daugiau dėmesio į sportininkus ir rodo susidomėjimo daugiau bendrauti su ŠALFASS bei organizuoti bendrus renginius.

1993 m. LAK apsiėmė prarasti didelių renginių: surengti ŠALFASS-gos metines žaidynes ir paminėti 90-ties metų LAK sukaktį. Lietuviškos visuomenės parama yra laukiama ir būtina.

RAIMUNDAS DIČIUS (JAV) IV-jų PLS žaidynių slidinėjimo varžybose 1991 m. Kaukazo kalnagūbryje, Elbruso šlaite. Ten laimėjęs du aukso medalius slalomo ir didžiojo slalomo nusileidimuose, tikisi susitikti su savo buvusiais varžovais iš Lietuvos ŠALFASS-gos metinėse slidinėjimo varžybose

BALTIC CONSTRUCTION
Namų įrengimai ir pataisymai:
* staliaus darbai * vidaus sienų dėjimas (drywall)
* dažymas * elektros įvedimai * vandentiekio sistemos įvedimas (plumbing) * įvairūs cemento darbai (masonry)
* kiemų sutvarkymas (landscaping)
* priepilaukos (decks) * tvoros. 15 metų patirtis.
Skambinti Pauliui Stanevičiui tel. (416) 604-1871 Toronto
Wasaga Beach tel. (705) 428-6502

NAUJA LIETUVIŠKA SPAUSTUVĖ
Renkame tekstus lietuviškai ir angliskai.
Spausdiname: raštinės reikmenis (laiškus, vokus, vizitines kortele); bekalninio (carbonless) popieriaus blankus; lankstinukus ir reklaminius lapelius (flyers); knygas, kalendorius; vestuvinius ir kitus kvietimus; koncertams bilietus ir programas.
Susitarus užsakymus paimeime ir pristatome. Prieinamos kainos. Lietuviams nuolaida.

Mirė Eugenijus Nikolskis

Vienas vyresniajai kartai atmintinų nepriklausomos Lietuvos sporto žymūnų Eugenijus Nikolskis, sulaukęs 75 metų amžiaus, mirė Maskvoje, pakirstas plaučių vėžio. Palaikiai parvežti ir palaidoti Kaune, Karmėlavos kapinėse, tai mieste, kur jis augo, siekė mokslo ir padarė išskirtiną pažangą sporte. Gimė jis 1917 m. Archangelske. Į Lietuvą su tėvais grįžo 1922 m.

E. Nikolskis nepriklausomybės laikais, prieškaryje, priklausė Lietuvos sporto organizacijai JSO (jau-nalietuviai). Jis buvo narys dviejų krepšinio rinkinių, kurios 1937 m. Rygoje ir 1937 m. Kaune laimėjo Europos krepšinio pirmenybes. 1939 m. jis žaidė pasaulio stalo teniso pirmenybėse Kaire, atstovaudamas Lietuvos rinkinei. (E. Nikolskis, V. Dzindziliuskas, V. Variakojis ir Ch. Duš-kezas), kuri laimėjo ketvirtąją vietą. Tų varžybų pasekmės byloja apie Lietuvos pasiekimus laimėjimus prieš: Egiptą 5:2, Graikiją 5:2, Prancūziją 5:1, Indiją 5:0, Liuksemburgą 5:0, Palestiną 5:1 ir Rumuniją 5:1. Pralaimėta – Čekoslovakijai 5:0, Jugoslavijai 5:0 ir Anglijai 5:1.

E. Nikolskis buvo vedęs rusų Jekateriną Ševeliovą, poetę, 38 knygų autorę. Kelis dešimtmečius gyveno Maskvoje. Po kruvinojo sekmadienio 1991 m. sausio 13-osios įvykių Vilniuje, jis su žmona budėdavo Lietuvos atstovybėje Maskvoje ir aiškindavo sovietų smurtą ir klaidą. Jo žmona, jau senyvo amžiaus, rugpjūčio per-versmo dienomis Maskvoje gynė Baltuosius rūmus.

1992 m. lapkričio 3 d. Maskvoje, Lietuvos atstovybėje, įvyko vakaras, skirtas išvykimo sportininko atminimui. Kalbėtojų tarpe buvo vienas Rusijos premjero Jegoro Gaidaro padėjėjų Nikolajus Golovninas.

Minint 50 metų Kauno sporto halės sukaktį ir mūsų krašto krepšinio pasiekimus, 1989 m. Eugenijus Nikolskis buvo susitikęs su savo buvusiais kovos draugais, atvykusiais net iš užsienio: L. Baltrūnu, L. Petrausku, Pr. Lubinu, V. Norkumi ir Pr. Mažeka. Nesimatomieji šventėje 1939 m. Europos čempionų: A. Andriulio, V. Budriūno, A. Cenfeldo, J. Jurgėlo, F. Kraučiano, V. Lesčinsko, Z. Puzinausko, M. Ruzgio, M. Šliupo ir kt. Ne visiems lemta buvo sulaukti šios šventės, ne visi gerai jautėsi, kad leistųsi tolimon kelionėn.

Vienas po kito tų mūsų buvusių žymūnų gretos retėja... ir mūsų išveiktos jaunoji karta (reikėtų sakyti kelios kartos) turėtų didesnių įsikišimų gimtojo krašto iškilųjų sportininkų pasiekimais, kurie ir šiandien, žiūrint iš laiko perspektyvos, yra labai svarūs... Sig. K.

Skautų veikla

• 1993 m. sausio 10 d. Klivlando skautų-čių suiejoje pagerbtais Geležinio vilko ordinu v.s. Vladas Bacevičius. Jis nuo 1929 m. be pertraukos sąžiningai tarnauja Dievui, tėvynei ir artimui. Taipogi yra gerai žinomas kaip fotografas ne tik skautų, bet ir kitų organizacijų. Vladas dalyvaudavo kiekvienoje stovykloje, neišskyrus ir "Romuvos". Ordina įteikė irgi nusipelnęs v.s. Stasys Ilgūnas. Toronto skautija sveikina ir linki ilgų darbinių metų.

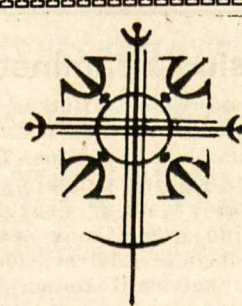
• Sausio 18 d., 7.30 v.v., skautų būkle – "Šatrijos" tunto vadovų posėdis.

• Sausio 24, sekmadienį, 8 v.r. "Rambyno" ir "Šatrijos" tuntai važiuoja iškylauti. Renkasi prie Lietuvių namų.

• Jubiliejinė stovykla Rake 1993 m. liepos 31-rugpjūčio 11 d. bus padalinai į šakų pastovykles, kurioms vadovaus – Brolijoje: vilkių ps. fil. V. Janušis, skautų ps. V. Puodžiūnas, prit. sk. v.s. fil. G. Plačas, sk. vyčių ps. fil. P. Mikus, jūr. sk. v.v. P. Jakubauskas ir skautininkų v.s. fil. A. Pauzuolis.

• Jubiliejinės stovyklos Rake Seserijos vadijon įsijungė jūr. skautų j.s. M. Arlauskienė, korespondentė v.s. A. Namikienė, spec. reik. ps. V. Čepienė, ūkio sk. v.s. I. Markevičienė, fotografe ps. D. Dilibienė. Pastovykles tvarkys – skautų ir jūr. sk. ps. fil. J. Neimanienė, vyr. sk. ir gintarių ps. D. Kasputienė, skautininkų s. V. Jan-kauskienė.

Ruošiamos programos ir dienotvarkės. Sesės ir broliai kviečiami prisidėti ir vėliau stovyklauti. M.

"Dievas teikia mums meilę, kad mylėtume tą, kurį Jis mums duoda"

The Lougheed & Barnard
šeimos ir tarnautojai

"Žmonės, kurie atjaučia kitus"
Sudbury, Ontario

PARAMA LIETUVIŲ KREDITO KOOPERATYVAS

MOKA:
5.25% už 90 dienų term. indėlius
5.25% už 6 mėnesių term. indėlius
5.50% už 1 m. term. indėlius
5.75% už 2 m. term. indėlius
5.75% už 3 m. term. indėlius
6.00% už 4 m. term. indėlius
6.25% už 5 m. term. indėlius
5.75% už 1 m. GIC mėn. palūk.
6.25% už 1 m. GIC invest. pažym.
6.50% už 2 m. GIC invest. pažym.
6.75% už 3 m. GIC invest. pažym.
7.00% už 4 m. GIC invest. pažym.
7.25% už 5 m. GIC invest. pažym.
4.00% už RRSP ir RRRIF ind. (variable rate)
6.25% už RRSP ir RRRIF 1 m. term. ind.
6.50% už RRSP ir RRRIF 2 m. term. ind.
6.75% už RRSP ir RRRIF 3 m. term. ind.
7.00% už RRSP ir RRRIF 4 m. term. ind.
7.25% už RRSP ir RRRIF 5 m. term. ind.
4.00% už OHOSP (variable rate)
3.50% už taupymo sąsk. (gyvybės drauda)
3.50% kasd. pal. sąsk. virš 10,000
2.50% už kasd. pal. čekių sąsk.
2.25% už Amerikos dol. kasd. pal. sąsk. (US dol. Sav. Acc.)

IMA:
už asmenines paskolas nuo 9.50%
už nekilnojamo turto paskolas (mortgages):
su nekeičiamu nuosimčiu
1 metų 8.00%
2 metų 8.25%
3 metų 8.75% (fixed rate)
su keičiamu nuosimčiu
1, 2 ar 3 metų 7.75% (variable rate)
Asmeninės paskolas duodame iki \$65,000 ir mortgijas iki 75% įkainoto turto. Kitos paskolos: (Line of Credit) ir antrieji mortgijai.

Nuosimčiai gali pasikeisti savaitės elgoje.

AKTYVAI per 96 milijonus dolerių

Kredito kortelė

Visų narių gyvybė apdrausta santaupų dydįje, bet nedaugiau \$2,000. Asmeninės paskolos mirties atveju apdraustos iki \$30,000. Nemokamas čekių ir sąskaitų patarnavimas. Gaunama pinigines perlaides. Kelionių čekiai (American Express, Thomas Cook mastercard cheques). Kelionių drauda nariams ir svečiams iš kitų kraštų. (The Co-operatos & Blue Cross). Nekilnojamo turto paskolų (mortgage) drauda. (Cumis & The Co-operatos).

KASOS VALANDOS:

- Pirmad., antrad. ir trečiad. nuo 9 v.r.-3.30 v.p.p.
- Ketvirtadieniais ir penktadieniais nuo 9 v.r.-8 v.v.
- Šeštadieniais nuo 9 v.r.-1 v.p.p.

BŪSTINĖ: Lietuvių namai –

1573 Bloor Street West, Toronto, Ontario M6P 1A6

Telefonas 532-1149

STEPHAN'S FURS 406 Roncesvalles Ave.
2239 Bloor Street West. Telefonas 536-5936 ir
Telefonas 762-7775
Parduodami kailiniai apsiaustai ir įvairaus kailio kepurės. Primami užsakymai. Daromi pataisymai bei persiuvimai.

KINGSWAY NATIONAL REAL ESTATE LTD.
1614 Bloor St. W., Toronto, M6P 1A7 (Arti Toronto Lietuvių namų)
PERKANT – PARDUODANT NAMĄ VISADA JUMS SAŽINGINGAI IR DRAUGIŠKAI
PATARNAUS STASYS JOKUBAITIS.
Telefonai 535-2331 arba 537-2869

Cavalier CLEANERS

Kur kokybė pirmoje vietoje!

- Sausas valymas (dry cleaning)
- drabužiai
- užuolaidos
- odos
- kilimai
- Skalbiame ir lankstome pagal svorį
- Darbas kokybiškas ir garantuotas
- Žemiausios kainos

NEMOKAMAS
paėmimas ir pristatymas į namus

384 Roncesvalles Ave.
(prie Howard Park)

Tel. 534-3380

EURO PARCEL SERVICE
614 The Queensway
Etobicoke, Ontario M8Y 1K2
Tel. (416) 503-1601
SIUNTINIAI LIETUVON, LATVIJON, ESTIJON

oro paštu 4.60 už kg, laivu 1.99 už kg.
Nėra papildomų mokesčių

- Garantuojamos žemiausios kainos siuntiniams pristatant į namus.
- Mes paimame siuntinius iš jūsų namų.
- Siunčiame maisto ir medicininių reikmenų siuntas.
- Nei minimumu, nei maksimumu siuntos neribojamos.
- Siunčiame siuntas tiesiog gavėjo adresu.
- Į kainą įeina ir persiuntimo išlaidos. (Gavėjas nieko neturi primokėti).
- Perduodame pinigus iš rankų į rankas.
- Greitas 3 savaitių siuntinių pristatymas lietuvių.

Mūsų atstovas Montrealyje Vytas Grudis, jr., tel. 847-0881

SVEIKINIMAS

KALĖDŲ ŠVIESA mus telydi į geresnius Naujuosius metus. Aš sveikinu Jus ir linkiu, kad mūsų šalyje rastųsi daugiau paramos artimam, o mažėtų pavydo ir neapykantos, kad visi brangintume ir puoštume mūsų nueitą kelią į Laisvę.

Vytautas Landsbergis

Nauja lietuviška įstaiga

Š. m. sausio 6 d. Toronte, 1968 Bloor St. W., buvo oficialiai atidaryta nauja lietuviška siuntinių persiuntimo ir kitų paslaugų įstaiga **Gintaras Express**. Nuo ryto 9 v. iki vakaro 7 v. gausiai įstaigoje lankėsi tautiečiai, taipogi pasinaudodami malonių įstaigos vadovų Astos ir Gintaro Sližauskų patarnavimais. Naujieji verslininkai neseniai įsijungė į Kanados lietuvių išeivių šeimą. Anksčiau jie gyveno JAV-se, o dabar yra Kanados pilnatiesiai gyventojai.

Atvykus prie patalpų, kiekvienas pirmiausia pastebi didžiulę įstaigos iškabą, papuoštą trijų Baltijos valstybių vėliavomis. Mat šiuo metu po vienu stogu veikia lietuvių ir latvių įstaigos, o vėliau prisijungs ir estai.

Patalpų viduje jaučiamas lietuviškas jaukumas. Kiekvienas atvykęs buvo pavaišintas kava, pyragaičiais ir apdovanotas dovanėlėmis — gražiu Lietuvos vaizdų albumėliu ir Lietuvos himno teksto bei gaidų lankstinuku, papuoštu tautinėmis spalvomis.

Šūkis "savi pas savus" buvo ir tebėra prasmingas. Kodėl nepadėti versle įsitvirtinti savo žmonėms? Juo labiau, kai patarnavimai atliekami greitai, sąžiningai ir lietuviškoje aplinkoje. Toronte pakankamai gyvena lietuvių, kad galėtų išlaikyti savuosius verslininkus.

Atidarymo dieną tautiečiai parodė didelį susidomėjimą nauja lietuviška verslo įstaiga. Tenka tik palinkėti, kad ir ateityje jie mielai pasinaudotų Astos ir Gintaro Sližauskų patarnavimais — lietuviams pas lietuvius! A.

Anapilio Kūčiose programą atlieka: Kalėdų senelis — V. ŽUKAUSKAS, dainininkės — DAINA ir ZITA GURKLYTĖS ir muz. N. BENOTIENE

Lietuvių pensininkų Kūčiose "Vilniaus" rūmuose Toronte. Iš kairės: Lietuvių pensininkų klubo pirm. V. STANAITIS, Ontario provincijos pilietybės ministrė E. ZIEMBA, KLB valdybos pirm. A. VAICIUNAS

Nuotr. P. Jutelio

Kanados įvykiai

(Atkelta iš 1-mo psl.)

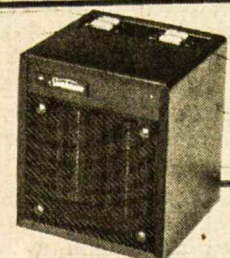
ministrė Kanados istorijoje. Kariuomenės pertvarkymas ir jos pritaikymas Jungtinių Tautų reikalams bus susietas su Kanados užsienio reikalų politika. Šios grupės spėliotojai primena, kad užsienio reikalų ministere yra palikta Barbara McDougall, kita galima kandidatė į konservatorių partijos vadus. Tad svarbius krašto apsaugos ir užsienio reikalų klausimus taip pat pirmą kartą Kanados istorijoje spręs vyrus pakeitusios moterys ministinės.

Gausūs spėliojimai neatskleidžia Kanados ministro pirm. B. Mulronio planų. Visiems yra žinoma, kad šį rudenį turi įvykti Kanados parlamento rinkimai. Tačiau niekas nežino, ar juos paskelbs ministras pirm. B. Mulrone, ar gal jau naujas konservatorių vadus, perėmęs šias pareigas. Kritikai beveik vienbalsiai pranašauja, kad su B. Mulroniu konservatorių laukia neišvengiamas pralaimėjimas. Tačiau jis, paskelbęs nežymius ministrų kabineto pakeitimus, išvyko atostogų Floridon, planuodamas atsisveikinti su skirtinga paskutinį susitikimą su pasitraukiančiu JAV prez. G. Bushu. Kalbama, kad su Kanados ministru pirm. B. Mulroniu nori susitikti ir Meksikos prez. Carlos Salinas de Gortari.

Jiems, atrodo, labiausiai rūpi Kanados, JAV ir Meksikos vadų jau pasirašyta Amerikos laisvosios rinkos sutartis, bet dar nepatvirtinta tų šalių parlamentų. Sutarčiai pritaria ir naujasis JAV prez. B. Clinton, bet opozicijos gali būti susilaukta JAV kongrese.

Sušildykite savo gimines ir draugus LIETUVOJE Geriausia dovana — šildytuvas

Sunbeam

* 220V įtampai * Reguluojamas galingumas 700W-1500W
* Išskiriama šiluma 5200 BTU/val.
* Keramininiai šildymo elementai su ventiliatoriumi * Įstatavimai: 7.25x6.00x4.75 colių
* 5 metų garantija

\$118 (įskaitant persiuntimą ir pristatymą į namus)

GINTARAS

1968 Bloor St. W., Toronto, Ont. M6P 3K9
Tel.: (416) 604-4400
Fax: (416) 604-9748

TORONTO

Atsisveikinimo koncertas

Anapilio Naujų metų sutikimui iš Lietuvos buvo pakviestas orkestras "Vilniečiai", kurį sudaro dainininkai bei muzikantai Vytautas Minkevičius, Tomas Leiburas, Petras Garšva ir Liudas Vaštakas. Jie svečiavosi Toronte iki sausio 11 d. Sekmadieniais per pamaldas pakaitom giedojo Prisikėlimo ir Lietuvos kankinių šventovėse. Koncertavo Hamiltone, Wasagoje ir specialią programą atliko Toronto Maironio mokykloje.

Sekmadienį, sausio 10, "Vilniečiai" atsisveikinimo koncertą atliko Anapilyje. Visus dalyvius maloniai nuteikė ilgesingos ir džiugios lietuvių dainos, primenančios lietuvių buitį, krašto gamtos grožį, tėvynės meilę. Grupės vadovas V. Minkevičius dainavimą pajavairino nuotaikingais dainas apibūdinančiais intarpais. Pasibaigus koncertui, jis dėkojo visiems už malonią viešnagę, o ypač Karasiejams, Narušiams, Paulioniams, Baršauskams ir kleb. kun. Staškui už jų globojimą. Prašė mylėti ir remti Lietuvą, kurioje valdžia keičiasi, o kraštas lieka visada tas pats.

Programos atlikėjams nuoširdžiai padėkojo Anapilio parapijos tarybos pirm. J. Karasiejus, o keturios mažos mergaitės kiekvienam programos dalyviui įteikė gėlių.

Gal niekas taip neįjungia lietuvių, kaip daina. Kiekvienas dainos bei muzikos vienetas iš Lietuvos atveža mums, ateiviams, tėvynės dalelę. Todėl teisingi yra tie, kurie visuomet randa laiko dalyvauti renginiuose iš Lietuvos.

Svečiai, kaip jie sakėsi, į savo mylimą Vilnių išskris sausio 11 d. A.

ŠYPSENOS

Nebus, nebus...

Michailas Gorbaciovus, sugrįžęs iš Lietuvos po vizito, pirmąją naktį negalėjo žmoniškai pamiegoti. Raisa, vos sudėjusi bluoštą, ima šaukti:

— Lie-tu-va bus lais-va, Lie-tu-va bus lais-va!...

Michailas ją žadina, ramina: — Nebus, nebus — aš jau sugalvoju mechanizmą, kaip jos neišleisti. Miegok ramiai.

Dr. Gina J. Ginčauskaitė optometristė

1551 Bloor Street West, Toronto, Ont. M6P 1A5 (prie Lietuvių namų)

Priima pacientus pagal susitarimą

Telefonas 532-7115
Susitarus priima pacientus ir vakarais

Nordland Express

1650 Bloor Street West,

Toronto, Ontario M6P 4A8

Tel.: (416) 535-5000

Branch: 275 Hunter Street

Hamilton, Ont. L8P 1S2

Tel.: (416) 523-5639

KAINŲ SĄRAŠAS

Kainos galioja nuo 1992 m. lapkričio 1 d.

Nordland dėžės:

1 ir 1½ kub. pėdos dėžės \$ 1.00

3 kub. pėdų dėžės \$ 2.00

Persiuntimas:

1 kub. pėdos dėžė (12"x12"x12") \$ 7.50

1½ kub. pėdos dėžė (12"x12"x18") ... \$11.25

3 kub. pėdų dėžė (12"x18"x24") \$22.50

Siuntiniai, kurie yra perkrauti ar įpakuoti ne **Nordland** dėžėse, siunčiami pagal svorį (kg) \$ 1.50

Pristatymas į namus:

Pristatymas bet kokio skaičiaus siuntinių tuo pačiu adresu (bendras svoris ne daugiau 50 kg) \$15.00

JAV dolerių pervedimas ir pristatymas:

Bet koks kiekis JAV dolerių 4% + \$15.00

Drauda:

Kiekvienas siuntinys yra automatiškai apdraustas \$100.00. Virš \$100.00 galima apdrausti papildomai 5%

Atidaryta nuo pirmadienio iki šeštadienio 8 v.r. — 8 v.v.

Dantų gydytoja

Gintarė Sungailienė, D.S., D.D.S.

39 Dundas Street East, Suite 201,
Mississauga, Ontario L5A 1V9

Telefonas: 276-8863

Taip pat gydytoja priima pacientus ketvirtadieniais.

1588 Bloor St. W., Toronto, Ont. M6P 1A7
(Priešais Lietuvių namus)

Telefonas: 530-1070

Dantų gydytojai

Dr. J. E. BIRGIOLAS, D.D.S.

Dr. S. DUBICKAS, D.D.S.

Dr. R. KARKA, D.D.S. M.S. Dip. Orth.
(Orthodontist)

2373 Bloor Street West
(Prie Jane St.)

Telefonas
763-5677

Advokatas

VICTOR E. RUDINSKAS,

B. Eng., M. Eng., B.C.L., LL.B., M.B.A.

15 John St., Suite 2

Tel. 240-0594

Weston, Ontario M9N 1J2
(arti Lawrence ir Weston Rd.)

FAX 248-5922

Advokatas

PETRAS K. ŠIMONĖLIS B.A. M.L.S. LL.B.

perėmė a.a. advokato Algio Puterio
bylas ir testamentus

3425 Dundas St. W., Suite 200
prie Windermere Ave.
Toronto, Ontario M6S 2S4

Telefonas
(416) 763-3362

Advokatas

ALGIS S. PACEVIČIUS, B.Sc., LL.B.

2 Jane St., Suite 500

Telefonai:

Bloor ir Jane gatvių kampas
Toronto, Ontario M6S 4W3

(416) 762-7393
namų 233-0303

\$500.00

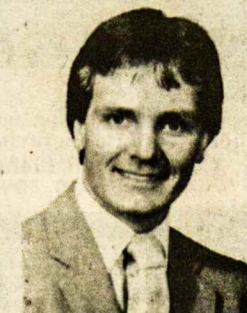
Remkime svarbius lietuvių projektus. Jei pirksite ar parduosite namus per mane iki 1992 metų pabaigos, paausiu \$500 jūsų nurodytai šalpos organizacijai:

Toronto Labdaros slaugos namų
statybos vajui arba

Kanados lietuvių bendruomenės
medicininei Lietuvos šalpai.

Dėl smulkesnės informacijos teirautis bet kurio laiku mūsų įstaigoje.

Juozas (Joseph) NORKUS
namų pirkimo ir pardavimo atstovas,
patarnauja lietuvių kalba.

Nemokamas namų vertinimas.

RE/MAX West Realty Inc.
1678 Bloor Street West
Toronto, Ontario M6P 1A9
Phone: (416) 769-1616

DRESHER Ltd.

Real Estate
Member Broker

Tel. 233-3334 FAX 233-0285

3830B Bloor St. W., Islington, Ont. M9B 1K8

Patarnavimai visose pirkimo ir pardavimo srityse. **Kreipkitės į Valterį ar Rick Drešerius.** Kiekviena įstaiga tvarkosi atskirai.

Didžiausia pirkimo ir pardavimo organizacija pasaulyje.

DRESHER

INSURANCE
BROKERS

Fax 233-0285 - Tel. 231-2661

3830B Bloor Street West, Islington, Ontario M9B 1K8

Lietuvių kalba patarnauja — V. DREŠERIS ir

RIMA (Petkutė) DREŠERIENĖ

Darbo valandos: 9 v.r. — 7 v.v., šeštadieniais — 9 v.r. — 5 v.p.p.

Narys "Better Business" biuro

Patarnavimas — greitas ir tikslus!

V. Dauginis — telefonai (416) 533-1121, (416) 822-7376

Lilija Pacevičienė — telefonai (416) 533-1121, (519) 853-3652

* GAISRO * AUTOMOBILIŲ * ATSAKOMYBĖS *

* GYVYBĖS * KOMERCINĖ *

DRAUDA — INSURANCE

Walter V. Dauginis Insurance Broker Limited,

1613 Bloor St. West, Toronto, Ont., M6P 1A6

(416) 533-1121 FAX 533-1122

REMKITE LIETUVIŠKUS

VERSLUS!

Naudokitės mūsų vienintelio Kanadoje lietuviško kelionių biuro paslaugomis!

Kelionės patogiausiais lėktuvais:
— SWISSAIR, LUFTHANSA, AUSTRIAN, SCANDINAVIAN, KLM, FINNAIR, AIR CANADA.

Kelionės pigiausiais lėktuvais:
— STERLING AIRWAYS, LOT, ČEKOSLOVAK, AEROFLOT.

Kelionių datos grupėms:

Balandžio — 20, 27 Liepos — 6, 20, 27 Spalio — 5, 19
Gegužės — 11, 18, 25 Rugsėjo — 10, 24 Lapkričio — 23
Birželio — 8, 22 Rugsėjo — 7, 21 Gruodžio — 21

GRĮŽIMAS — PAGAL PAGEIDAVIMĄ.

* Kelionė į Portugaliją — \$599 kan. (skridimas ir viešbutis)

* Kelionė į Romą (6 dienas) — \$998 kan. (skridimas ir viešbutis)

* Kelionė į Bali-Indonezija — 10 dienų — \$1875 kan. (skridimas, viešbutis, maistas ir ekskursijos)

Mūsų biure Jūs galite užsakyti:

- Keliones giminėms atvykti į Kanadą.
- Sveikatos ir kelionių draudimus.
- Persiųsti pinigų ir vaistus giminėms.
- Keliones į Floridą ir kitus šiltus kraštus.
- Pramogines keliones laivais.
- Keliones į sveikatingumo sanatorijas.

VISAIS ŠIAIS KLAUSIMAIS SKAMBINKITE:

1605 Bloor St. W., Toronto, Ontario M6P 1A6, Canada

Tel. (416) 533-8443 FAX (416) 533-6279

